

Intuition hyödyntäminen työelämässä

Satu Juurakko

2019 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Intuition hyödyntäminen työelämässä

Satu Juurakko
Kosmetiikka-asiantuntijuuden kehittäminen ja johtaminen
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2019

Intuition hyödyntäminen työelämässä

Vuosi 2019 Sivumäärä 99

Intuitiota on tutkittu viime vuosina enenevässä määrin ja sen merkitystä aletaan ymmärtää paremmin. Intuition voidaan kuvata olevan tietoa, jota tiedetään, mutta jota ei tiedetä tietävänsä. Se on erottamaton osa ihmisen ajattelua. Intuitiivista ajattelua on totuttu käyttämään sosiaalisissa suhteissa ja työelämän ulkopuolella, mutta sen käyttö työelämässä on vielä vähäistä, varsinkin konservatiivisilla ja byrokraattisilla aloilla.

Intuition hyödyntäminen työelämässä -opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millaisia kokemuksia kosmetiikka-alalla työskentelevillä on intuition käytöstä työelämässä. Lisäksi tavoitteena oli havainnollistaa, kuinka intuitiivista tietoa voitaisiin tulevaisuudessa hyödyntää paremmin.

Tässä opinnäytetyössä tietoperusta muodostui aiemmasta intuition tutkimuksesta ja aiheeseen liittyvästä relevantista kirjallisuudesta. Tietoperustassa käsiteltiin ajatteluprosesseja ja oivalluksiin liittyvää fysiologista prosessia. Lisäksi työssä selvitettiin intuition liittymistä tunteisiin ja tunneälyyn, intuition kehittämisen mahdollisuuksia ja variaatioita eri työtehtävissä. Aihetta rajattiin siten, että hengelliset kokemukset jätettiin pois ja tutkimukset kohdistuivat kosmetiikka-alalla työskenteleviin henkilöihin.

Menetelmällisenä ratkaisuna tässä työssä käytettiin teemahaastattelua ja Delfoi-asiantuntijapaneelia. Teemahaastatteluiden tuloksista tehtiin sisällönanalyysi. Käytettyjen menetelmien avulla saatiin vastauksia työn tutkimuskysymyksiin.

Keskeisinä tuloksina havaittiin, että intuitiota pidetään sisäsyntyisenä, kehittyvänä kyknä, jota voidaan hyödyntää työelämässä. Hyödyntäminen kuitenkin edellyttää omaan intuition tutustumista ja hyvää itsetuntemusta. Intuitio nähtiin kosmetiikka-alalla soveltuvan erityisesti työn ja yritystoiminnan kehittämiseen, ideointiin, trendien ennakoointiin, rekrytointiin ja työyhteisössä toimimiseen. Opinnäytetyön tuotokseksi kehiteltiin intuition hyödyntämisen työkalu, jota voidaan käyttää erilaisten haasteiden ratkomiseen. Työkalu on kanvaasin muodossa ja etenee vaiheittain, opastamalla seuraaviin vaiheisiin. Kanvaasia testattiin kosmetiikka-alalla toimivien henkilöiden kanssa.

Johtopäätöksinä voitiin todeta, että intuitio on hyödyllinen elementti työelämässä, kun sitä käytetään yhdessä rationaalisen ajattelun kanssa. Jatkotutkimuksia aiheesta tarvitaan lisää. Intuitio on ilmiönä vielä verrattain vähän tutkittu ja tarvitaan lisää tutkimuksia, jotta ilmiötä ymmärretään paremmin. Länsimainen tietoyhteiskunta on pitkälti rakennettu rationaalisen ajattelun varaan ja tarvitaan asennemuutosta ja hyväksyvämpää ilmapiiriä, jotta intuitio voidaan ottaa hyötykäyttöön laajemmin. Tiedostamaton ajattelu on vielä toistaiseksi alihyödynnetty voimavara työelämässä.

Asiasanat: intuitio, tunneäly, ei-tietoinen ajattelu, itsensä kehittäminen.

Tapping into Intuition in Working Life

Year	2019	Pages	99
------	------	-------	----

Intuition has been the topic of a growing number of scientific studies in the recent years and a deeper understanding of the significance of intuition is increasing. Intuition can be described as knowledge we have but at the same time as knowledge we do not know we have. Intuition is an inseparable part of human thinking. We are used to putting intuitive thinking to use in social relationships and outside of work but making use of intuition in working life is rare especially in more conservative fields.

This thesis on tapping into intuition in working life aimed at finding out what kind of experiences employees in the cosmetics field have in applying intuition in working life. Furthermore the study aimed at demonstrating how intuitive knowledge could be better utilized in the future.

This study is based on previous research on intuition together with relevant literature. The study explores the physiological process in thinking and insight. The link between intuition and emotions and emotional intelligence as well as the possibilities and variations of intuition in working life are also included in the study. The topic was limited by excluding spiritual experiences and by concentrating solely on employees in the cosmetics field.

This study was conducted by using theme interviews and the Delphi Expert Panel. Content analysis was used to analyze the results of the theme interviews. The methods used in the study gave answers to the set research questions.

The key result of this thesis was that intuition is regarded as an innate and developing ability which can be tapped into in working life. This, however, requires both getting to know one's own intuition and having good self-knowledge. In the cosmetics field intuition was regarded as particularly applicable in developing work and business, in creating ideas, in predicting trends, in recruiting and in acting within the working community. As a result a Canvas Tool for utilizing intuition was developed and it can be used to confront and overcome challenges. This step-by-step tool was tested with people working in the cosmetics field.

This study leads to the conclusion that intuition is a useful element in working life when it is used together with rational thinking. Further studies on the topic are needed to gain a better understanding of intuition as a phenomenon. The western information society is largely built on rational thinking and in order to be able to tap more into intuition a change in attitudes and a more accepting atmosphere are needed. Non-conscious thinking is an underused resource in working life. The results of this thesis can be utilized in work communities in various fields.

Keywords: intuition, emotional intelligence, non-conscious thinking, self-development.

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Kosmetiikka-ala toimintaympäristönä	8
3	Tietämisen tavat	14
3.1	Intuitiivinen ajattelu	16
3.2	Ajattelun muodot järjestelmä 1 ja 2	18
3.3	Fysiologinen prosessi ennen oivallusta	21
3.4	Intuition eri muodot	22
3.5	Intuitio, tunteet ja tunneäly	25
3.6	Havainnointi- ja erottelukyky intuition käytössä	31
3.7	Intuitiotaitojen kehittäminen	32
4	Intuitio työelämässä	38
4.1	Intuitio asiantuntijatyössä	40
4.2	Intuition käyttö johtamisessa	41
4.3	Intuitio osana rekrytointiprosessia	42
4.4	Intuitio opetuksen ja oppimisen apuvälineenä	43
5	Kehittämistyön menetelmälliset ratkaisut	45
5.1	Teemahaastattelut	47
5.2	Sisällönanalyysi teemahaastatteluista	48
5.3	Delfoi asiantuntijapaneeli	51
6	Tulokset	55
6.1	Teemahaastattelun tulokset	55
6.2	Delfoi-asiantuntijapaneelin tulokset	63
6.3	Intuition hyödyntämisen mallinnus työelämään	73
7	Johtopäätökset ja pohdinta	75
7.1	Tulosten tarkastelu	76
7.2	Työn luotettavuus ja eettisyys	79
7.3	Työn hyödynnettävyys	81
	Lähteet	84
	Kuviot	91
	Taulukot	92
	Liitteet	94

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössä käsitellään intuitiivisen ajattelun hyödyntämistä työelämässä ja erityisesti kosmetiikka-alalla. Intuitiota on viime aikoina tutkittu yhä enemmän ja sen merkitys aletaan ymmärtämään entistä paremmin (ks. esim. Raami 2015). Uusimmassa perusopetuksen opetussuunnitelmassa mainitaan intuitiivinen päättely yhtenä päätöksenteon muotona (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 20). Lapsille ja tuleville sukupolville opetetaan jo koulussa intuitiivista päättelyä, ja sen hyödyntäminen työelämässä aktiivisesti tulisi olla luontevaa. Intuitiivista päättelyä on totuttu käyttämään sosiaalisissa suhteissa ja työelämän ulkopuolella, mutta sen käyttö työelämässä on vielä pitkälti tiedostamatonta. Luovilla aloilla intuition käyttö on yksi ideoinnin ja innovoinnin menetelmä, mutta byrokraattisilla ja konservatiivisilla alueilla intuition käyttöä on vaikeaa perustella ja sanoittaa. Vaikka ajatus tai idea olisi tullut intuition kautta, sitä vältetään sanomasta, mikäli ala on konservatiivinen. Työelämä on muuttunut viime vuosina paljon ja kilpailu on kiristynyt. Yrityksillä ja organisaatioilla on tarve ottaa uudenlaisia menetelmiä käyttöön ja intuition hyödyntäminen voisi olla yksi niistä. Kosmetiikka-ala on nopeasti kehittyvä alana, jossa intuitiota voisi hyödyntää monella tavalla, esimerkiksi johtamisessa, päätöksenteossa, tuotekehityksessä tai rekrytoinneissa.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on perehtyä intuition käytön eri mahdollisuuksiin työelämässä ja selvittää, kuinka intuitiota on jo käytetty kosmetiikka-alalla. Tarkoituksena on myös ymmärtää intuitiota ilmiönä paremmin. Opinnäytetyön tavoitteena on havainnollistaa, kuinka intuitiota voidaan käyttää työelämässä, erityisesti kosmetiikka-alalla. Intuitiota on ilmiönä tutkittu viime vuosina, mutta verrattain vähän siitä näkökulmasta, kuinka sitä voidaan hyödyntää työelämässä. Kosmetiikka-alalla ei ole tutkittu intuition käyttöä ainakaan niin, että siitä olisi tutkimustuloksia. Tässä työssä aihetta on lähestytty laadullisen tapaustutkimuksen keinoin.

Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Millaisia kokemuksia kosmetiikka-alan toimijoilla on intuition käytöstä työelämässä?
2. Kuinka intuitiivista tietoa voisi hyödyntää tulevaisuudessa nykyistä paremmin?

Tämä opinnäytetyö aloitettiin valitsemalla aihe, perehtymällä ilmiöön ja aiheen rajauksella. Intuitio tarkasteltavana ilmiönä on varsin monitahoinen ja aiheen rajaaminen oli välttämätöntä. Tietoperustan luomisen jälkeen suunniteltiin haastattelukysymykset ja valittiin sopivat menetelmät opinnäytetyöhön. Teemahaastatteluiden jälkeen muodostettiin Delfoi-asiantuntijajaneelin skenaarit. Tuloksia analysoitiin ja sen pohjalta muodostui johtopäätökset ja pohdinta. Opinnäytetyön mallinnus ja sen testaus tapahtuivat prosessin lopussa. Todellisuudessa

vaiheet menivät hieman limittäin, mutta havainnollisuuden vuoksi ne on esitetty peräkkäisinä vaiheina. Opinnäytetyön prosessi on kuvattu kuviossa 1. Opinnäytetyön menetelmällisistä ratkaisuista on kerrottu tarkemmin luvussa 7.

Kuvio 1: Opinnäytetyöprosessin eteneminen

Tässä opinnäytetyössä käytetyt lähteet ovat valikoituneet aiheen ja ajankohtaisuuden perusteella. Ilmiöön perehdytään aluksi syvällisesti tietoperustassa. Lähteeksi on haluttu valita uutta tietoa antavia teoksia ja artikkeleita, jotka ovat aiheen näkökulmasta relevantteja ja uusia. Lisäksi lähteenä on käytetty aiheen perusteoksia, jotka ovat vanhempia. Lähteenä opinnäytetyössä on käytetty neljää eri väitöskirjaa, muun muassa Raamin (2015) *Intuition Unleashed* -väitöskirjaa, jossa Raami on haastatellut suunnittelijoita ja intuitiivisia henkilöitä heidän käyttämistään luovan prosessin menetelmistä. Raamin kirjoittama väitöskirja oli ensimmäinen intuitiosta kirjoitettu väitöskirja Suomessa. Niin ikään Raamin kirjoittama *Älykäs intuitio* (2016) on lähteenä, koska kirjassa on paljon laajemmin käytännön esimerkkejä, joita taas hänen väitöskirjassaan ei ole. Kirjassa keskitytään luovuutta vaativaan ajatteluun ja päätöksentekoon, joissa voidaan hyödyntää intuitiota.

Toinen työelämän näkökulma tulee *Intuitio ja tunteet johtamisen ytimessä* -kirjasta, jossa Salonen (2017) esittelee laajasti intuition hyödyntämisen mahdollisuuksia johtamisen ja työelämän näkökulmasta. Kolarin (2010) väitöskirja *Tunneälyjohtaminen asiantuntijaorganisaation muutoksessa* sivuaa intuitiota käsitellessään tunneälyä työelämässä. Lähteenä on myös Nurminen (2000) väitöskirja *Intuition ja hiljainen tieto hoitotyössä* ja Kakkosen (2006) väitöskirja *Intuition and Entrepreneurs*. Vaikka kyseiset väitöskirjat ovat jo hieman vanhempia, ne haluttiin ottaa lähteeksi, jotta aiheeseen saadaan kattavasti tietoa taustoista. Useammissa lähteissä tunteet, tunneäly ja intuitio ovat linkittyneet yhteen (ks. esim. Kolari 2010, Raami 2016). Lisäksi tässä opinnäytetyössä lähteenä on käytetty Dunderfeltin (2001) kirjoittamaa *Intuitio ja tunneviestintä* -kirjaa täydentämään muun muassa intuition taustan ja historian osuuksia. Lähteenä on myös lukuisia tieteellisiä artikkeleita.

Tiedeyhteisöissä intuition käyttöä on saatettu pitää epäluotettavana menetelmänä. Raami (2015, 199) kirjoittaakin, että on tietoinen siitä, että aihe saattaa herättää kritiikkiä. Hänen mukaan on tärkeää, että jo nyt hyvin intuitiiviset henkilöt eivät joutuisi peittelemään kokemuksiaan ja käyttämiään menetelmiä, vaan ilmapiirin olisi hyvä olla asian suhteen avoin. Joillakin konservatiivisilla aloilla intuition käyttöön voi liittyä leimautumisen pelko ja tätä Raami haluaisi vähentää. Mielenkiintoista on, että lapset ovat luontaisesti intuitiivisia, eikä heillä ole estoja tai opittuja rajoitteita kuten aikuisilla. Kasvaessaan lapset kuitenkin oppivat, että kulttuurissa on hyväksytyjä tietämisen tapoja ja taas vähemmän hyväksytyjä, joista ei kannata puhua ääneen. Taas aikuisella on kyky monimutkaisempiin ja korkeamman tason ajattelutoimintoihin, joita lapselle ei ole vielä kehittynyt (Heiskanen 2016, 28; Raami 2016, 262).

Raamin (2016) kirjassa tulee esiin lukuisia kertomuksia, kuinka keksijät ja Nobel-palkitut tiedemiehet ovat saaneet ideoitaan. Toinen saa ideansa keskellä yötä, ajatuksen noustua alitajunnasta, toinen maalaa idean väreinä paperille ja kolmas näkee ideoita kuvina. Kirjassa on myös kertomuksia siitä, kuinka yritysjohtajat ovat tehneet siirtoja, jotka ovat kaikkea faktatietoa vastaan, mutta myöhemmin ne ovat osoittautuneet menestystarinoiksi. Perehtymättä asiaan voisi ajatella kyseessä olevan sattuma tai vahinko. Keksijöiden haastatteluissa toistuvat tietyt samankaltaisuudet ja innovoinnin rajattomuus, ajatellaan ikään kuin sallitun normiston ulkopuolella. Yritysjohtajat ja asiantuntijat kertovat tarinoissaan sisäisestä selittämättömästä varmuudesta ja palapelin palojen lokahtamisesta kohdalleen, joiden perusteella on luotu uutta ja erilaista. (Raami 2016, 42; Raami 2016, 88-90.)

Intuition yhteydessä puhutaan usein empaattisuudesta, herkkyydestä, vaistoista ja tunneälystä (Heiskanen 2016, 27-28; Salonen 2017, 110-111). Tässä opinnäytetyössä sivutaan myös näitä aiheita. Tietoperustassa kirjoitetaan ensin tietämisen tavoista, intuition määritelmästä ja ilmenemismuodoista, sen jälkeen intuition kehittämismahdollisuuksista ja loppuosassa intuition hyödyntämisestä työelämässä.

Opinnäytetyössä haastatellaan teemahaastatteluilla kosmetiikka-alan asiantuntijoita intuition käytöstä, kokemuksista ja käytön mahdollisuuksista. Toisena menetelmänä on Delfoi-asiantuntijapaneeli suuremmalle joukolle kosmetiikka-alan asiantuntijoita, jotta aiheeseen saadaan laajempaa näkökulmaa.

2 Kosmetiikka-ala toimintaympäristönä

Tässä luvussa käsitellään kosmetiikka-alaa toimintaympäristönä, sen jälkeen tämän työn keskeisiä käsitteitä, kuinka ne liittyvät toisiinsa ja tämän työn kokonaisuuteen. Tässä opinnäytetyössä tutkimukset toteutetaan kosmetiikka-alalla, jolla tarkoitetaan hius- ja

kauneudenhoitoalaa, kosmetiikkatuotteiden maahantuontia ja valmistusta sekä tukku- ja vähittäismyyntiä. Kosmetiikka-ala on kasvava bisnes Suomessa ja kansainvälisesti, toimijoita on lukuisia erilaisia, kosmetiikan pienyrityksistä kansainvälisiin suuryrityksiin, maahantuojat, valmistajat, alan oppilaitokset ja asiantuntijat. Yhden hengen pienyrityksiä on Suomessa paljon sekä hius- että kauneudenhoitoalalla. Alalla työllistytään pitkälti yrittäjiksi, joskin alalla on myös palkkatöitä. Vuonna 2016 on tehty kauneudenhoitoalan palkka- ja työsuhtekysely, johon vastanneista 22,89 prosenttia oli palkkatyössä (SKY yhdistys 2016). Huomioiden alan kokonaisuus, johon kuuluu muun muassa alan markkinointi, maahantuonti, tuotteiden valmistus, asiantuntijatehtävät, koulutus- ja myyntitehtävät, voidaan todeta alalla olevan sekä yrittäjyyttä että palkkatyötä. Kosmetiikka-ala mielletään alana vahvasti naisvaltaiseksi, mutta alalle työllistyy myös miehiä, vaikka valtaosa on naisia.

Kosmetiikka-ala on nopeasti kehittyvä ja trendit näkyvät alalla voimakkaasti. Useimmiten trendit rantautuvat Suomeen pienellä viiveellä maailmalta, mutta median ja globalisaation myötä viive on pienentynyt. Alalla onkin tärkeää olla ajan tasalla uusimmista menetelmistä ja mielellään ennakoida, mihin suuntaan ala on kehittymässä, jotta voidaan tarjota asiakkaille niitä asioita, joilla on kysyntää. Toisaalta alan koulutuksen kannalta on tärkeää kouluttaa tulevaisuuden osaajia ja tekijöitä oikeisiin tehtäviin ja heillä tulee olla ajantasaiset tiedot ja taidot. Kosmetiikka-alalla on tyypillistä käydä täydennyskoulutuksia juuri alan vaihtuvien trendien vuoksi ja kehittyvien menetelmien vuoksi. Kouluttautumista edellytetään, mikäli halua osata nykypäivän taitoja.

Opintopolku-palvelun kautta löytyy Suomesta 70 eri hius- ja kauneudenhoitoalan perustutkinnon tarjoavaa oppilaitosta (Opintopolku 2019). Näiden lisäksi tarjotaan täydennyskoulutusta esimerkiksi eri maahantuojien toimesta ja useat oppilaitokset tarjoavat myös lyhytkoulutuksia. Hius- ja kauneudenhoitoalan suosio on ollut jo pitkään kasvussa ja alalle valmistuukin koko ajan enemmän tekijöitä. Vuonna 2010 kauneudenhoitoalalle valmistui 2. asteen koulutuksesta 475 henkilöä ja hiusalalle 878 henkilöä. Vuonna 2017 vastaavat lukemat olivat kauneudenhoitoalalle 750 henkilöä ja hiusalalle 986 henkilöä. (Opetushallinnon tilastopalvelu viipunen 2019.)

Kosmetiikka-alan yritysten määrän vaihtelu vuosina 2017 ja 2018 näkyy taulukossa 1. Tilastokeskuksen (PxWeb-tietokannat 16.10.2019) tietojen mukaan parturien ja kampaamoiden määrä on hieman laskenut vuosien 2017 ja 2018 välillä ja taas kauneuspalveluita tarjoavien yritysten määrä noussut. Hajuvesien ja kosmetiikan vähittäiskauppa ja tukkukauppa ovat molemmat hieman laskeneet, mutta eivät merkittävästi.

	Yritysten lukumäärä
Parturit ja kampaamot	
2017	9930
2018	9662
Kauneudenhoitopalvelut	
2017	3565
2018	3666
Hajuvesien ja kosmetiikan vähittäiskauppa	
2017	340
2018	324
Hajuvesien ja kosmetiikan tukkukauppa	
2017	190
2018	188

Taulukko 1: Kosmetiikka-alan yritysten määrät vuosina 2017-2018 (Tilastokeskus 2019)

Liikevaihto on kasvanut kosmetiikka-alla jonkin verran vuosina 2017-2018 sekä tukkukaupassa, että vähittäiskaupassa. Näiden yritysten määrä oli laskenut 2017-2018 vuosina ja liikevaihto on kasvanut. Tästä voisi päätellä, että markkinoilla on saattanut tapahtua yrityskauppoja, jotka vaikuttavat tilastoihin tällä tavalla. Myös poistuvat kilpailijat saattavat vaikuttaa jäljelle jäävien alan yritysten liikevaihtoon positiivisesti. Parturi-kampaamoiden liikevaihto on hieman laskenut ja kauneudenhoitopalveluiden noussut vuosina 2017-2018. Liikevaihdon kehitys näkyy taulukossa 2.

	Liikevaihto, yritykset (tuhatta euroa)
Parturit ja kampaamot	
2017	552 195
2018	548 798
Kauneudenhoitopalvelut	
2017	185 307
2018	190 424
Hajuvesien ja kosmetiikan vähittäiskauppa	
2017	129 819
2018	140 010
Hajuvesien ja kosmetiikan tukkukauppa	
2017	352 876
2018	381 506

Taulukko 2: Kosmetiikka-alan yritysten liikevaihto vuosina 2017-2018 (Tilastokeskus 2019)

Keskeiset käsitteet

Intuitiolla on lukuisia eri määritelmiä. Intuitiolla tarkoitetaan vaistoa, aavistusta, sisäistä viisautta tai vatsanpohjatuntemusta. Intuitio on välitöntä tietoa, johon ei liity tietoista ajattelua. Intuition voidaan kuvata olevan tietoa, jota tiedetään, mutta jota ei tiedetä tietävänsä. Intuitio käsittelee tietoa kokonaisvaltaisesti ilman lokerointeja ja kategorisointeja. Intuitio on erottamaton osa ihmisen ajattelua. (Salonen 2017, 17-21; Raami 2015, 21-22; Kahneman 2012, 20-21.) Koukkusen, Hosian ja Keräsen (2005, 149) sivistyssanakirjan mukaan intuitio on sisäinen näkemys ja oivallus, joka ei perustu päättelyyn. Malewska (2015, 98) esittää intuition olevan kokemuksellinen ilmiö, jossa taustalla on monimutkainen kognitiivisten ja tunneperäisten prosessien vuorovaikutus. Hogarth (2010) kirjoittaa intuition tekevän alitajunnassa hyvin

nopeaa ja kokonaisvaltaista tiedonkäsittelyä, josta seuraa tietoinen tunne, aavistus ja vakuutuneisuus siitä, että asia pitää paikkaansa.

Intuitiivinen ajattelu tarkoittaa tiedostamatonta ajattelua, joka toimii automaattisesti, hyvin nopeasti. Prosessit tapahtuvat tiedostamattomasti ja tietoisuuteen tulee vain tuotokset. Intuitiiviseen ajatteluun ei tarvitse työmuistia, vaan se toimii valtavalla kapasiteetilla itsenäisesti ja kokonaisvaltaisesti. Intuitiivinen ajattelu voi olla myös epäloogista, eli se ei välttämättä noudata logiikan sääntöjä. (Dörfler & Ackermann 2012, 547; Salonen 2017, 20-21.) Intuitiivista ajattelua tapahtuu ilman vaivannäköä, automaattisesti. Intuitiivinen ajattelu sisältää ongelman määrittelyn, analyysin ja synteessin, mutta kaikki nämä tapahtuvat alitajunnassa yhtäaikaaisesti, ilman että niitä voidaan eritellä. (Calabretta, Gemser & Wijnberg 2017).

Tunneällyn voidaan katsoa koostuvan sosiaalisista, emotionaalisista ja henkilökohtaisista taidoista. Nämä vaikuttavat kykyyn työskennellä erilaisten ihmisten kanssa erilaisissa ympäristöissä. Tunneäly vaikuttaa kykyyn ymmärtää itseä ja muita ihmisiä ja heidän näkökulmiaan. Tunneällyllä tarkoitetaan kykyä havaita tunteita itsessä ja muissa sekä ottaa oppia tunteista ajatteluun ja käytännön toimintaan. Tällöin tunnehavainnoista osataan tuottaa päätelmiä ja säätelytoimia ajattelun ja toiminnan tueksi. Tunneällyn voidaan katsoa kuuluvan myös tunnetilojen ja ihmissuhteisiin liittyvien tunteiden hallinta. (Goleman 1999, 361-362; Saarinen & Kokkonen 2003, 16-17.) Osassa työssä käytetyissä lähteissä intuition nähdään olevan osa tunneälyä (Salonen 2017; Tuominen 2018).

Tässä opinnäytetyössä käytetään käsitettä **kosmetiikka-ala**, jolla tarkoitetaan kaikkea hius- ja kauneudenhoitoalaa, myyntityötä, hoitotyötä ja alan asiantuntijatehtäviä. Hius- ja kauneudenhoitoala yhdistyivät samaksi perustutkinnoksi 1.8.2018, josta valmistutaan valinnaisten tutkinnon osien mukaan kosmetologiksi, kosmetiikkaneuvojaksi, parturiksi tai kampaajaksi (ePerusteet 2017). Alalla on myös hius- ja kauneudenhoitoalan erikoisammattitutkinto, josta valmistutaan parturimestariksi, kampaajamestariksi, erikoiskosmetologiksi tai kosmetiikkaneuvojaksi EAT (ePerusteet 2018). Alan ammattikorkeakoulututkinnosta valmistutaan estenomiksi ja ylemmästä ammattikorkeakoulututkinnosta ylempään estenomi tutkintoon (Laura). Kosmetiikka-alalla toimivat myös lukuisat muut ammattilaiset tuotekehityksessä, valmistuksessa, markkinoinnissa, kaupallisissa tehtävissä, koulutus- tai johtotehtävissä.

Kognitio tarkoittaa tiedonkäsittelytoimintaa, tiedon hankkimista, käsittelyä, prosessointia ja kehittämistä. Esimerkkejä kognitiivisesta prosessista ovat oppiminen, ongelmanratkaisu ja ajatteleminen. Kognitio on laaja käsite ja siihen voidaan lukea kuuluvaksi kielelliset toiminnot, ajattelu, päättely, havaitseminen ja tunnistaminen. (Kell 2018.) Kognitiiviset prosessit tarkoittavat ajattelun taitoja ja prosesseja, oppimiskykyä, havainnointia, tiedonkäsittelyä ja käyttöä sekä muistamista (Halinen ym. 2016, 49-53). Cardwellin (2000, 52) mukaan

kognitiiviseen osa-alueeseen kuuluu mentaalista toiminnoista abstraktit toiminnot, kuten ajattelu, ajattelustrategiat, muistaminen ja havainnointi.

Metakognitiolla tarkoitetaan ajattelemisen ajattelemista. Metakognitiivinen ajattelu käsittää sen, miten käsittelen tietoa, mitä mieltä olen siitä, miten hankin tietoa ja miten käytän tietoa. Metakognitiiviset taidot edistävät oppimisprosessia, soveltamistaitoja, kriittistä ajattelua ja ongelmanratkaisua. Metakognition avulla voidaan siirtää yhdessä tilanteessa opittuja taitoja toiseen tilanteeseen, jolloin kehitetään yleisempiä sisäisiä malleja, joita voidaan hyödyntää eri tilanteissa. (McGregor 2007; Rhodes 2019; Neuvonen 2014, 23.) Lonka (2015, 18-19) esittää metakognition olevan oman älyllisen toiminnan tiedostamista, ohjaamista ja säätelyä. Hänen mukaansa metakognitio on tietämisen korkein taso, koska silloin arvioidaan omaa osaamista. Erityisen tärkeää se on silloin, kun omaa ajattelua ja ongelmanratkaisua suunnitellaan, ohjataan ja arvioidaan. Lonka toteaa itsereflektion olevan metakognition muoto, joka auttaa oman ajattelun luotettavuuden arvioinnissa. Esimerkiksi itsereflektion avulla voi arvioida, milloin todella tietää jotain ja milloin luulee tietävänsä jotain. Kolari (2010, 68) kirjoittaa, että metakognitiolla tarkoitetaan ihmisen kykyä hankkia tietoa omista sisäisistä prosesseistaan ja sopeuttaa toimintansa tehtävien vaatimuksia vastaavaksi.

Tässä opinnäytetyössä keskeisenä asiana nousi esiin, kuinka merkittävässä osuudessa ei-tietoinen ajattelu on. Tärkeää on huomata, ettei tietoinen ja ei-tietoinen ajattelu ole toisiaan vastaan, tai vaihtoehtoiset ajattelemisen tavat, vaan ne toimivat hyvin synergiassa toinen toisiinsa täydentäen. Ajatteluprosessit ja kognitiiviset prosessit ovat olennaisia asioita tässä työssä, jotta voidaan ymmärtää, kuinka intuitiivinen ajattelu muodostuu. Metakognitiiviset taidot, kuten mistä tietoa hankitaan ja kuinka sitä arvioidaan, nousevat intuition käytössä tärkeään asemaan. Omaa ajattelua voi kehittää ja oppia hyödyntämään myös intuition kautta tullutta tietoa.

Tietoperustassa nousee esiin, kuinka tärkeää on erottaa tunteet ja intuitio toisistaan, jotta intuitiivisesta ajattelusta tulee luotettava väline, jota voidaan hyödyntää. Empatialla, herkkyydellä ja tunneälyllä on yhteys intuition ja joidenkin lähteiden mukaan intuitio onkin osa tunneälyä (Salonen 2017, 110-111; Tuominen 2018).

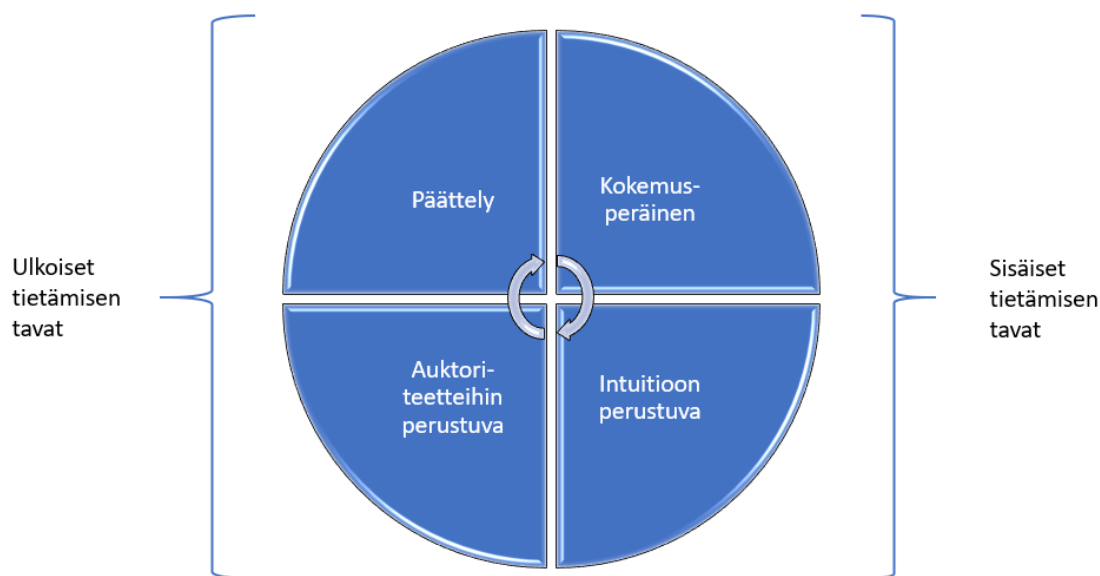
Tässä opinnäytetyössä tutkimukset tehtiin kosmetiikka-alalla. Haastatteluissa tuli ilmi, kuinka haastavaa on määritellä ja sanoittaa intuitiota ja intuitiivista ajattelua. Haastatteluiden mukaan on hyvin yksilöllistä, onko intuitiolla sekoittumisvaaraa muihin tuntemuksiin. Mitä enemmän henkilöt olivat tutkineet ja analysoineet omia tuntemuksiaan, se varmempaa oli intuition pienien signaalien lukutaito. Juuri itsereflektio ja oman ajattelun analysointi ja metakognitiiviset taidot nousivat tärkeään asemaan (Lonka 2015, 18). Osa haastatelluista pitivät intuitiota ja tunneälyä hyvin samankaltaisina asioina.

Tässä kehittämistyössä tehtyjen tutkimusten mukaan intuitiota pidetään potentiaalisena menetelmänä kosmetiikka-alalla. Erityisen hyödyllisenä sitä pidettiin kehittämistyökaluna, uuden ideoinnissa, luovissa prosesseissa, ennakoinnissa, liiketoiminnassa ja toisaalta työyhteisöissä toimimisessa. Intuition käyttö ei poissulje rationaalista ajattelua, vaan intuition tuotoksia arvioidaan tietoisesti. Haastavana kosmetiikka-alan toimijat näkivät intuition perustelemisen ja usein intuition avulla tehtyjä päätöksiä pyrittiinkin selittelemään jotenkin toisin, rationaalisilla tavoilla. Intuition käytössä nähtiin paljon alapidonnaisuutta työelämässä. Luovilla aloilla intuition käyttö nähtiin sopivana, jopa suotavana, mutta konservatiivisemmilla aloilla intuition käyttöä ei tuotu esiin.

3 Tietämisen tavat

Yleisimmät tietämisen tavat ovat päättely, auktoriteettiin perustuva tietäminen, oma kokemus tai intuitio. Kaikki nämä ovat eri tyyppisiä tietämisen tapoja ja tietäminen voi olla myös näiden yhdistelmä. Useimmiten tilanne on juuri näin, tietoa kerätään eri lähteistä ja siitä koostetaan kokonaisuus. Tietämisen tavoista päättely ja auktoriteetteihin perustuva tieto ovat ulkoapäin tulevaa tietoa, kun taas kokemusperäinen ja intuition perustuva tieto ovat sisäisen tietämisen tapoja. (Halinen, Hotulainen, Kauppinen, Nilivaara, Raami & Vainikainen 2016, 145; Raami 2016, 21.) Tietämisen tapoja on kuvattuna kuviossa 2.

Tietoinen päättely on perinteistä tietämistä, jossa tiedon tuottamisen prosessi ymmärretään ja se voidaan jäljittää. Päättely voi tällöin perustua laskemiseen, analyysiin, logiikkaan tai syy-seuraussuhteisiin. Tietoista päättelyä pidetään varsin luotettavana, koska koko prosessia voivat myös muut arvioida ja tästä tiedon muodosta voidaan keskustella. Perusteluita on helppo esittää ja tuloksia voidaan jakaa. Tietoinen päättely on arvostettua tietämistä, vaikka se on toisinaan hidas ja kapasiteetiltaan rajallinen. (Halinen ym. 2016, 145; Raami 2016, 22.)

Kuvio 2: Ulkoiset ja sisäiset tietämisen tavat (mukailten Halinen ym. 2016, 145; Raami 2016, 22)

Auktoriteettien ja asiantuntijoiden tuottama tieto, tieteellinen tieto on luotettavaa, usein myös vertaisarvioitua ja pätevää. Tutkijat koostavat tietoa yhdessä. Asiantuntijoiden tietoa pidetään aiheen parhaimpana ymmärryksenä asiasta tiettynä ajankohtana ja tieteellisesti pätevä tieto on vankka pohja myös uuden tiedon tuottamiselle. Auktoriteetin tai asiantuntijan asema sinänsä ei vielä tarkoita luotettavaa tietoa, koska asiantuntijalla voi myös yhtä hyvin olla vääristynyttä, vanhentunutta tai ristiriitaista tietoa. (Halinen ym. 2016, 145; Raami 2016, 22.)

Kokemusperäinen tieto tarkoittaa ihmisen oman elämän aiempiin kokemuksiin perustuvaa tietoa. Vaikka kokemusperäinen tieto ei ole arvostetuinta, se on olennainen osa tietämistä ja oppimista. Tekemällä oppiminen on tehokas tapa etenkin silloin, jos harjoittelee itseään taitavamman kanssa. Tähän liittyy myös paljon hiljaisen tiedon siirtymistä, kuten perinteisessä oppipoika ja kisälli -mallissa. Kaikkea tietoa ei tarvitse sanoa, vaan oppimista tapahtuu havainnoimalla, jäljittelemällä, virheitä korjaamalla ja yhdessä ongelmia ratkoessa. Kokemusperäistä tietoa arvioidaan käytännön toimivuuden kautta. (Halinen ym. 2016, 146; Raami 2016, 22-23.)

Intuitiivista tietämistä saatetaan toistaiseksi pitää tietämisen tavoista epäluotettavimpana. Intuitiivisella tiedolla tarkoitetaan välähdyksen omaista, äkillistä ja epätavallisempaa tietämistä, joka tulee ei-tietoisen mielen kautta. Erilaiset intuitiot pohjautuvat kognitiivisiin prosesseihin. Intuitiivista tietoa tulee osata hyödyntää ja harjoittaa. (Halinen ym. 2016, 145;

Raami 2015, 23.) Usein tietämisen tavat yhdistyvät ja arjessa ihminen ei analysoi tarkasti, mitä kautta tieto tulee. Esimerkiksi looginen päättely voi täydentyä intuitiivisella tietämisellä.

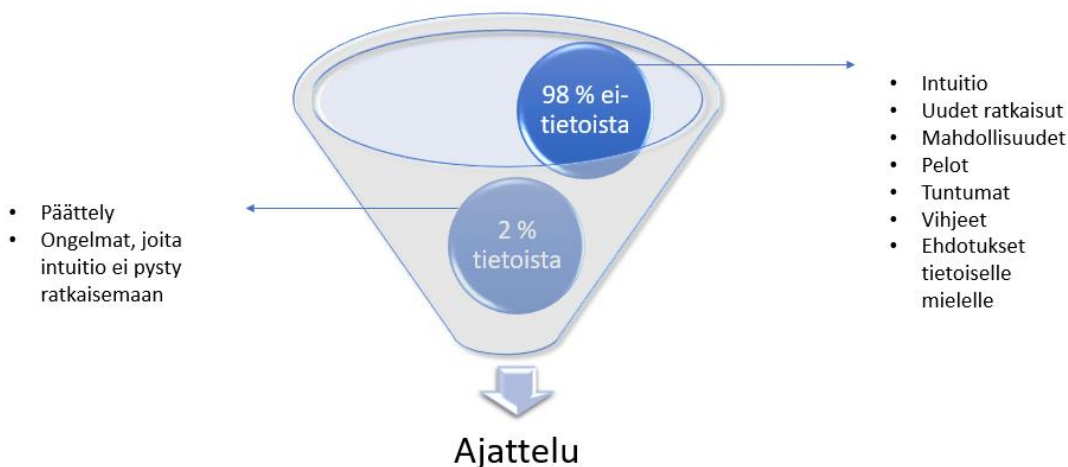
3.1 Intuitiivinen ajattelu

Intuition määrittely on haastavaa, koska eri tutkimusalat lähestyvät intuitiota eri tavoin. Arkielämässä puhutaan välähdyksistä, aavistuksista, sisäisestä varmuudesta, vatsanpohjatuntemuksista ja oivalluksista. Psykologiassa intuitio määritellään hiljaiseksi tiedoksi, joka on sanatonta ja kokemukseen perustuvaa. Intuitiivinen tietäminen perustuu ei-tietoisiin tietorakenteisiin ja on pitkälti assosiatiivista. Jokainen ihminen käyttää ajattelussaan intuitiota, vaikka sitä ei tiedostaisikaan. (Raami 2016, 17-18; Salonen 2017, 17-19.) Dunderfeltin (2001, 151-152) mukaan intuitiosta ei yleensä puhuta tieteellisenä ilmiönä, vaikka jo Albert Einstein on ollut intuition puolestapuhuja. Toinen tiedemies Jonas Salk on todennut, että intuitio kertoo rationaalille ajattelulle, miten tulee toimia seuraavaksi.

Intuition tarkastelua rajattiin tässä työssä siten, että ulkopuolelle jätettiin hengellinen näkökulma ja hengelliset kokemukset intuitiosta. Lähdeaineistoon pyrittiin valitsemaan luotettavimmat lähteet ja rajattiin epäluotettavimmat teokset pois.

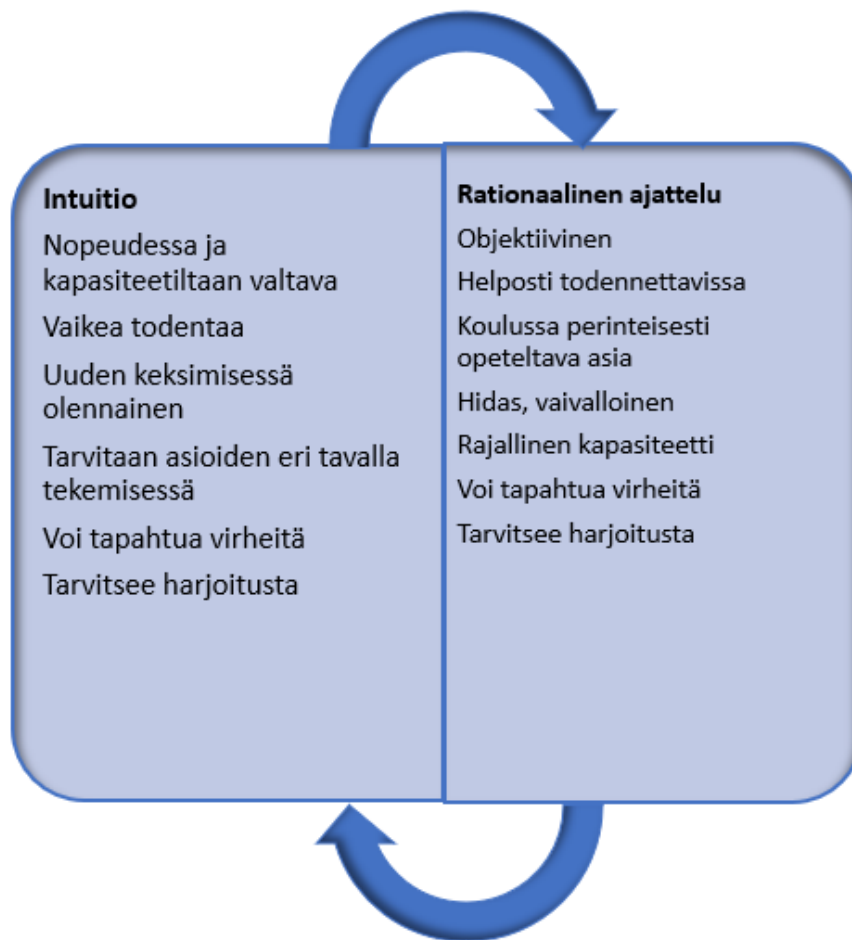
Raamin (2016, 18) mukaan ajattelu voidaan jakaa kahteen toisistaan poikkeavaan prosessiin: Ensimmäinen on välitön ja tiedostamaton eli tällöin tarkoitetaan intuitiivista ajattelua. Toinen on rationaalista eli tietoista päättelyä. Intuitiivista ajattelua kuvaillaan usein siten, että tiedetään, vaikka ei pystytä kertomaan miten tiedetään (Dörfler & Ackermann 2012, 548). Dunderfelt (2001, 160-161) kuvailee intuitiota siten, että saadaan tietoa tapahtumista, joihin ei ole tietoista yhteyttä. Myös Nurminen (2000, 21) kirjoittaa väitöskirjassaan, että intuitio on tiedostamaton ja alitajuinen prosessi. Tiedostamaton ja tietoinen ajattelu muodostavat ihmisen ajattelun perustan ja ne ovat tiiviisti linkittyneet toisiinsa. Valtaosa ajattelusta on intuitiivista eli välitöntä ja ei-tietoista. On arvioitu, että 98 prosenttia ajattelusta on ei-tietoista ja vain 2 prosenttia tietoista. Kuviossa 2 on kuvattu tietoisien ja ei-tietoisien ajattelun suhdetta.

Kuvio 3: Tietoisien ja ei-tietoisien ajattelun suhde (mukaillen Raami 2016)

Ihmisaivot kykenevät käsittelemään materiaalia 11-20 miljoona bittiä sekunnissa ja tästä tietoisesta ajattelusta on noin 40 bittiä sekunnissa. Esimerkiksi tietoisesti mielen kyky käsitellä lauseessa tekstiä on 45 bittiä sekunnissa, mikä tarkoittaa noin kahdeksan sanan lausetta. Tämä kuvastaa ajattelutapojen eroja ja sitä, miksi ei-tietoinen ajattelu on tietyissä tilanteissa huomattavasti vahvempi ja kapasiteetiltaan valtava. Monimutkaisia ongelmia ratkoessa tilanne johtaa siihen, että ihminen joutuu keskittymään vain osaan informaatiosta, mihin tietoinen mieli sattuu kohdentumaan. Silloin kokonaiskuva asiasta voi jäädä kapeaksi ja perättäisissä arvioissa voidaan päätyä eri lopputuloksiin. Intuitiivisen ajattelun kapasiteetti on valtava ja sen takia intuition hyödyntämistä kannattaa kehittää ja tutkia lisää. (Salonen 2017, 19; Toivonen & Koivisto 2010, 67-68.) Lonka (2015, 45) kuvaa tietoisesta ajattelusta kapasiteetin olevan lähinnä työmuisti ja automaattisella ei-tietoisella ajattelulla vastaavaa rajoitetta ei ole. Intuition ja rationaalisen ajattelun eroavaisuuksia on kuvattu kuviossa 2.

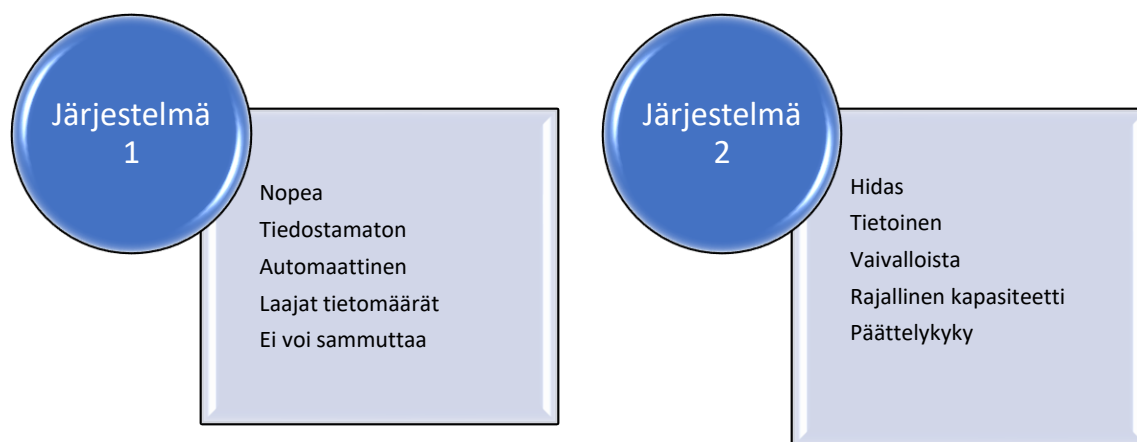

Kuvio 4: Intuition ja rationaalisen ajattelun eroavaisuudet (mukaillen Raami 2016; Salonen 2017, 24-25)

3.2 Ajattelun muodot järjestelmä 1 ja 2

Eri ajattelun muotoja kuvataan siten, että intuitiivista ajattelua kuvataan järjestelmä 1 -ajatteluna, joka on ikään kuin automaattiohjausta. Nämä ajattelun automaattiprosessit ovat osittain kognitiivisen kapasiteetin rajoittamia ja siksi ne ovat hyvin nopeita. Järjestelmä 1 -ajatteluprosessit hyödyntävät hyvin laajoja tietomääriä. Järjestelmä 2 -ajattelu on rationaalista ja siksi hidasta ja kapasiteetti on vaatimaton. Analyttinen ajattelu vaatii tarkkaavaisuutta ja ponnistelua ja se häiriintyy helposti. Järjestelmä 2 kykenee keskittymään vain yhteen asiaan kerrallaan. (Mikels, Maglio, Reed & Kaplowitz 2011; Salonen 2017, 19-20; Raami 2015, 37-38; Raami 2016, 23.) On myös esitetty, että tämä jaottelu kahteen eri järjestelmään on liian suppea jaottelu. Muun muassa Gore ja Sadler-Smith (2011) kuvailevat, että järjestelmä 1 jakaantuu vielä useampiin osa-alueisiin. Tässä tutkielmassa noudatetaan kuitenkin yksinkertaisuuden

vuoksi yleisempää järjestelmä 1 ja 2 jaottelua. Nämä kaksi järjestelmää toimivat saumattomasti ja tehokkaasti yhdessä. Järjestelmä 1 syöttää ehdotuksia jatkuvasti järjestelmälle 2. Ne voivat olla vaikutelmia, tunteita, intuitiota ja intentiota. Mikäli järjestelmä 2 vahvistaa asiat, ne muuttuvat uskomuksiksi ja toiminnoiksi. Useimmiten järjestelmä 2 omaksuu järjestelmä 1 ehdotukset, jolloin vaikutelmat uskotaan. Mikäli järjestelmä 1 tulee ongelmia ja tietoa tulisi prosessoida tarkemmin, järjestelmä 2 käynnistyy. Esimerkkinä haastavampi laskutoimitus, jota ei voi pelkällä vilkaisulla laskea. Järjestelmän 1 heikkous on se, ettei sitä voi sammuttaa. (Kahneman 2012, 35-36; Neuvonen 2014, 34-35.) Järjestelmä 1 ja järjestelmä 2 erot kuvattuna kuviossa 3.

Kuvio 5: Järjestelmä 1 ja 2 erot (mukaillen Kahneman 2012, 35)

Rationaalinen eli tietoinen päättely on ihmiselle vaivalloista ja aikaa vievää. Päätelyssä tarvitaan peräkkäisiä prosesseja ja ne vaativat tietyn järjestyksen eli tietyn sarjallisuuden. Tiedonkäsittelyn vaiheet tulee suorittaa tietyssä järjestyksessä ja peräkkäin. Päätelyssä asioihin saattaa jäädä aukkoja, jotka täytetään mielekkäällä tavalla. Tämän vuoksi päätelystä saattaa tulla epäloogista tarinointia. Intuitiivinen ajattelu taas pystyy useiden asioiden samanaikaiseen prosessointiin. Rationaalinen ajattelu soveltuu tilanteisiin, joissa on tiedossa kaikki vaikuttavat tekijät ja niiden väliset suhteet. Intuitio hyödyntää aistimuksia, vaikutelmia ja havaintoja ja samanaikaisesti rationaalinen ajattelu yhdistelee niitä. Intuitiivinen tiedostaminen järjestää käsitteitä, sanoja ja mielikuvia saaden aikaan uudenlaisia ajatuskokonaisuuksia. Mitä vaikeammasta ajatustoiminnasta on kyse, sitä enemmän tarvitaan päätelyn ja intuition yhteistyötä. (Kolari 2010, 71; Raami 2016, 19; Toivonen & Koivisto 2010, 65; Lonka 2015, 45.) Ajattelussa intuitio ja rationaalinen päättely yhdistyvät saumattomasti lomittain ja molemmat ovat ihmiselle olennaisen tärkeitä.

Vaikka rationaalinen ajattelu on arvostettua, se voidaan helpommin todistaa ja todentaa, ihmisen toiminta ei ole kokonaisuudessaan kovin rationaalista. Se tekee ihmisestä inhimillisen, vaikka toiminta ei olisi kovin järkevää. (Neuvonen 2014, 19-21.) Daniel Kahneman (2012) todisti Nobel-palkitussa tutkimuksessaan ihmisen epärationaalisuuden. Päätöksen teossa on aina mukana muitakin nyansseja, kuin pelkästään rationaalisuus. Tunteet, mielihalut, tilannetekijät ja ei-tietoinen mieli vaikuttavat päätöksiin, halutaan sitä tai ei.

On tilanteita, joissa intuitio tuottaa huomattavan paljon parempia tuloksia kuin päättely. Ongelmatilanteessa, jossa tietoa on liikaa tai liian vähän, intuition avulla päästään parempiin ratkaisuihin. Jos tietoa on liikaa, päättelykyvyn kapasiteetti ei riitä. Taas jos tietoa on liian vähän ja tietämyksessä on suuria aukkoja, päättelemällä ei päästä luotettavaan lopputulokseen. Nykypäivän työelämässä ongelmat ovat usein sekavia ja mutkikkaita vyyhtejä, joita päättelemällä ei kyetä ratkaisemaan. Jos informaatiota on liikaa, osa tiedosta puuttuu ja ei tiedetä mitä tietoa puuttuu, voi intuitiota hyödyntää ongelmanratkaisussa. Myös oivaltamiseen ja uudenlaisten ratkaisujen löytämiseen intuitio on hyvä työkalu. Sen avulla näkökulmasta tulee kokonaisvaltainen, ei pelkästään yksittäisten faktatietojen yhdistelyä. (Raami 2016, 20; Salonen 2017, 25-26.) Lonka (2015, 45-46) kuvailee automaattisen ajattelun etuna olevan se, että tietoa käsitellään rinnakkain, voidaan hypähdellä mielleyhtymien varassa asiasta toiseen. Eli ajatteluprosessin ei tarvitse noudattaa tiettyä järjestystä, jolloin voidaan käsitellä hyvin suuria tietomääriä informaatiota. Automaattinen ajattelu, johon intuitio kuuluu, aistii koko ajan tilannesidonnaisuuksia, asiayhteyksiä, ilmeitä ja eleitä, vaikka emme tätä tiedosta.

Cheung (2019, 26-28) kirjoittaa intuition edellyttävän asioihin perehtymistä ja intuitio pohjautuu kokemukseen ja pitkäaikaiseen muistiin. Muistissa on paljon tietoa, jota ihminen ei tiedä tietävänsä, mutta se voi nousta tietoisuuden tasolle intuitiivisena välähdyksenä. Cheung esittää, että sen lisäksi, että intuition avulla voidaan tehdä parempia päätöksiä, intuitio auttaa myös sosiaalisissa suhteissa ymmärtämään muita. Åhman ja Gustafsberg (2017, 221-222) toteavat, että intuitiolle annetaan mahdollisuus toimia, kun pyritään katsomaan tilanteita mahdollisimman avoimesti, ilman ennako-odotuksia. Näin mahdollistetaan se, että asioista aletaan näkemään uusia puolia.

Raami (2016) toteaa intuition maineen epäluotettavana menetelmänä olevan peräisin osittain intuitio-käsitteen epämääräisyydestä. Intuitiota voidaan tarkastella myös lukuisista eri näkökulmista, mikä vaikeuttaa ilmiön selvittämistä. Myös mahdolliset intuition vinoumat ja vääristymät heikentävät menetelmän luotettavuutta. Kuitenkin luotettavuutta voidaan parantaa kehittämällä erottelukykyä, kuinka voimme erottaa intuition peloista, mielihaluista tai mielikuviuksesta. Toinen luotettavuutta parantava tekijä on havaintokyvyn kehittäminen, millä tarkoitetaan signaalien havaitsemiskykyä (Raami 2016, 12, 20, 36.) Raamin väitöskirjan (2015, 196, 200-201) mukaan intuitiiviset kokemukset ovat hyvin yksilöllisiä ja vaihtelevat. Monilla

intuitiivisilla ihmisillä kokemuksiin liittyy vahvistuksia, jotka auttavat henkilöä tunnistamaan luotettavan tuntemuksen epäluotettavasta. Vahvistuksilla Raami tarkoittaa henkilökohtaista tuntemusta, joka korostaa intuition merkityksellisyyttä.

Järvilehto (2014) taas kirjoittaa, että intuition ja vaistojen eroavaisuutta on haastavaa määrittellä, koska intuitiiviset ja vaistonvaraiset ajatukset ilmenevät hyvin samalla tavalla. Hänen mukaan intuitio perustuu ja rajoittuu pitkälti henkilön omaan asiantuntijuuteen. Järvilehto toteaa myös, että intuitio on varsin ennustettava, koska kyse on tapojen pohjalta syntyneestä asiantuntemuksesta. Intuitiivinen ajattelu toimii parhaiten, jos tapoja harjoitellaan omalla asiantuntijuuden alueella. Järvilehto näkee intuition koskevan kehittyneitä prosesseja, joiden avulla sopeudutaan ympäristöön. Hän toteaa intuition olevan oppimisen perusta. (Järvilehto 2014, 77-85.) Toisaalta Leppänen ja Rauhala (2012, 211) esittävät, että intuitio on tiedostamattomassa mielessä olevaa opittua hiljaista tietoa. Tuominen (2018, 119-121) toteaa intuition olevan tulevaisuuden metataito. Hän kuvaa tietämisen olevan pinnallista, syvemmällä on oma tyyli ja vaistot, ja syvimmällä intuitio. Tuominen kuvailee intuitiota suunnan näyttäjänä suuresta tietomassasta ja rationaalinen ajattelu on tärkeä myöhemmässä vaiheessa, kun asioille ja valinnoille etsitään perusteluja.

3.3 Fysiologinen prosessi ennen oivallusta

Aivotutkimusten perusteella ennen uutta ideaa tai oivallusta, aivoista on mitattavissa muutoksia. Aivojen EEG-käyrässä on erittäin korkea gamma-aktiivisuuden taso. Juuri ennen kuin idea, ratkaisu tai oivallus tapahtuu, gamma-aktiivisuudessa on 300 millisekunnin piikki. Gamma-aktiivisuus kertoo neuronien kytkeytymisestä, kun aivosolut liittyvät uuteen hermoverkostoon. Heti gammapiikin jälkeen oivallus on syntynyt ja tietoisuudessa. (Goleman 2014, 21-25.)

Tämän hetken käsityksen mukaan tietoisesta ajattelua ohjaa aivoista otsalohkot ja ei-tietoinen ajattelu on otsalohkojen ulkopuolella. Ei-tietoisessa ajattelussa otsalohkojen ulkopuoliset alueet aktivoituvat. Rationaalinen ja intuitiivinen ajattelu ovat erilaiset toimintatilat. Aivot kykenevät muistamaan sellaisia asioita, joita ihmisen tietoinen mieli on jo unohtanut. Aivot kykenevät hyödyntämään koko muistikapasiteettia, vaikka kaikki tieto ei ole tietoisien mielen käytössä. (Toivonen & Koivisto 2010, 64.)

Useat tutkijat ovat viime vuosina tutkineet aivojen plastisuudesta. Aivot eivät ole rakenteeltaan staattiset, vaan ihminen pystyy muokkaamaan aivojaan läpi elämän. Aivojen plastisuus tulee esiin siinä, kuinka aivoja käytetään ja kuinka ihminen toimii. Aivosolut kehittyvät ja muokkautuvat, mutta se vaatii työtä, aikaa ja toistoja. Usein ihminen toistaa asioita samalla tavalla, myös ei tietoisesti, koska se on energiatehokasta. Jotta opitaan uusia tapoja, täytyy

tietoisesti ponnistella sen eteen. Mutta kun uusi väylä on rakennettu, aivoihin on muodostunut uusi neuroyhteys, väylä on jälleen energiategokas. Aivojen rakenne on vahvasti heijastuma siitä, kuinka aivoja on käytetty ja millaisia taitoja on harjoiteltu. (Leppänen & Rauhala 2012, 220; Raami 2016, 38; Huotilainen 2019, 279; Kuistiala 2019, 113.) Järvilehto (2014, 88) ja Kuistiala (2019, 117) taas toteavat aivojen olevan kuin lihakset, ne mitä hermoyhteyksiä käytetään, vahvistuvat ja ne mitä ei käytetä, kuihtuvat pois. Järvilehdon mukaan abstraktin ajattelun oppiminen vaikuttaa myös hermoverkkoihin.

Huotilainen (2019, 16) kirjoittaa myös siirtovaikutuksesta, jolla tarkoitetaan tilannetta, jossa uusi opittu taito ja sen mukanaan tuoma muutos aivoissa voi auttaa jossain toisessa taidossa. Esimerkiksi uusi musiikki- tai liikuntataito voi vaikuttaa positiivisesti muistiin, havainnointiin tai tarkkaavaisuuteen. Huotilaisen mukaan aivot harjaantuvat uusiin tehtäviin riittävällä toistoilla ja hyvin opittu taito tuntuu sujuvan automaattisesti. Siirtovaikutuksella voidaan tarkoittaa myös opitun taidon soveltamista toisessa tilanteessa. Eskelinen, Peltonen ja Roine (2014) kirjoittavat syväsuuntautuneesta oppimisesta, jolloin opitut asiat ymmärretään niin syvästi, että ne muistetaan ja niitä kyetään soveltamaan erilaisissa tilanteissa.

3.4 Intuition eri muodot

Intuition eri muotoja ja ilmentymiä voidaan jaotella eri tavoin. Esimerkiksi Gore ja Sadler-Smith (2011) jaottelevat intuition moraaliseen, sosiaaliseen, luovaan ja ongelmanratkaisuun erikoistuneeseen intuition lajiin. Kakkonen (2006, 90-92) jaottelee intuition väitöskirjassaan sosiaaliseen, liiketoimintamahdollisuuksiin liittyvään ja toimintaan liittyvään intuitioon. Hän tarkoittaa sosiaalisella intuitiolla ihmisten aistimista holistisella tavalla, jolloin kohtaamisissa aistitaan ihmisen persoonan piirteitä, mielialaa, aikomuksia ja tunnetaan yhteyttä. Kakkosen mukaan liiketoimintaan liittyvä intuitio on nopeaa ja yllättävää, eikä sitä ole pystytty ennakkoimaan. Ideat ovat voineet olla päin vastaisia mitä on suunniteltu aikaisemmin ja jokseenkin epärationaalisia. Ne ovat voineet olla uusia liiketoiminnan mahdollisuuksia ja niiden ajoituksia. Toimintaan liittyvällä intuitiolla Kakkonen tarkoittaa oikea aikaista toimintaa ihmissuhteissa, ajoituksissa, investoinneissa, uusien tuotteiden lanseeraamisessa tai vaikkapa oikeaa toimintaa asiakaspalvelussa. Goleman (2007, 73-74) esittää sosiaalisen intuition, esimerkiksi välittömän ensivaikutelman muotoutuvan tiettyjen aivosolujen avulla. Hän kuvailee kyseessä olevan tietyt neuronit, sukkulasolut, jotka muodostavat vahvoja yhteyksiä tiettyihin osiin aivoista. Nämä solut saattavat selittää sen, miksi jotkut ovat herkkävaistoisempia kuin toiset. Aivoja kuvaamalla on pystytty osoittamaan, että kyseinen aivoalue toimii tehokkaammin sosiaalisia tilanteita herkästi aistivilla ihmisillä.

Tähän opinnäytetyöhön on valittu intuition jaottelu Raamin (2016, 49) ja Åhmanin sekä Gustafsbergin (2017, 215) mukaan, jossa kuvataan intuition muotoa jo nimessä, jotta ymmärretään heti mistä on kyse. He kirjoittavat intuition tavallisimman muodon olevan **arki-intuitio**. Se liitetään usein erilaisiin tuntemuksiin, tunteisiin ja kohtaamisiin. Arki-intuitio on virheherkin intuition muoto ja se on helposti sekoitettavissa toiveisiin, uskomuksiin ja pelkoihin. Arki-intuition esimerkkinä voi olla mielikuva siitä, millaista ihmistä pidetään turvallisena, puoleensavetävänä tai luoltaan työntävänä.

Intuitio voi perustua aiempaan kokemukseen asiasta tai suoraan intuitioon. **Kokemusperäinen intuitio** on tyypillistä esimerkiksi työssä käytettävässä intuitiossa. Tiettyä ammattia pitkään harjoittanut henkilö voi hyödyntää asiantuntemustaan ja osaamistaan niin, että tunnistaa ilmiöitä samankaltaisuuden perusteella. Asiantuntijan aivoihin on syntynyt erilaisia tietorakenteita, väyliä ja tapoja käsitellä tietoa. Tämä nopeuttaa ja helpottaa huomattavasti ammatissa toimimista. Kokemukseen perustuva asiantuntijaintuitio edellyttää aktiivista tarkkailua ja havaintojen tekemistä. Kokemukseen perustuvaa intuitiota kuvataan siten, että kokonaisvaltaiset, tietyn tyyppiset ilmiöt, mallit ja hahmot tunnistetaan niin nopeasti, että tietoisesti ei ehdi ajattele asiaa. Monimutkaiseltakin vaikuttavien asioiden taustalla on useimmiten tunnistettava kaava, joka koostuu yksinkertaisista asioista, jonka intuitio tunnistaa. Kokemukseen perustuva intuitio toimii sitä paremmin, mitä enemmän asiasta on kokemusta.

Asiantuntijaintuition kehittyminen vaatii yleensä työkokemusta vähintään 10 vuotta. Erityisesti intuitiosta on hyötyä poikkeustapauksissa, joissa faktat saattavat osoittaa toiseen suuntaan, mutta kokemuksen perusteella asiantuntija saattaa aavistaa, että kyse on muusta. Asiantuntijaintuitio on luotettavampaa verrattuna arki-intuitioon. (Salonen 2017, 22-23; Åhman & Gustafsberg 2017, 216; Raami 2015, 62-65.) Lonka (2015, 46) toteaa, että asiantuntijaintuitionalle tyypillistä on kokemuksen lisäksi tilanteen ominaisten piirteiden nopea hahmottaminen. Tämä syntyy tuhansien tuntien harjoittelun seurauksena. Longan mukaan asiantuntijoilla sisäiset mallit ja suuri määrä aiemmin pohdittua tietoa asiasta yhdistyvät. Hän toteaa metakognitiivisen taidon eli kriittisen oman ajattelun arvioinnin olevan olennaisessa asemassa. Tämä tekee asiantuntijuudesta luotettavaa, jos itse pystyy arvioimaan sitä, milloin jokin asia on oman asiantuntijuuden ulkopuolella. Asiantuntijaintuition hyvä esimerkki on lääkärin tekemä päätös potilaan hoidosta. Kaikkia mahdollisia diagnooseja ei ole mahdollista lähteä vertailemaan, vaan asiantuntijuuden ja potilaan kertomuksen pohjalta intuitio ehdottaa jotakin, mitä lähdeään rationaalisesti pohtimaan, voisiko tämä toimintatapa toimia ja löytyykö siihen perusteet. Toisaalta opetustyössä opettaja voi kokemuksen ja asiantuntijuuden perusteella vaihtaa opetusmenetelmää intuition avulla, jos näkee, ettei suunniteltu toimintamalli toimikaan kyseisessä tilanteessa. (Lonka 2015, 47-48.)

Visionäärisellä intuitiolla tarkoitetaan oman asiantuntijuuden ja osaamisalueen ylittämistä, eri tieteenalojen yhdistelyä, jolloin päästään uudenlaiseen tietoon ja ymmärrykseen. Tämä on

tyypillistä intuitiota keksijöille, nobelisteille ja tutkijoille. Visionäärinen intuitio ei perustu pelkästään kokemukseen tai opittuun, vaan hyvin pitkälle hiotuiden tekniikoiden avulla uuden tiedon luomiseen intuitiivisten prosessien kautta. Visionäärisen intuition avulla huomataan signaaleja, jotka menevät muita ohi ja voidaan ylittää ratkaisuihin, joita muut eivät ole osanneet vielä edes kuvitella. (Åhman & Gustafsberg 2017, 216; Raami 2016, 49-50.)

Suora intuitio tarkoittaa tilannetta, jossa aiempaa kokemusta ei ole ja ihminen silti tietää, sellaista mitä ei kuuluisi tietää. Sekä Salonen (2017, 23-24) että Raami (2015, 36-37) kirjoittavat, että tämä perustuu todennäköisesti asioiden yleisten tietoperusteiden, lainalaisuuksien ja mallien sovittamiseen uudessa tilanteessa. Tällöin pienikin vivahde tai vinkki, jota emme tietoisesti huomaa, antaa tiedostamattomalle mielelle viitteitä siitä, mitä tulee tapahtumaan. Intuitio ikään kuin yhdistelee vapaasti toisiaan muistuttavia asioita ja ehdottaa niiden perusteella tulkintoja tietoiselle mielelle. Esimerkkinä suorasta intuitiosta voi olla toisen ihmisen tunnetilan välitön huomaaminen tai ennalta-aavistaminen. Raami (2016, 22-23) esittää myös, että suorasta intuitiosta käytetään nimitystä noettinen tietäminen. Hän toteaa sen tarkoittavan tietämistä, joka ei pohjaudu opittuun tai koettuun.

Joukkointuitio on uudempi käsite ja sillä tarkoitetaan tilannetta, jossa suuremman yhteisön tai joukon intuitiivista ajattelua pyritään yhdistämään. Tavoitteena voi olla esimerkiksi tuotekehitys. (Åhman & Gustafsberg 2017, 217.) Intuition eri muotoja on havainnollistettu kuviossa 4.

Kuvio 6: Intuition eri muodot (mukailten Raami 2016, 48-50; Pixabay 2019)

Intuitiivisen ajattelun voidaan katsoa olevan metataito, jonka avulla voidaan hahmottaa kokonaisuuksia syvällisemmin. Intuitio tuottaa kokonaisvaltaista ymmärrystä asioista ja niiden välisistä suhteista ja merkityksistä. Intuitio yhdistelee asioita kaiken aiemman oppimamme ja kokemamme perusteella ja tekee hyvin tarkkoja johtopäätöksiä nopeasti. Intuition avulla voidaan avartaa näkökulmia, helpottaa päätöksentekoa ja visiointia tulevaisuudesta. (Salonen 2017, 78.) Intuitio on erottamaton osa ihmisen ajattelua. Tietoinen ja ei-tietoinen ajattelu muodostavat toisiinsa nivoutuneen kokonaisuuden, joita molempia tarvitaan. Monimutkaisissa ongelmissa, kuten ongelmanratkaisussa, visioinnissa ja uusien ratkaisujen luomisessa intuition merkitys korostuu. (Raami 2015, 11.)

Vanhat käyttäytymisen toimintamallit voidaan katsoa myös olevan intuitiivista toimintaa. Ihminen on saattanut lapsuudessa huomaamattaan oppia tietynlaisen, kenties haitallisen, käyttäytymismallin, jonka mukaan aletaan toimimaan helposti stressaantuneina ja tunteiden vallassa. Tietoisien mielen avulla käytöstä voidaan muuttaa, mutta kontrollin laskiessa, ei-tietoinen mieli alkaa toimia uudelleen aiemmin opitun perusteella. Ilmiötä on selitetty aivojen energiatehokkuuden periaatteella. Ihmiselle on helpointa ja energiatehokkainta käyttää jo olemassa olevia hermoyhteyksiä eli sama toimintatapa kuin aikaisemminkin. Mitä enemmän tuota yhteyttä on käytetty, sen automaattisemmin toiminta käy ja toiminta urautuu. Vaivannäön ja uuden oppimisen myötä uusia hermoyhteyksiä saadaan luotua, mutta se vaatii ponnistelua. Ihmisaivot ovat kuitenkin muovautuvat ja plastiset, jolloin uusia yhteyksiä saadaan luotua hermosolujen väleille (Raami 2016, 37-40.)

3.5 Intuitio, tunteet ja tunneäly

Tunteiden ja intuition suhde on moninainen. Liiallinen tunnekuormitus häiritsee intuition toimintaa. Esimerkiksi suuttumus, viha, ihastuminen, rakastuminen tai pelko estävät intuition tunnistamista tai intuitio voi vinoutua herkästi. Myös omasta historiasta nousevat pelot, epävarmuus tai toiveet sekoitetaan helposti intuitioon. (Salonen 2017, 110.) Åhman ja Gustafsborg (2017, 218-2019) esittävät, että mielen tuotoksia voi yrittää testata siten, että yrittää muokata tuotosta. Mikäli tuotos muuttuu, kyse on tunteesta tai mielikuvituksesta. Intuitio ei yleensä muutu, vaikka siihen yrittäisi vaikuttaa.

Intuitio liitetään usein herkkyyteen, empaattisuuteen ja tunneälytaitoihin. Intuitio yleensä korreloi empatian kanssa. Empatia on taitoa ja kykyä asettua toisen ihmisen tilanteeseen ja pyrkimystä ymmärtää toisen tunteita. Empatia edellyttää kykyä lukea sanatonta viestintää, ilmeitä, eleitä, kehonkieltä ja äänensävyä. Sekä intuitio että empaattisuus edellyttävät kykyä ylittää itsen rajat ja asettua katsomaan tilannetta laajemmasta näkökulmasta. Empatia on

osa itsensä kehittämistä, sillä sen avulla voidaan laajentaa itsetiedostusta ja toisten arvostusta. Ihmiset, jotka ovat empaattisia, ovat myös intuitiivisia. Herää kysymys, kumpi näistä on syy ja kumpi seuraus? Empatia auttaa toisten ymmärtämisessä ja samalla virittäytyään hyvin samalle aaltopituudelle. Empaattisuus sekä intuitio vaativat molemmat rohkeutta. Kaikissa tilanteissa ei ole suotavaa olla herkkä ja myös intuitio vaatii rohkeutta. (Kolari 2010, 42-43; Raami 2016, 202-203; Raami 2019, 209.) Heiskanen (2016, 27) toteaa, että herkät ihmiset ovat usein intuitiivisia. Hänen mukaansa herkät ihmiset aistivat herkemmin pieniä, hienovaraista signaaleja, jotka saattavat mennä muilta ohi. Herkät ihmiset aistivat myös muiden tunnetiloja herkemmin ja silloin empaattisuus saattaa korostua. Bowellan (2018, 134-135) esittää intuition olevan herkillä ja erityisherkillä voimakkaampi. Hän kirjoittaa, että intuitio hyödyntää kaikkien aistikanavien kautta tulevaa tietoa, joka yhdistyy kaikkeen aiemmin tietämäämme informaatioon. Bowellan kuvaa intuitiota sisäiseksi ohjausjärjestelmäksi, johon ei kiireisenä saada yhteyttä.

Vaikka empatia koetaan usein positiivisena seikkana, sillä on myös heikkoutensa. Saarinen ja Kokkonen (2003, 102-105) kirjoittavat valikoivasta empatiasta. He tarkoittavat sillä empatian tunteiden heräämistä herkemmin niitä ihmisiä kohtaan, jotka ovat syyttömiä vastoinkäymisiin kohtaan tai kenet koemme itsemme kaltaisiksi. Silloin esimerkiksi muissa maissa tapahtuvat katastrofit vaikuttavat kaukaisilta ja uhrien asemaan on vaikeampi asettua. Saarinen ja Kokkonen toteavat toisen empatian haasteista olevan liiallinen empatian tunteminen, joka voi johtaa ahdistukseen. Näihin empatian heikkouksiin voi itse vaikuttaa tunteiden säätelyllä ja tunneälyllä.

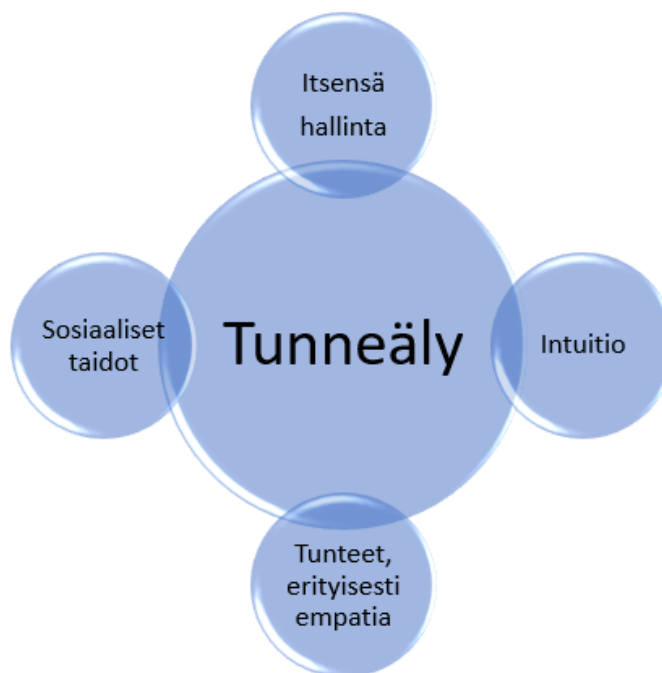
Intuitio tarvitsee myös toimiakseen tietynlaisen tunnetilan. Intuition toiminta häiriintyy helposti stressaantuneena, pelokkaana tai jännittyneenä. Parhaiten intuitio toimii pakottamatta, rentoutuneessa tilassa, mikä voi olla erilainen eri ihmisille. Esimerkiksi työssä tai työyhteisössä, jossa halutaan hyödyntää intuitiota, tulisi tunneilmapiiri olla rento, luottavainen ja yhteisöllinen. Kiireessä intuitiiviset signaalit jäävät usein huomaamatta. (Salonen 2017, 153-155; Raami 2016, 180-181.)

Åhman (2003, 128-129) esittää tunneälyn käsitteen olevan tieteellisestä näkökulmasta monitahoinen ja haastava määritellä. Hänen mukaan tunneälyn liitetään usein tunteiden tunnistaminen ja ohjaaminen. Tunneäly on eri asia verrattuna perinteiseen älykkyyteen. Useat hyvin älykkäät ihmiset, joilta puuttuu tunneälyä, vaikuttavat sosiaalisesti kömpelöiltä. Siitä syystä nämä älykkäät ihmiset päätyvät usein työelämässä muihin kuin johtotehtäviin. Yritykset, joissa hyödynnetään tunneälyä ja noudatetaan pehmeämpiä arvoja, menestyvät paremmin kuin ne, joissa keskitytään tiukasti faktoihin ja numeroihin. Tämä perustuu parempaan tuottavuuteen, työtyytyväisyyteen ja vähäiseen henkilöstön vaihtuvuuteen. (Goleman 2012, 361; Kohlrieser 2014, 231-232.)

Tunteet liittyvät intuitioon ja samoin myös tunneäly. Intuition nähdään olevan osa tunneälyä. Tunneällyyn liittyy kyky tulla toimeen ihmisten kanssa ja empatia sekä itsensä hallinta. Näistä ominaisuuksista sosiaalisia taitoja on helppo arvioida ulkopuoleltakin käsin, mutta intuitio on ominaisuus, joka on sisäinen voimavara. (Salonen 2017, 110-111; Tuominen 2018; Pitkänen 2008, 21.)

Itsensä hallinnan käsitteeseen sisältyy itsehillintä, itsetuntemus ja kyky motivoitua. Niiden avulla ihminen hallitsee omaa tunne-elämäänsä, tunnetilojaan ja käyttäytymistään. Itsetuntemus antaa reaaliaikaista tietoa omista tunteista ja niitä kyetään käyttämään päätöksenteon apuna. Itsehillintä auttaa tunteiden käsittelyssä niin, että tunteet auttavat tehtävistä suoriutumista. Motivoitumisen avulla taas saadaan omista tarpeista voimaa, joka innostaa, ohjaa tavoitteiden saavuttamisessa ja tuo aloitekykyä. (Goleman 2012, 361-362; Pitkänen 2008, 21-22.)

Pitkänen (2008, 21-22) esittää, että sosiaaliset taidot eli kyky tulla toimeen ihmisten kanssa on osa tunneälyä. Hänen mukaan empatia on usein nostettu omaksi osakseen tunneälyä, mutta myös muut tunteet liittyvät tunneällyn kokonaisuuteen. Saarinen ja Kokkonen (2003, 95) taas kirjoittavat sosiaalisesta sujuvuudesta. He toteavat, että sosiaalisuuden lisäksi tarvitaan tunneälyä, jotta vuorovaikutus olisi sujuvaa ja muut huomioon ottavaa. Tunneällyn ja intuition suhdetta on kuvattu kuviossa 5.

Kuvio 7: Tunneällyn osatekijät (mukaillen Pitkänen 2008; Goleman 2012)

Intuition heikkoudet

Intuition maine epäluotettavana menetelmänä voi johtua sen määrittelyn haasteista. Intuitio käsitteen alapuolelle voidaan laittaa niin monenlaisia ilmiöitä, jolloin on vaikeaa hahmottaa mistä on kyse. Toisaalta, intuition tarkka ymmärrys on vielä puutteellista, vaikka sitä voidaan jo pitkälti analysoida. Monia ajatteluprosesseja voidaan arvioida, kuten päättelyä. Päättelylle löytyy perusteet, milloin se on hyvää ja oikein. Intuutiolle vastaavia prosesseja ei ole, sitä on hyvin vaikeaa todentaa, sanoittaa ja arvioida. (Halinen ym. 2016, 146-148.)

Intuutiolla on sekoittumisriski, etenkin silloin, jos ihminen ei ole tutustunut omaan intuitioon syvällisesti. Silloin intuitio voi hyvin sekoittua toiveajatteluun, mielihaluihin, pelkoon tai mielikuvitukseen. Sokea intuitioon luottaminen voi aiheuttaa monenlaisia ongelmia. On tärkeää muistaa, että intuitio on paljon muutakin kuin fiilispohjainen tuntemus. Tietyt intuition muodot ovat herkempiä vinoumille ja vääristymille. Esimerkiksi erilaiset heuristiikat, kuten stereotyyptit ja nyrkkisäännöt ovat syntyneet toistuvista tilanteista. Heuristiikkoja syntyy automaattisesti, mutta niitä voi kehittää myös tietoisesti. Heuristiikoista on monenlaista hyötyä, sillä ne nopeuttavat ratkaisua esimerkiksi laskutehtävissä. Intuition hyvin nopea hahmontunistus ja aiempien kokemusten mallit voivat johtaa virheelliseen päätelmään. Myös havainnoinnissa saattaa olla puutteita, koska ihminen ei tiedosta havaintoa, jos se ei sovi siihen kokonaisuuteen, jota mieleen on jo rakennettu. Myös intuition ylianalysointi saattaa aiheuttaa virheellisiä tulkintoja. (Raami 2016, 23-25; Hari ym. 2015, 120-126.)

Hämäläinen (2015, 161) toteaa intuition liittyvän itsetuntemukseen, joka voi olla erilainen eri ihmisillä. Hyvän itsetuntemuksen omaava henkilö voi tunnistaa paremmin intuition viestejä, mutta epävarmuus voi sekoittaa viestejä ja johdattaa harhaan. Åhman ja Gustafsberg (2017, 110-111) kuvaavat havaintoharhoja, joita on kaikilla ihmisillä. Ne voivat olla tietoisia tai tiedostamattomia. Mieli tekee jatkuvia assosiaatioita, ajatuksia, päätelmiä ja yhdistelee niitä havaintojen pohjalta, jolloin kaikki päätelmät eivät ole tosia. Nämä kognitiiviset asetukset nopeuttavat päätöksentekoa, mutta aivojen on mahdollista myös toimia toisin. Haasteena on huomata myös vaihtoehtoisia tulkintoja.

Tuominen (2018, 83-85) toteaa, että ajatteluprosesseissa voi tapahtua vääristymiä, koska suurimman osan ajasta ihminen toimii autopilotilla, joka tuottaa energiansäästöä ajatteluprosesseissa. Osa ajattelun vääristymistä on tarkoituksenmukaisia. Tuominen mukaan tietomassoista tunnistetaan itselle tuttuja asioita ja se voi olla perusteltua tietyissä tilanteissa. Vaarana kuitenkin on ajattelun ja havainnoinnin rajallisuus, jos tunnistetaan ympäristöstä vain tuttuja seikkoja. Hari ym. (2015, 122-126) korostavat intuition olevan riski silloin, jos intuition ehdotuksia ei kyseenalaisteta lainkaan. Ne tulisivatkin aina pohtia vielä rationaalisen mielen avulla. Automaattiset prosessit toimivat assosiaatioiden kautta, jolloin ne voivat tuottaa myös väärää

vastauksia esimerkiksi matemaattista kykyä tai loogista päättelyä vaativissa asioissa. Tärkeää onkin huomioida, että intuitiivisella sekä tietoisella ajattelulla on omat vahvuutensa sekä rajoitteensa. Parhaimmillaan ne toimivat yhdessä ja voivat tuottaa parempia ratkaisuja, kuin kumpikaan niistä yksin.

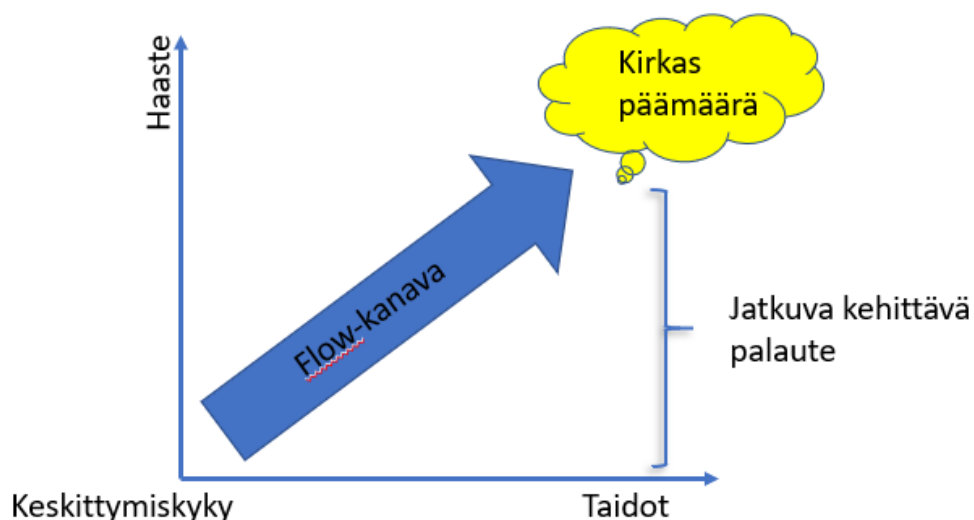
Voimakkaassa tunnelatauksessa intuitio voi herkästi vääristyä. Samoin päätöksenteko yleisesti voi olla heikompaa voimakkaiden tunteiden ollessa läsnä. Parhaimmillaan tunteet ovat voimavarana, kun ne on tunnistettu. (Hausalo, Kärkkäinen & Milord 2018, 90.) Åhman ja Gustafberg (2017, 212-213) kirjoittavat intuitiota vinouttavan myös tunneskaalan ylä- tai alaosassa oleminen. Esimerkiksi rakastuminen, vihan tunteet, väsymys ja stressi saattavat vääristää intuitiota tai heikentää sen tunnistamista. Myös Cheung (2019, 29-30) esittää, että ahdistus ja pelko johtavat huonoihin päätöksiin. Nämä tunnetilat rikkovat aivojen assosiaatioprosesseja ja päätöksenteko häiriintyy.

Flow-tilan ja intuition suhde

Intuition yhteydessä puhutaan usein flow-tilasta, jossa asiat sujuvat mutkattomasti ja jouhevasti. Asiat ikään kuin virtaavat eteenpäin. (Raami 2016, 47.) Flow-tila on intuitiolle ihanteellinen ja monessa työssä myös tavoiteltava tila, koska silloin saadaan paljon aikaa ja mielekkäästi. Varsinkin luovissa toiminnoissa intuitio ja flow-kokemus kietoutuvat toisiinsa. Flow-tilalla tarkoitetaan inspiroitunutta, tuottavaa ja luovaa mielentilaa, johon voidaan pyrkiä tietoisesti. Flow-kokemuksessa tiedetään suoraan, intuitiivisesti, mitä tulee tehdä seuraavaksi. Tekeminen sujuu intensiivisesti ja syventyneesti, kuin itsestään. Tavoiteltuun flow-tilaan pääsemiseksi tarvitaan fokus, mielenkiintoinen tavoite, välitön palaute ja hieman omia kykyjä korkeampi haaste. (Raami 2016, 130-131.) Martela ja Jarenko (2015) kirjoittavat flow'n olevan täydellisen uppoutumisen tila, jossa tekeminen vie mukanaan. Joskus keskittyminen voi olla niin vahvaa, että jopa ajan ja paikan tila hämärtyvät. Flow'n kokeminen lisää tyytyväisyyttä tekemiseen, oli kyse sitten työstä tai harrastuksesta, mutta se myös lisää tyytyväisyyttä elämään. (Martela & Jarenko 2015, 100-101.) Flow on myös erinomainen tila oppimiseen. Tilasta käytetään myös nimitystä optimisuorituksen alue, jossa ollaan mukavuusalueen ja epämukavuusalueen välimaastossa (Järvilehto 2014, 44). Äärimmäinen keskittyminen saa aikaan sen, että ihminen on oman osaamisensa ylärajoilla ja kehittyy opiskeltavan asian suuntaan.

Goleman (2014, 48) esittää flow'n olevan itsehallinnan huipentuma, ikään kuin maksimaalinen tapa valjastaa tunteet suorituskyvyn ja oppimisen edesauttamiseksi. Positiiviset tunteet kanavoituvat tekemiseen flow-tilassa, jolloin kyetään keskittymään täysin ja tuntemaan iloa ja hurmosta. Tyypillistä on myös ketteryys vastata muuttuviin haasteisiin ja toimiminen omien kykyjen ääri rajoilla. Vaikka ääri rajoilla oleminen voisi aiheuttaa myös stressiä, flow-tilassa

nautitaan tekemisestä ja se tuottaa iloa. Ihmiset kokevat flow´ssa itsensä ylittämistä ja huip-
 pusuorituksia. Optimaalinen piste siihen, missä vaatimukset ja henkilön taidot ovat tasapai-
 nossa, vaihtelee paljon yksilöittäin. (Goleman 2014, 48-50.) Flow-tilaa on rinnastettu medi-
 taation kaltaiseen tilaan, jossa ihminen kokee olevansa keskittyneempi ja vahvempi kuin nor-
 maalisti (Kohlrieser 2014, 259). Matikka (2013, 15-16) toteaa myös flow´n olevan oloa toimin-
 nan keskiössä, jossa keho ja mieli toimivat yhtenä kokonaisuutena.

Kuvio 8: Flow-tilan edellytykset (mukaillen Martela & Jarenko 2015, 101)

Flow-tilaan pääsemiseksi on monia tapoja. Vaatimusten tulisi vastata henkilön kykyjä ja työn olla mielenkiintoista. Uppoutumisen tulisi olla mahdollisimman syvää käsillä olevaan tehtävään. Asiaa kuvataan siten, että ylitetään tavallisen tietoisuuden taso. Asiantuntijuuden kehitystä tulisi tukea, jotta taidot ja kyvyt vastaavat tekemisen vaatimuksia. Keskittymiskyvyn tulisi olla mahdollisimman hyvä ja ympäristön tulisi tukea tätä. (Matikka 2013, 45-46; Goleman 2014, 49.) Flow´n todennäköisyyttä voi parantaa harjoittelemalla rentoutumista ja keskittymiskykyä. Tapoja on lukuisia, mikä kullekin yksilölle on rentoutumista. Tulisi löytää itselle sopiva tapa rentoutumismenetelmien joukosta ja harjoitella säännöllisesti. (Goleman 2014, 50-51.) Sekä intuitiota että flow-tilaa harjoitellaan hyvin paljon samojen keinojen avulla.

3.6 Havainnointi ja erottelukyky intuition käytössä

Intuition perustan muodostavat havainnointi, monipuolinen ja ennakkoluuloton asioiden ja ilmiöiden rekisteröinti. Näin voidaan kartuttaa alitajunnan tietovarantoa, josta intuitio ammentaa tietonsa. (Salonen 2017, 114-115.) Intuition signaaleja voi oppia tunnistamaan, mikä on itselle merkityksellistä. Myös intuition vinoumia voi oppia tunnistamaan ja vähentämään. Tärkeää on huomioida ja havaita kaikki mieleen nousevat asiat, oli kyseessä mielikuvitus tai intuitio. Vähitellen erottelukyky alkaa kehittyä, mikä on merkityksellistä. Intuitio vaatii aikaa ja pysähtymistä sekä tutustumista itseensä ja ajattelutapoihinsa. Uuden oppiminen ei ole pelkästään helppoa tai miellyttävää, vaan tulee valmistautua sekä onnistumiseen että epäonnistumisiin. (Raami 2016, 280-287.)

Luotettavaan intuitioon liittyy olennaisesti kyky erottaa tunnepohjaiset halut, vaistot ja mielikuvituksen tuotteet intuitiosta. Mielikuvitus on mielessä muokkautuva kuva, mielihalut taas ovat tunnepohjaisia seikkoja. Jotta voi erottaa mistä ilmiöstä on kyse, alkuun pääsee jo huomioimalla kaikki seikat mitä mieleen tulee. Samalla kannattaa pohtia, mistä ajatus tuli ja mikä merkitys sillä on. Usein mieli on rajoittunut huomaamaan vain tuttuja signaaleja ja havaintoja. Tietoisuuteen nousevat asiat ovat usein henkilölle merkityksellisiä ja jollain tapaa ajankohtaisia. Kaikki muu havaituista asioista jää tietoisuuden ulkopuolelle, koska ihmisen ajattelukapasiteetti on rajallinen. Mieltä voi vähitellen kouluttaa tulemaan avoimemmaksi havainnoille ja vähitellen opitaan havaitsemaan yhä hienovaraisempia signaaleja. Intuitio voi aluksi tuntua järjettömältä, tieto voi olla moniulotteista ja omaan ajatusmaailmaan sopimatonta. Usein uudet oivallukset ovatkin juuri tällaisia, uusi idea tai menetelmä on jotain sellaista, mitä ei olla aiemmin uskallettu edes kuvitella tai ajatella. Intuition käyttö vaatii myös jatkuvasta kontrolloinnista irtipäästämistä, mielen joustavuutta ja avaruutta. (Raami 2016, 35-43; Salonen 2017, 114.)

Intuition luotettavuutta voi arvioida henkilökohtaisten tuntemusten avulla, silloin kun niitä opitaan tunnistamaan. Ihmiset kuvailevat näitä tuntemuksia hyvin eri tavoin ja niitä sanoitetaan eri tavoilla. Usein kielellinen ilmaisu jää puutteelliseksi, koska käsitteistö on riittämätöntä. Voidaan puhua eri tiedon muodoista, prosesseista ja lopputuloksista. Ihmisillä intuitio voi olla erilainen mielentila, tyhjiys, palasien loksahdus kohdalleen tai virtaava tunne. Puhutaan myös ei-kehollisista tuntemuksista, jolloin tarkoitetaan esimerkiksi aistimusta tai vaistoa. Ei-kehollisesta tuntemuksesta esimerkki voi olla selkään tuijottamisen tunne. Sitä on vaikea selittää yksityiskohtaisesti, miten sen tuntee. Myös keholliset tuntemukset ovat yleisiä, kuten kylmät väreet, vatsanpohjatuntemus tai tunnetta selkäytimessä. Intuition kuvauksiin liittyy usein se, jos alitajunnasta nousee toistuvasti sama asia, se on merkityksellinen seikka, joka kannattaa huomioida. (Raami 2016, 44- 47.)

Salonen (2017, 115) kirjoittaa, kuinka havaintokykyä kaventaa kiire, stressi ja masennus. Silloin havaitaan asioita kapealta sektorilta, eikä ympäristön monipuolisia signaaleja huomata. Salosen mukaan kiireessä toiminnot automatisoituvat, tehdään asioita rutiinilla, eikä ylimääräisille signaaleille jää tilaa. Goleman (2014, 51) toteaa myös, kuinka häiriötekijöiden lisääntymässä työ muuttuu tehottomaksi ja tämä on työpaikkojen todellinen ongelma nykyisin. Kuisiala (2019, 101) esittää, että stressi, väsymys ja kiire muuttaa ajattelua negatiivisemmaksi ja altistaa havaintoharhoille. Bowellan (2018, 134) toteaa, että rennossa mielentilassa tavoitetaan intuitio paremmin ja ihminen voi päästä käsiksi tietoon, joka on alitajunnassa. Intuition havainnoiminen edellyttää rauhoittumista ja oman kehon aistimusten tunnistamista.

3.7 Intuitiotaitojen kehittäminen

Raami (2015, 202-203) toteaa, että intuitiotaitoja on mahdollista kehittää, kuten muitakin taitoja. Intuition kehittämisessä on tärkeää kehittää erottelukykä eli sitä, kuinka erottaa luotettava intuitio muusta. Toinen tärkeä seikka on havaintokyvyn kehittäminen intuition suhteen. Tutkimuksen tulokset vahvistavat myös käsitystä intuition kehittämisen mahdollisuudesta ikään kuin kykynä tai taitona (Raami 2015, 173). Kokemukseen perustuva asiantuntijaintuitio muodostuu entistä vahvemmaksi tietämisen ja osaamisen monipuolisen kehittämisen myötä. Asiantuntija kykenee laajentamaan työmuistia myös pitkäkestoisen muistin alueelle. Tällöin työmuistin hahmotusyksiköt ovat suurempia kuin normaalisti ja ne aktivoivat pitkäkestoisen muistin isoja osia. Hienovaraisen tietämisen harjoittelussa pyritään lisäämään tietoisuutta ja työskennellään niin mielen kuin kehon kanssa. Ajattelua pyritään kehittämään, rajoitteita poistamaan ja mieltä avartamaan. Nämä ovat tyypillisiä työskentelymenetelmiä esimerkiksi keksijöiden keskuudessa. Haaste intuition kehittämiseksi on, että se helposti ohitetaan tai se jää rationaalisen ajattelun ja järkeilyn alle. (Lonka 2015, 44-45; Raami 2016, 258-260.)

Salosen (2017, 107) mukaan nykyinen työelämä vaatii yhä suurempien kokonaisuuksien hallintaa ja hahmottamista sekä visiointia, kykyä tunnistaa ilmiöitä ja asioiden keskinäisiä suhteita. Siksi intuitiivisen ajattelun tietoinen kehittäminen on ajankohtaista useimmilla aloilla. Tietoisuuden ulkopuolella olevan kyvyn tai taidon kehittäminen vaatii harjoitusta ja toistoja, kuten kaikki oppiminen. Intuition kehittämiseen liittyy olennaisesti intuition käytön ja kokemusten tietoinen käsittely, ilmiöön perehtyminen ja ymmärryksen lisääminen, tulkinta ja johtopäätösten tekeminen. Taidon kehittäminen vaatii malleja, harjoituksia, havainnointia, lukuisia testauksia ja itsereflektiota. (Huotilainen 2019, 69-71; Salonen 2017, 107-109.) Intuition hyödyntämismahdollisuuksia on paljon, luova työ, ideointi, päätöksenteko tai vuorovaikutustilanteet. Näitä taitoja tarvitaan lähes joka alalla. (Virolainen & Virolainen 2018, 267.)

Ihmisen havainnointikyky on hyvin rajallinen. Ihminen huomaa vain asiat, joihin kiinnittää huomiota. Mieleen nousevat havainnot kuormittavat rajallista ajattelukapasiteettia. Tietoisuuteen nousee vain asioita, jotka ovat jollain tapaa merkityksellisiä. Mielellä on myös taipumusta tyrmätä liian erikoisia ajatuksia, jotka eivät sovi ennakkokäsityksiin. Mieltä voi kouluttaa ja avartaa erilaisten harjoitusten avulla, jotta ihminen oppisi havaitsemaan yhä hienovaraisempia signaaleja. (Kuistiala 2019, 98-101; Raami 2016, 42-44.) Tämä on erittäin tärkeää, jos haluaa keksiä jotain uutta tai oppia tekemään asioita eri tavalla. Nykyisessä työelämässä vaaditaan innovointitaitoja ja uuden oppimista lähes joka alalla. Intuiitiivisen havainnointi- ja erottelutaitojen kehitystä voi tukea perehtymällä ilmiöön, olemalla tietoinen intuitiosta ja pyrkimällä tunnistamaan vinoumia sekä luotettavaa intuitiota. Alan kirjallisuudesta löytyy lukuisia harjoituksia, joiden avulla voi ryhtyä tutustumaan ja havainnoimaan omaan intuitiotaan. Raami (2015, 203) toteaa väitöskirjassaan, että opettajien tulisi hallita intuitiotaitojen kehittymistä tukevia menetelmiä oppilaitoksissa. Jeffrey (2012) esittää, että yksi keino kehittää intuitiivista päätöksentekoa on analysoida ja pohtia intuitiivisia kokemuksiaan. Hänen mukaansa siitä huolimatta, että intuitio on prosessina hyvin nopea ja tieto tulee ikään kuin valmiina, sen arviointi ja pohdinta on tärkeässä roolissa.

Åhman ja Gustafsberg (2017, 218) kirjoittavat, että intuition kehittämien edellyttää harjoittelua itsen kanssa, ei niinkään ongelman parissa, mitä yritetään ratkaista. Intuition kehittämiseksi ei ole yhtä ratkaisua, joka sopii kaikille. Keinot intuitiivisen tiedon avaamiseen ja ymmärtämiseen voivat olla hyvinkin erilaisia. Epävarmuuden sietäminen on yksi tärkeä elementti, jotta voi ylittää totutun rajoja. Ajattelulla on taipumus urautua, jos valmis ja energiatehokas ajattelu on valmiina, niin ajattelulla on pyrkimys edetä samaa reittiä. Intuition lukeminen vaatii rohkeutta, rauhaa ja tilaa. Intuitio ei tule pakottamalla, vaan vaatii avoinna oloa, aikaa ja rentoutumista. Intuition ei tarvitse antaa valmista vastausta, vaan riittää, että huomaa signaalin, jota seuraamalla etenee oikeaan suuntaan. Tutkimusten mukaan ihmisen joutuminen epä mukavuusalueelle aiheuttaa pelkoa, ahdistusta ja huolestumista. Näiden epä mukavien tunteiden avulla voi huomata itsestään uutta, esimerkiksi tunnelukkoja tai ajatuskuvioita. Tunteiden kohtaaminen ja hyväksyminen saattaa avata uusia oivalluksia ja ratkaisuja. (Raami 2016, 263-267.) Haasteena on, että epä mukavat tunteet halutaan yleensä välttää ja mennä takaisin mukavuusalueelle, mikä tuntuu turvallisemmalta.

Intuition kehittäminen voidaan nähdä itsensä kehittämisen lajina. Salosen (2017, 255-256) mukaan intuition havaitseminen edellyttää hyvää itsetuntemusta ja tunteiden tunnistamista, jotta voidaan erottaa, milloin on kyse tunnepohjaisesta asiasta ja milloin intuitiosta. Oppiminen ja kehittyminen eivät kuitenkaan tapahdu suoraviivaisesti, vaan niihin liittyy useita vaiheita, pohdintaa ja kypsyttelyä. (Lonka 2015, 51.) Intuiitiivinen ajattelu soveltuu hyvin monimutkaisten, mahdottomaltakin vaikuttavien ongelmien ratkaisuun. Mahdottomat ongelmat (wicked problems), eivät ratkea yleensä rationaalisella ja analyttisellä pohdinnalla, vaan vaativat ajattelun rajojen ylittämistä. Voidaan puhua uudenlaisesta ajattelun taidosta. Sen

sijaan, että työskenneltäisiin varsinaisen ongelman kanssa, ryhdytäänkin työskentelemään oman mielen kanssa ja pyritään ylittämään ajattelun rajoja. (Raami 2019, 201-212.)

Ajattelun ja mielenhallinnan kehittämisen menetelmät kehittävät kykyä käyttää intuitiota tietolähteenä. Etenkin tätä taitoa tarvitaan, kun päätöksentekotilanteet ovat monimutkaisia ja tietoa on liian vähän tai liian paljon. Ajattelijana kehittyminen tarkoittaa kehittymistä kokonaisuusien hahmottamisessa ja kokonaisuuksiin vaikuttavien osatekijöiden tunnistamisessa. (Leppänen & Rauhala 2012, 211-212; Lonka 2015, 45.)

Intuitiota voidaan harjoitella monin eri tavoin. Usein intuitiivisia ajatuksia tulee mieleen, kun ollaan unen ja valveen rajamailla, rauhoittuneina ja rentoutuneina. Ennen tärkeää ratkaisua kannattaa levätä tai nukkua, jolloin annetaan mahdollisuus ei-tietoiselle mielelle käsitellä asiaa. Tietoinen ponnistelu yömyöhään tai ääriajoille saattaa johtaa virheelliseen päätelmään tai ratkaisuun. Eri ihmisille toimivat erilaiset rentoutumisen keinot. Monille sopivia keinoja voi olla liikunta, luonnossa liikkuminen, sauna tai tietoinen rauhoittuminen. Kiireen ja stressin aikana intuitio toimii yleensä heikoiten. On kuitenkin havaittu, että tietyt tunnetilat edistävät mahdollisuutta intuition saavuttamiseen. Kiitollisuuden tunne on hyvä lähtökohta intuition harjoittamiseen. (Lonka 2015, 51; Salonen 2017, 129-130.) Cheung (2019, 29-32) esittää intuition toimintaa helpottavan, jos tekee jotain rutiininomaista, johon ei tarvitse kiinnittää paljoa huomiota. Esimerkiksi käveleminen, suihkussa käynti tai autolla ajaminen pitää ihmisen toimeliaana, mutta ei vaadi ponnistelua. Bowellanin (2018, 135-136) mukaan kiire ja pakottaminen peittää intuitiota, mutta rentoutuminen ja ponnistelusta irti päästäminen intuitiivinen tieto voi nousta esiin. Esimerkiksi säännöllinen rentoutusharjoitus voi auttaa tavoittamaan omaa intuitiotaan.

Mielentuotoksia voidaan pyrkiä testaamaan, onko kyse mielikuvituksesta vai intuitiosta. Tuotosta voi kokeilla muokata mielessään ja mikäli se muuntuu, kyse on mielikuvituksesta. Intuitio on yleensä muuttumaton. Tämä on yksi keino, jolla voi opetella erottamaan, mistä on kyse. (Åhman & Gustafsberg 2017, 219; Raami 2015, 247.)

Mielen rauhoittamis- tai tyhjentämisharjoitukset saattavat myös auttaa hiljentämään tietoista mieltä niin, että intuition signaaleja on helpompi huomata. Signaalit ovat usein niin pieniä, että niitä on alkuun vaikea huomata ja lisäksi signaalit voivat olla eri ihmisille erilaisia. Toisille kehollisia, toisille tuntemuksia tai kuulo- tai näköaistimuksia. Mielenrauhottamistapoja on monia joogasta mindfulness-harjoituksiin, mutta yksinkertaistettuna harjoitus voi olla silmien kiinni laittaminen ja hengityksen rauhoittaminen ja syventäminen. (Raami 2016, 196.) Intuition kuuntelua voi kehittää siten, että pyritään hiljentämään ja rauhoittamaan tietoista mieltä, jolloin havaitaan helpommin pieniä signaaleja. Mieltä voi rauhoittaa esimerkiksi olemalla hetken ajattelematta mitään, kuuntelemalla musiikkia tai rauhassa hengittämällä. Ilman mielen rauhoittamista aiemmat päivän tapahtumat hallitsevat ja ohjaavat mieltä. Jos

ajatuksissa on paljon tärkeitä asioita, kirjoita ne ylös, jolloin kapasiteettia jää muuhun. (Viro-lainen & Virolainen 2018, 268; Åhman 2012, 201.) Kuistiala (2019, 81-82) kirjoittaa, kuinka tärkeää on etäisyyden ottaminen aiheeseen ja sen jälkeen on helpompi nähdä kokonaiskuva tilanteesta.

Tavoitteellinen intuition käyttö vaatii rohkeutta hyödyntää alitajunnan ajattelua. Mieltä voidaan pyrkiä avartamaan mielikuvilla ja hetkessä olemisella. Intuitio vaatii toimiakseen tilaa, syötteitä ja aikaa. Intuitio kehittämisen vaatii kärsivällisyyttä, sitkeyttä ja positiivisuutta. Vaikka intuition kehittämiseen liittyy mielen hiljentämistä ja rauhoittumista, ei kyse ole mindfulnessista tai meditaatiosta, vaikka niiden harjoittamisessa voi olla samankaltaisia piirteitä. Intuitio on ennen kaikkea oman ajattelun ylittämistä. Tutkimusten perusteella tiedetään, että ennen oivallusta mieli hiljenee ja kääntyy sisään päin. (Åhman & Gustafsberg 2017, 219.) Goleman (2014, 51) kuvailee, kuinka säännöllinen mentaaliharjoittelu esimerkiksi mindfulnessin avulla kehittää vasemman aivopuoliskon aktiivisuutta. Hänen mukaansa suurin muutos tapahtuu ensimmäisten harjoittelukuukausien aikana. Hän kuitenkin toteaa, että on mahdotonta sanoa toistaiseksi, kuinka pitkään tulee harjoitella, että hermostollisia muutoksia havaitaan.

Kiire on nykypäivän työelämässä hyvin tavallista, mutta se, kuinka kiireeseen suhtautuu, vaihtelee. Kiireen tuntua, painetta ja stressiä voi keventää esimerkiksi priorisoimalla, tehtävien pilkkomisella ja olemalla tilanteissa läsnä. Vaikka päivä olisi kiireinen, kannattaa tauottaa päivä, huomioida työtehtävien valmistuminen ja palkita itseään pienillä rentoutumisilla päivän mittaan. Näin myös samalla jätetään tilaa visioinnille, intuitiolle ja uuden luomiselle. (Salonen 2017, 128-130.) Käytännössä, jos tilanteita katsotaan mahdollisimman avoimesti ilman ennako-oletuksia, voidaan alkaa näkemään uusia mahdollisuuksia (Åhman & Gustafsberg 2017, 222). Luotettavan intuition käyttö tarjoaa ikään kuin päätöksenteon pikakaistan, jolloin on mahdollista tietää, ennen kuin tiedetään miten tiedetään (Raami 2016, 41-43).

Goleman (2014, 24) kuvailee tilanteita oivalluksen äärellä. Ensin on määriteltävä ongelma tai haaste, johon haetaan vastausta. Golemanin mukaan sen jälkeen keskitytään päämäärään ja ongelmaan intensiivisesti. Aiheeseen uppoudutaan ja tutkitaan sitä syvällisesti. Sen jälkeen on päästettävä irti. Ilman tätä irti päästämistä on vaikea päästä eteenpäin. Irti päästäminen tarkoittaa rentoutumista, unelmointia, ajelehtimista ja avointa tilaa. Parhaat ideat ja oivallukset syntyvät tyypillisesti esimerkiksi kävelyllä, lämpimässä suihkussa, unen ja valveen rajamailla tai lomaillessa. Tässä irti päästämisen tilassa ihminen on avoin uusille oivalluksille ja ideoille. Hyvää itsehallintaa kuvaa se, että tietää milloin on aika päästää ongelmasta irti. Prosessi on meneillään, kun ongelmaa on pohdittu ja rentoutuneessa tilassa ollaan valmiina uusille assosiaatioille. (Goleman 2014, 21-25.)

Otala (2018) kirjoittaa myös edellytyksien luomisesta oivalluksille, jolloin sitä ei tarvitse jättää sattuman varaan. Ensin aivoille annetaan tehtävä, jokin tavoite. Sen jälkeen asiasta kerätään tietoa ja jätetään alitajunta prosessoimaan asiaa. Huomio kannattaa suunnata mahdollisuuksiin, joita on ja säännöllisesti palataan tehtävään tai tavoitteeseen. Ilman tätä tehtävään palaamista ajattelun kapasiteetti hajaantuu ja fokus hajoaa liian laajalle. Mikäli tilanne ei ratkea, ryhdytään keräämään lisää tietoa asiasta ja pyritään omaksumaan tietoa. Sen jälkeen annetaan mielen prosessoida asiaa itsekseen ilman tietoista pohdiskelua. Useimmiten ratkaisu tulee ahaa-elämyksen tavoin, vaikka asiaa ei olisi enää mietitty. Intuitiivinen ongelmanratkaisu kehittyy sitä paremmaksi, mitä enemmän on tietoista osaamista samalta alalta, jolloin aivoissa on paljon alaan liittyviä kytköksiä. Oivalluksien syntymistä edesauttaa rentous, taukojen pitäminen ja joskus myös yön yli nukkuminen. Tiedostamaton mieli jatkaa tällöin prosessointia ja koko kapasiteetti on ongelman ratkaisun käytössä. Ajattelua voidaan pyrkiä laajentamaan vaihtamalla näkökulmaa, poistamalla itsestään selvät vaihtoehdot ja virittäytymällä itselle sopivilla keinoilla. Intuition kautta tulleita oivalluksia ja oletuksia testataan ja arvioidaan lopuksi analyyttisesti tietoisien mielen ajattelulla. (Otala 2018; Goleman 2014, 68-69.)

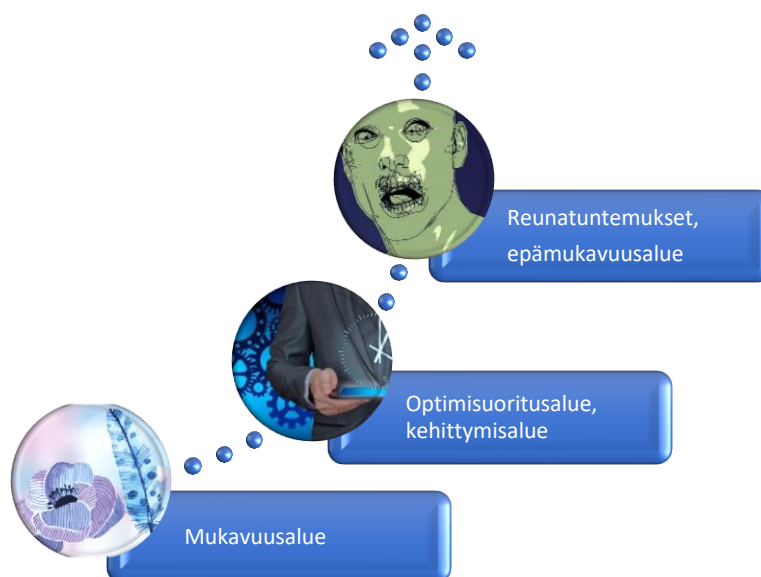
Intuition kokeminen, havaitseminen ja harjoittaminen on hyvin henkilökohtaista. Oman tavan toimia löytää vain kokeilemalla ja antamalla sille tilaa. Intuition tutustuminen vaatii omaan sisäiseen maailmaan syventymistä ja itsetuntemuksen kehittämistä. Prosessi toimii molempiin suuntiin, itsetuntemus kehittää intuition käyttötaitoja ja intuition kehittäminen kehittää samalla itsetuntemusta. Omaan sisäiseen maailmaan tutustumien ei ole pelkästään mielekästä, vaan vaatii rohkeutta ja hyväksymistä, sillä kaikissa on puolia, jotka eivät ole itselle mieluisia. (Salonen 2017, 116; Raami & Mielonen 2011, 244-255.)

Lonka (2015, 147-148) ja Mälkki (2010, 29-30) kirjoittavat reunatuntemuksista, joilla tarkoitetaan tuntemuksia, jotka syntyvät, kun ihminen on mukavuusalueensa reunoilla, yli optimisuoritusalueesta. Reunatuntemukset ovat epämukavia, koska aiemmat kokemukset, sisäiset mallit, arvot ja oletukset kyseenalaistuvat. Reunatuntemuksina voi ilmetä esimerkiksi pelkoa, häpeää, ahdistusta tai turhautumista. Uusi asia, joka on voinut tulla myös intuition kautta, ei välttämättä enää sovi ihmisen sisäisiin malleihin. Sisäiset mallit pohjautuvat aiempiin kokemuksiin ja helpottavat elämää ja vähentävät jatkuvaa ponnistelun tarvetta. Luontaisesti ihminen yleensä välttelee epämukavia tuntemuksia ja myös reunatuntemuksia, mikä saattaa johtaa siihen, että uraudutaan helposti vanhaan ajattelumalliin. Tällöin oma ajattelu voi jäädä kapeaksi ja uuden oppiminen ja etenkin uuden ideoiminen vaikeutuu. Reunatuntemuksia voi oppia myös hyödyntämään. Se vaatii hyväksyvää ja rentoa asennetta omia tuntemuksia kohtaan. Reunatuntemusten ja oman mukavuusalueen tiedostaminen auttaa, jos kykenee suhtautumaan reunatuntemuksiin kokemuksena, tunteina ja kehittymisenä. Reunatuntemusten takaa avautuu yleensä uutta ymmärrystä ja oivalluksia.

Åhman (2019, 128-129) kirjoittaa ihmisissä olevan sisäinen mekanismi, joka saa ihmisen menemään pois epämiellyttävistä tuntemuksista ja kohti miellyttävää. Erimielisyydet saattavat joutaa reunatuntemusten äärelle ja niiden välttelyyn. Åhmanin mukaan tällöin saatetaan tehdä pikaisia ratkaisuja, joilla päästään epämukavasta tilanteesta pois ja päädytään ennenaikaiseen ongelmanratkaisuun, joka ei ole paras mahdollinen. Lonka (2015, 148) esittää, että yleisesti hyväksyvä ja lempeä suhtautuminen omiin tunteisiin auttaa itsetuntemuksen kehittämisessä ja oppimisessa. Reunatuntemuksista ei tarvitse pyrkiä eroon, vaan ennemminkin kohdata ne hyväksyvästi, turvallisessa ympäristössä. Kehittymisen vaiheet on kuvattu kuviossa 9. Kuviossa on kuvattu, kuinka mukavuusalueella on turvallista, mutta kehittymistä ei juurikaan tapahdu. Optimisuoritusalueella tunnetaan jo pientä stressiä ja kehitytään. Epämukavat tuntemukset, reunatuntemukset tulevat seuraavassa vaiheessa ja usein ihminen tässä vaiheessa perääntyy. Kuitenkin reunatuntemuksista huolimatta tai juurikin niiden vuoksi olisi hyvä jatkaa eteenpäin, koska tällöin tapahtuu yleensä uusia oivalluksia, uuden luomista ja innovaatioita.

Pohjimmiltaan reunatuntemukset suojelevat mielen eheyttä eli ne ovat välttämättömiä ihmiselle. Ihmismieli pyrkii koherenssiin tilaan, jossa mikään ei uhkaa mieltä. Sen vuoksi harjoittelussa onkin hyvä muistaa, ettei ole tarkoitus koko ajan olla reunatuntemusten äärellä, vaan mielen tulee antaa myös levätä. Reunatuntemuksia on hyvä analysoida ja reflektoida mielessään, mistä ne johtuvat ja mitä niiden takana lopulta on. Syvällisen reflektion kautta ajattelua on mahdollista laajentaa ja löytää uusia näkökulmia. Uuden ymmärryksen valossa on mahdollista jatkossa toimia toisin ja muuttaa toimintatapoja sekä kehittää toimintaa. (Mälkki 2010; Mälkki 2019; Kuistiala 2019, 114-115.)

Jos pyritään oppimaan uutta, ideoimaan kokonaan uutta, halutaan luoda innovaatioita tai ajatella uudella tavalla, se jopa edellyttää reunatuntemusten kohtaamista ja menemistä totuttujen rajojen yli. Uusissa tilanteissa ja keksinnöissä asetutaan tutun mukavuusalueen ulkopuolelle, joka saattaa herättää epämukavia tuntemuksia. Mälkki (2011) esittää, että etäisyyden saaminen vanhoihin ajatusmalleihin mahdollistaa uuden näkökulman muodostumisen. Reunatuntemukset antavat myös tietoa siitä, mitä mieli pelkää ja mitä ei haluttaisi kohdata (Kuistiala 2019, 114).

Kuvio 9: Kehittymisen alue ja epämukavuus (mukailten Järvilehti 2014, 44; Lonka 2015, 147; Pixabay 2019)

Mälkki (2010, 47; 2011, 27-28) kirjoittaa monien teorioiden ylikorostavan ihmisen kognitiivista toimintoja ja mahdollisuuksia toimia rationaalisesti. Hänen mukaansa emootioiden vaikutusta ei ole otettu riittävästi huomioon. Mälkki korostaa ihmisen kokonaisuuden merkitystä, jolloin tunteet ja biologinen perusta ikään kuin sulautuvat kognitiivisiin toimintoihin. Ihminen toimii usein mielellään omalla mukavuusalueellaan, jota ei uhkaa mikään. Tällöin olo koetaan turvalliseksi ja tasapainoiseksi. Mikään havainto tai ilmiö ei uhkaa tai kyseenalaista omaa perspektiiviä, vaan olo on ehyt ja tasapainoinen (Miettinen 2015, 9). Ajatusten voiman ja mielen prosessien ymmärtäminen on olennaista. Haastavissa tilanteissa tärkeintä on pysyä rauhallisena ja välttää paniikkipäätöksiä. (Kuistiala 2019, 101.)

4 Intuitio työelämässä

Nykyinen työelämä vaatii jatkuvasti enemmän monimutkaisten ongelmien ja tietokokonaisuuksien käsittelytaitoja, vaikeissa tilanteissa ja usein paineenalla. Päättelemällä ajattelun kapasiteetti ei riitä mutkikkaisiin tilanteisiin. (Salonen 2017, 107-108.) Toisaalta nykyinen tietoyhteiskunta ei hyödynnä intuitiivista ajattelua, tunnista aavistusta tai vatsanpohjatunteista. Täysin uutta tai innovatiivista ratkaisua ei luoda yhdistelemällä vanhaa, jo olemassa olevaa tietoa, vaan se vaatii uusia oivalluksia. Useat taitelijat, keksijät tai johtajat ovat keroneet, että heidän tärkein työkalunsa on intuitio (Raami 2016, 42). Ajattelu ja tarkemmin

tiedostamaton ajattelu voivat olla yksi ratkaisu nykyisen työelämän haasteisiin. Organisaatioiden haasteet syntyvät usein siitä, että ajattelu on kapeaa, yksiulotteista ja joustamatonta. Uuden luominen vaatii rohkeutta luopua totutuista ajattelutavoista. (Leppänen & Rauhala 2012, 211-212.)

Intuitiota hyödynnetään sosiaalisissa suhteissa koko ajan, mutta myös työelämässä. Ilman intuitiivista ajattelua ihmiset vaikuttaisivat sosiaalisesti kömpelöiltä ja tunnetaidoiltaan heikoilta. Hyvin toimiva intuitio liitetään empaattisuuteen, luovuuteen, miellyttävyyteen ja avoimuuteen. Arkisessa elämässä intuitiivinen ajattelu erottaa normaalin epänormaalista välittömästi ja helpottaa ongelmanratkaisua ilman ponnisteluja. (Salonen 2017, 26-27.) Dunderfelt (2016, 27-29) kirjoittaa intuitiivisesta viestinnästä, jolla tarkoitetaan hyvin toimivaa yhteyttä, jossa on luottamusta, arvostusta ja kunnioitusta. Hyvin toimiva yhteys tekee keveän ja valoisin olon ja yhteistyö on mutkatonta. Intuitiivisen viestinnän ollessa heikko, tulee tyhjä ja turhautunut olo ja tunne siitä, ettei saa viestiään perille. Dunderfelt kuitenkin toteaa, että intuitiivista viestintää voi parantaa harjoittelemalla.

Työelämässä intuition käyttömahdollisuuksia on lukuisia, esimerkiksi päätöksenteko, strateginen suunnittelu, innovointi, tuotekehitys, trendien ennakointi, tulevaisuudentutkimus, ongelman ratkaisu ja verkostoituminen. Organisaatioissa intuition käyttömahdollisuudet ulottuvat hallituksesta ja johdosta asiantuntijoihin ja suorittavan tason tehtäviin. Intuitiota on tutkittu eniten lääkäreiden, hoitohenkilökunnan, sotilaiden, yritysjohtajien ja tutkijoiden parissa, mutta intuition aktiivisesta käytöstä hyötyisi lähes mikä tahansa ammattiryhmä tai ala. Esimerkiksi matemaattiset alat voisi mieltää alaksi, jossa intuitiota ei voisi laajalti käyttää. Raami (2016, 31) kuitenkin kirjoittaa, että ilman intuitiota matematiikka on laskentoa. Matemaattisissa ongelmissa aikaisempi kokemus, asiantuntija intuitio voi olla suureksi hyödyksi ratkaisun löytämiseksi. Samat lainalaisuudet ja uusien ratkaisujen löytäminen voi helpottua huomattavasti. (Salonen 2017, 78-79.)

Intuitiolla saattaa olla jonkinlaista kulttuurisidonnaisuutta, joka voi tulla esiin kansainvälisissä tehtävissä toimiessa. Nurminen (2000, 21) kuvailee, kuinka itämaisessä kulttuurissa painotetaan enemmän intuitiota ja länsimaisessa kulttuurissa uskotaan järjestelmällisyyteen. Kakkonen (2006, 112-113) taas toteaa väitöskirjassaan, että naisten ja miesten intuition käytöllä on eroja. Hänen mukaansa tämä on selitettävissä biologisilla ja kulttuurisilla tekijöillä. Kakkosen tutkimuksissa korostui naisilla sosiaalinen intuitio ja miehillä liiketoiminnan päätöksentekolanteisiin liittyvä intuitio.

4.1 Intuitio asiantuntijatyössä

Asiantuntijatyötä ja asiantuntijuutta voidaan määritellä monin tavoin. Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan asiantuntijuutta työn näkökulmasta. Benner (1989) kirjoitti jo vuosikymmeniä sitten, kuinka asiantuntijuus tarkoittaa korkeinta osaamistasoa. Bennerin mukaan asiantuntijuus syntyy kokemuksen kautta ja vaatii syvällistä sitoutumista. Hän kuvailee, että asiantuntijuus mahdollistaa intuitiivista päätöksentekoa, jota aloittelijalla ei vielä voi olla. Hakkarainen, Lallimo ja Toikka (2012) määrittelevät asiantuntijuuden siten, että se sisältää yksilöllisen tiedonhankinnan, kulttuuriin osallistavan oppimisen ja yhteisöllisen tiedonluomisen.

Helakorven (2009) asiantuntijuuden osaamiskartassa esitetään, että työelämän asiantuntijuus sisältää neljä eri osa-alueita, joihin kuuluu substanssiosaamisen, työyhteisöosaaminen, kehittämisaaminen ja kehittämisosaaminen. Helakorven mallissa kehittämisosaaminen sisältää innovaatiovalmiuden ja itsensä kehittämisen. Nämä vaativat ajatteluntaitoja ja luovaa ongelmanratkaisukykyä, jossa intuitiivinen ajattelu voi olla suureksi hyödyksi.

Asiantuntijatyössä intuitiolla on merkittävä rooli. Asiantuntijaintuition katsotaan perustuvan alitajuiseen tietopankkiin, joka on syntynyt vuosien kokemuksen ja harjoittelun perusteella. Raami (2016, 94-100) kirjoittaa maailmankuulusta neurokirurgista, joka on mikroneurokirurgian asiantuntija. Hän on tehnyt poikkeuksellisia ratkaisuja ja tehnyt mahdottomasta mahdollista. Neurokirurgi on tehnyt paljon mielikuvaharjoittelua, tehnyt vaativia, toivottamalta vaikuttavia leikkauksia mielessään läpi ennen varsinaista leikkausta ja näin ikään kuin valmentanut itseään huippusuoritukseen. Äärimmäistä tarkkuutta vaativat leikkaukset koostuvat tarkoista valmistelurutiineista, rituaaleista, rentoudesta, intensiivisestä keskittymisestä, perikiantamattomuudesta ja mielen sekä käsien hallinnasta. (Raami 2016, 94-100.) Esimerkki on siinä mielessä äärimmäinen, että kirurgiassa mahdolliset väärät päätökset voivat olla kohtalokkaita. Monessa muussa työssä voi kevyemmin perusteiden avulla tehdä kokeiluja, millainen toimintatapa johtaisi parempiin tuloksiin. Jo vuonna 2006 julkaistussa kirjassa *Intuition and metacognition in medical education* kirjoitetaan intuition käytöstä lääketieteessä ja kuinka sitä opetetaan. Ei-tietoinen mieli on tärkeässä roolissa varoittaakseen vaarasta, päätöksien tekemisessä ja tilanteissa, joissa vaaditaan nopeaa toimintaa. Nämä ovat taitoja, joita on tärkeää opettaa ja hankkia jo opintojen aikana, vaikka työn tuoma kokemus tuo varmuutta myös intuition käyttöön. (Quirk 2006, 38-39.)

Intuition käyttö soveltuu mihin tahansa asiantuntijatyöhön. Asiantuntijana toimiminen edellyttää kokemusta, jolloin osa intuition käytöstä pohjautuu vuosien kokemukseen. Asiantuntijoilla osa tietovarannoista on hiljaisena tietona, joka on karttunut tekemisen ja kokemuksen myötä. (Salonen 2017, 97-99.) Kokemus tuo kykyä nähdä, tunnistaa ja havainnoida oman työn kannalta olennaisia seikkoja. Asiantuntijan intuitio perustuu omaan alaan keskittyneeseen opiskeluun ja kokemukseen, jolloin aiheesta on kertynyt valtava tietomäärä, jota voidaan tarvittaessa yhdistellä intuition avulla. Asiantuntijaintuition ominaispiirre on hahmottaa laajoja

kokonaisuuksia, vaikka ne koostuvatkin lukemattomista yksittäistapauksista. Voidaan puhua alitajunnan tietopankista, jossa tiedon prosessointi tapahtuu pitkälti tiedostamattomasti. Tyypillisesti asiantuntija ei osaa välttämättä sanoa, mistä tieto on peräisin ja miten tieto on muodostettu. Alitajunnan tasolla mieli pystyy vertailemaan ja kokoamaan tietokokonaisuuksia, jota ei pystytä tietoisesti käsittelemään. Asiantuntijan intuitioon ei liity tunteita ja sitä pidetäänkin luotettavana. (Raami 2016, 81-84; Åhman & Gustafsberg 2017, 216.)

Hari ym. (2015, 125-128) kirjoittavat, kuinka asiantuntijuudessa intuitio ehdottaa jotain toimintatapaa, jonka jälkeen vasta tietoinen mieli lähtee tätä pohtimaan, voisiko ehdotus toimia. Jos päädytään siihen, että ehdotus ei toimi, palataan alkutilanteeseen ja intuitio lähtee uudestaan kartoittamaan tilannetta. Menetelmän ansiosta on mahdollista reagoida hyvin nopeasti ja joustavasti ongelmatilanteissa työssä. Harin ym. mukaan asiantuntijan intuition kehittyminen edellyttää laajaa kokemusta, oikeanlaisia mentaalaisia malleja ja kykyä arvioida kriittisesti omia ajatteluprosesseja. Kyse on siis metakognitiivisesta taidosta, jonka avulla lupaava intuition ehdotus tunnistetaan ja testataan, ja toisaalta kyetään tunnistamaan myös mentaalisen mallintamisen epäonnistuminen. Asiantuntijaintuition kehittymiselle on edellytyksenä, että tilanteissa on säännönmukaisuutta, jolloin alitajunta voi tunnistaa näitä samankaltaisuuksia. Asiantuntija ei yleensä pysty sanallistamaan säännönmukaisuuksia, mutta niiden tulee olla kognition tunnistettavissa. Tarvitaan myös riittävästi toistoja ja palautetta ratkaisuehdotusten toimivuudesta, jotta intuitiokykyä ja sen soveltuvuutta voidaan arvioida.

4.2 Intuition käyttö johtamisessa

Strategisessa johtamisessa intuitiivinen ajattelu tuo etua ja hyötyä. Organisaatiolle menestyksestä on, jos pystyy ennakoimaan vähän enemmän ja aavistaa, miten markkinat kehittyvät. Ennakoinnissa ei ole kyse ennustamisesta, vaan pienien signaalien havainnoinnista. Edelläkävijän rooli vaatii rohkeutta ja itseluottamusta, jotta asioita voidaan nähdä uudella tavalla. Päätöksenteossa ja ongelmanratkaisussa intuitiivinen ajattelu auttaa tekemään parhaita mahdollisia ratkaisuja. Etenkin jos tietoa on liikaa tai liian vähän ja päätös tulee tehdä nopeasti, voidaan intuitiivisen prosessoinnin avulla löytää olennaiset asiat ja tehdä päätös niiden perusteella. Inbar, Cone ja Gilovich (2010) kirjoittavat tutkimuksessaan, että ihmiset tekevät päätöksen mielellään intuition perusteella, jos päätetään mutkikkaasta asiasta. Yksinkertaisemat asiat voidaan päättää rationaalisesti järjelemällä. Liiketoimintamahdollisuuksien herkkä havaitseminen ajoissa voi tuoda merkittävää etua ja mahdollisuutta ajoittaa toimet oikein. Toistaiseksi kuitenkin johtajat mieluummin perustelevat päätöksiään rationaalisuudella kuin intuitiivisuudella. Intuitiivisuudesta on vaikeaa puhua ja johtajilla saattaa olla tarve näyttää fiksulta, faktatietoon päätöksensä perustavilta esimiehiltä. (Salonen 2017, 81-90.)

Esimiehillä ja johtajilla empaattisuudesta, tunneälystä ja intuitiivisesta ajattelusta on hyötyä työelämässä. Työyhteisön johtamisessa auttaa, jos pystyy aistimaan ja havaitsemaan asioita ja ymmärtämään työntekijöitä paremmin. Tästä on etua sekä esimiehelle että työyhteisölle. Intuition avulla esimiestyössä voidaan huomata aikaisemmin pieniä signaaleja työyhteisöstä, joihin esimiehen on hyvä reagoida. (Salonen 2017, 100.) Kolari (2010, 70, 73) toteaa väitöskirjassaan, että tunneälytaitoinen johtaja pyrkii vuorovaikutustilanteissa parantamaan työntekijän suorituspotentiaalia myös emotionaalisella tavalla. Vaikka empaattisuus ja tunneäly nähdään usein pehmeinä arvoina, voivat ne lisätä työhyvinvoinnin lisäksi myös tuottavuutta. Tuomisen (2018, 121-125) mukaan esimiehen tavoitteena on luoda turvallinen ympäristö, psykologinen turvallisuus, jossa uskalletaan näyttää tunteita ja mahdollistetaan intuition käyttö. Hän toteaa, että tunteet ovat helposti tarttuvaa ja ilmapiiri vaikuttaa työyhteisön lisäksi asiakkaisiin. Kuistiala (2019, 61-62) kirjoittaa johtajan sisäisestä ristiriidasta, jos rationaalinen ajattelu ja tunteet ovat ristiriidassa. Hän toteaa, että hyvä johtaja osaa asettaa työntekijöiden asemaan. Parhaat päätökset syntyvät rationaalisen mielen ja tunteiden vuoropuheluna.

Kakkonen (2006, 117-121) toteaa väitöskirjassaan, että intuition hyödyntäminen on johtamistaitoihin liittyvä ominaisuus, joka on joillakin yksilöillä luonnostaan vahvempi. Hän kirjoittaa myös, että intuition perusteella tehtyjä päätöksiä on vaikea perustella, koska menetelmä ei ole yhtä hyväksytty kuin faktatiedoilla perusteleminen. Kolarin (2010, 172) mukaan johtajan haasteena on saada muut työyhteisön jäsenet ymmärtämään ja luottamaan intuition perusteella tehtyjä päätöksiä. Työyhteisöissä voisi miettiä, miten organisaatiokulttuurin puitteissa olisi mahdollista sanoa, että idea perustuu intuition. Intuition käyttö työyhteisössä vaatii luottamusta, avoimuutta ja rohkeutta (Åhman & Gustafsberg 2017, 220). On tärkeää huomata, ettei intuition käyttö ole impulsiivisuutta, liiallista spontaanisuutta tai sattumanvaraisuutta. Johtamistyössä ja byrokraattisilla aloilla täytyy huomioida lain noudattaminen ja organisaation sisäiset säännöt ja oikeudenmukaisuus. (Salonen 2017, 70-80.)

4.3 Intuitio osana rekrytointiprosessia

Rekrytoinneissa intuition käyttö on tavallista. Alkuvaiheessa karsinta on helpompaa hakupapereiden perusteella. Kokemus, koulutus ja osaaminen ratkaisee jatkoon pääsyn. Haastavammaksi tilanne muuttuu, kun hakijoita on enää vähän ja heidän välilleen ei välttämättä synny eroa rationaalisesti tarkasteltuna. Jos yhtä työpaikkaa hakee satoja hakijoita, kuinka tehdä päätös, joka vaikuttaa pitkälle tulevaisuuteen? Yrityksillä saattaa olla käytössään soveltuvuustestejä ja erilaisia arviointijärjestelmiä, mutta niiden avulla päästään vain tiettyyn pisteeseen saakka. Sen jälkeen henkilökemiat ja intuitio voivat ratkaista asian. (Ames, Kamrath, Suppes & Bolger, 2010; Fisher 2008.)

Haastatteluissa saattaa haastattelijalle tulla tunne, että jokin ei täsmää, tai selkeä varmuus päätöksestä, jota ei kyetä rationaalisesti perustelemaan. Saatetaan puhua yleisestä tuntu-
masta tai varmuudesta omasta päätöksestä. Haastattelijalle tulee hypoteettinen näkemys aiheesta. Joskus voi tulla tilanteita, että päätöstä on vaikeaa perustella sanallisesti, koska se perustuu intuitiiviseen ajatteluun ja alitajunnan työskentelyyn. Rekrytoinneissa on paljon kyse tulkinnasta, haastattelija tulkitsee tilannetta, tuntojaan, tekee analyysia ja hakee kysymyksillä tukea hypoteesilleen. (Salonen 2017, 79, 101; Markkanen 2009.) Hallinnollisissa päätöksissä peruste täytyy kuitenkin olla jokin rationaalisempi seikka ja sitä saatetaan joutua pohtimaan paljon, kuinka päätös kirjataan. Toisaalta myös työnhakijat voivat käyttää intuitiivista ajattelua työnhaussa. Etenkin jos on tilanne, missä työnhakija saa valita useammasta hyvästä vaihtoehdosta työpaikan, päätös syntyy usein intuition avulla.

Intuition käyttöä ei voi poistaa tyystin rekrytointiprosesseista. Rekrytointi on subjektiivinen kokemus, jolloin siihen vaikuttaa muutkin kuin rationaaliset tekijät. (Fisher 2008.) Rekrytoija tulkitsee tilanteita omasta näkökulmastaan ja objektiivista totuutta tilanteesta ei ole, kuka olisi paras valinta tai menestykö hän työssään hyvin. Intuitio ohjaa myös asioita, joihin haastattelija kiinnittää huomiota. Haastattelijan arviointi perustuu havainnointitaitoihin ja aikaisempaan kokemukseen. Myös henkilökemiat vaikuttavat tilanteeseen paljon ja jos ne toimivat hyvin, tulee tunne, että ollaan samalla aaltopituudella ja kanssakäyminen on vaivatonta. Henkilökemian voidaan kuvata muodostuvan intuitiivisesti toiseen ihmiseen. Intuitio voi ilmetä haastattelutilanteessa esimerkiksi oivalluksena ilman rationaalista ajattelua ja ponnistelua. (Markkanen 2009.) Kuistiala (2019, 111) toteaa rekrytoinneissa nopeasti tulevasta tunteesta, joka kertoo, ollaanko samalla aaltopituudella ja kuinka henkilökemiat toimisivat työyhteisössä. Intuitio nopeuttaa tällöin päätöksentekoa ja osoittaa, mihin kannattaa pysähtyä.

Miles ja Sadler-Smith (2014) kirjoittavat intuition olevan tehokas ja hyödyllinen apuväline rekrytoinneissa. Etenkin silloin, jos muuta tietoa ei ole saatavilla tai eroa hakijoiden välille ei muutoin synny. He toteavat, että haastattelijat saavat yleisen kokonaisvaikutelman hakijasta intuition avulla. Toisaalta heidän mukaansa intuitio ei sovi käyttöön silloin, jos hakijasta tarvitaan suoritusperusteista tai määrällistä arviointia. Miles ja Sadler-Smith totesivat tutkimuksessaan, että rekrytoijat käyttivät intuitiota yleensä jonkin toisen lähestymistavan kanssa, koska olivat tietoisia intuition vajavuuksista ja toisaalta, perusteluja oli vaikeaa antaa pelkän intuition perusteella.

4.4 Intuitio opetuksen ja oppimisen apuvälineenä

Intuition käyttöä koulumaailmassa voidaan tarkastella monelta eri kannalta. Kuinka opettajat voisivat hyödyntää intuitiota opetustyössä ja taas toisaalta, kuinka intuitiota voisi käyttää oppimiseen. Jo 60-luvulla on kirjoitettu intuition merkityksestä oppimisessa, joten se ei ole uusi

asia (Bruner 1960). Onkin mielenkiintoista, miksi intuitioon on kiinnitetty niin vähän huomiota opetuksessa. Useissa maissa, kuten Kiinassa, Intiassa, Iso-Britanniassa ja Yhdysvalloissa lapsille ja nuorille opetetaan intuition hyödyntämistä. Lapset oppivat intuition hyödyntämisen nopeasti, koska heillä on vähemmän uskomuksia siitä, mikä on mahdotonta. (Virolainen & Virolainen 2018, 268.)

Intuitio on kehittyvä taito ja sen potentiaalinen huomioon ottaen olisi tärkeää pyrkiä sitä myös opettamaan (Quirk 2006). Intuitio on tärkeä osa ihmisen kognitiivisia toimintoja ja sitä ei tulisi unohtaa myöskään opetuksessa. Tällä hetkellä intuitiosta puhutaan enemmän luovien aineiden yhteydessä. Tulisikin huomioida, ettei intuitiolla ole toimialakohtaista sanattomia tietorakenteita. Opetuksen kannalta tilanne on haastava, koska intuition prosessi ei ole tarkasti määriteltävissä. Kuitenkin intuition kokemuksesta voidaan tarkastella sekä ennen että jälkeen intuition tapahtuman. Voidaan pohtia, kuinka virittäytyä intuitioon ja kuinka havainnoida intuition kautta tullutta tietoa ja toisaalta, kuinka erotella se muista tuntemuksista. (Raami 2015, 243-245.)

Raami ja Mielonen (2011) esittävät, että oppimiseen tulisi kytkeä metakognitio systeemi 1 ja 2 käytön välillä, tietoinen intuition kehittäminen ja tietoinen intuitiivisten ajatusten hyödyntäminen. He toteavat, että näiden taitojen opettaminen on toistaiseksi puutteellista. Intuition käytön opettaminen voisi tapahtua vaiheittain, jolloin ensin tulisi oppia hyödyntämään olemassa olevaa intuitiota ja sen jälkeen kehittää kykyjään intuition käytössä. Raami (2019, 222-223) toteaa, että intuitiotaitojen valmentajan tai opettajan tärkein tehtävä on tukea ja kannustaa opiskelijoita, koska intuitioon tutustuminen synnyttää usein aluksi epävarmuuden tunnetta. Opettajan olisikin hyvä tunnistaa omaa intuitiivista ajatteluaan, jotta voi jakaa ja ymmärtää opiskelijoiden henkilökohtaista kokemusta. Virolainen ja Virolainen (2018, 267-268) kirjoittavat, kuinka opetustyössä intuition hyödyntäminen voi ilmetä esimerkiksi siten, että nostetaan esiin asioita, joita ei olla suunniteltu. Opettajalle voi tulla vain tunne siitä, että nyt on aika opettaa asia luontevassa miellelyhtymässä.

Otala (2018) kirjoittaa kirjassaan ketterästä oppimisesta. Sillä tarkoitetaan taitoa, joka tulisi kaikilla olla tämän päivän työelämässä. Ketterä oppiminen on Otalan mukaan oppimispyrähdyksistä koostuva oppimisprosessi, joka tarkoittaa oppimista pienissä osissa, joiden välissä saadaan palautetta, analysoidaan kokemusta ja tehdään johtopäätöksiä seuraavaa pyrähdystä varten. Pienistä oppimispyrähdyksistä koostuu suuri kokonaisuus, jolla on vaikuttavuutta. Tietoa hankitaan ja sitä sovelletaan käytäntöön heti. Vähän kerrallaan oppimisen etuna on Otalan mukaan se, että asiat kertaantuvat ja oppimiskyky kehittyy jatkuvasti. Otala näkee intuition osana ketterää oppimista. Ketterään oppimiseen liittyy oivallus, joka syntyy intuitiivisen ajattelun kautta. Jokin asia on ilmassa, siihen haetaan tietoa ja palaset ikään kuin loksautuvat paikoilleen. Tuloksena syntyy oivallus, uusi idea tai innovaatio. Oivallus synnyttää uusia yhteyksiä aivoissa ja vaatii prosessointia, vaikka se vaikuttaa mieleen tulleelta idealta.

Voidaan puhua intuitiivisesta oppimisesta, jossa oman alan muutoksia ennakoidaan ja niiden luomia uusia tarpeita kyetään ennakoimaan.

5 Kehittämistyön menetelmälliset ratkaisut

Tässä luvussa käydään läpi tässä opinnäytetyössä käytettyjä tutkimusmenetelmiä, joita ovat teemahaastattelut, sisällönanalyysi teemahaastatteluista ja Delfoi-asiantuntijapaneeli. Ennen tutkimukseen ryhtymistä hankittiin tutkimuslupa, joka mahdollisti tutkimuksen toteuttamisen. Tässä tutkielmassa on käytetty menetelmänä laadullista tapaustutkimusta. Laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta käytetään yleensä, kun halutaan ilmiöstä syvällistä ja tarkkaa tietoa. Laadullinen tutkimus tulee kyseeseen, kun halutaan tutkia ihmisen kokemusta. Aineistoa pyritään ymmärtämään ja tulkitsemaan osana asiayhteyttä. Siksi laadulliset aineistot ovat useimmiten melko pieniä. (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Ylänne & Paavilainen 2013, 82-83.)

Laadullisessa tutkimuksessa tarkastellaan yksittäisiä tapauksia ja oleellista on tutkimukseen osallistuvien ihmisten näkökulma ja subjektiivisuus. Keskeistä on tutkittavien kokemukset ja tutkimuksen tehtävänä on antaa mielekäs tulkinta tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä. Tyypillisesti etäisyys tutkijan, tutkittavan kohteen ja tuotetun aineiston välillä on pieni. Laadullisen tutkimuksen analysoinnissa tehdään sekä analyysiä että synteesiä. Aineisto ikään kuin pilkotaan osiin ja sen pohjalta tehdään synteesiä ja kootaan aineisto uudestaan. (Puusa & Juuti 2011, 47-48; Puusa 2011, 115.) Kvalitatiivinen tutkimus oli selkeä valinta tähän työhön, koska pyritään kuvailemaan ja ymmärtämään kokemuksia.

Tutkielma noudattaa fenomenologis-hermeseuttista tutkimusperinnettä, sillä tässä tutkitaan kokemusta eli elämistodellisuutta, jota pyritään tulkitsemaan. Fenomenologisesta näkökulmasta kokemuksellisuus ja elämyksellisyys kuvaa ihmisen maailmasuhteen perusmuotoa. Fenomenologisen tutkimuksen kohteena on toisen ihmisen subjektiivinen kokemus. Hermeseuttinen ulottuvuus tulee esiin, kun kokemuksia pyritään tulkitsemaan ja muodostamaan mahdollisia sääntöjä. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 34-35; Virtanen 2006, 167-168.)

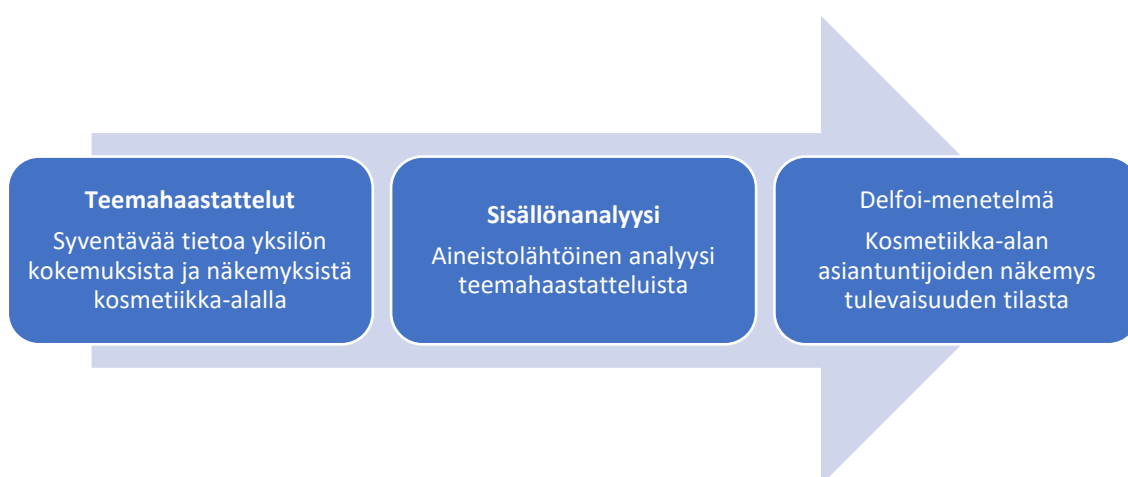
Tapaustutkimus soveltuu lähestymistavaksi silloin, kun tuotetaan syvällistä, intensiivistä ja yksityiskohtaista tietoa tutkittavasta ilmiöstä sekä tuottaa uusia kehittämisehdotuksia. Tapaustutkimuksen kohteena voi olla myös ilmiö tai ilmiökokonaisuus, kuten tässä työssä. Tapaustutkimuksen avulla voidaan saada tietoa ilmiöön liittyvän toiminnan mekanismeista, dynamiikasta, prosesseista ja lainalaisuuksista. Tällöin tutkimuksen tuloksilla voidaan osoittaa olevan laajempaa merkitystä ja yleistettävyyttä sekä siirrettävyyttä. Tapaustutkimus vastaa usein kysymyksiin miksi, kuinka ja miten. Kehittämistyössä tapaustutkimuksen tavoitteena on

tuottaa tietoa kehittämisen suuntaviivoiksi ja tueksi. Erityisen hyvin tapaustutkimus sopii heikosti ymmärrettyjen ilmiöiden, tilanteiden tai käyttäytymisen ja epävirallisen käyttäytymisen, kuten intuition tutkimiseen. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 52-53; Tapaustutkimus 2015; Saarela-Kinnunen & Eskola 2010, 189.)

Saarela-Kinnunen ja Eskola (2010, 189-191) ja Ojasalo, Moilanen ja Ritalahti (2014, 55) kirjoittavat, että tapaustutkimukselle tyypillistä on käyttää useita tiedon- ja aineistonkeruumenetelmiä. Tapaustutkimus on käsitteenä väljä ja sen toteuttamistapoja on lukuisia. Olennaista tapaustutkimuksessa on käsiteltävä aineisto muodostaa kokonaisuuden. Tapaustutkimus voi olla kvalitatiivinen tai kvantitatiivinen. Analyysitavaksi sopii hyvin aineistolähtöinen analyysi, jossa saadusta aineistosta luodaan yleisemmin kiinnostavaa ja hyödynnettävää tulosta. Hyvin toteutettu tapaustutkimus voi antaa aineksia yleistämiseen ja siirrettävyyteen. (Saarela-Kinnunen & Eskola 2010, 189-191.) Tässä tutkielmassa tapauksen muodostaa intuition käyttö kosmetiikka-alalla. Kosmetiikka-ala rajaa tapausta, koska kaikki tutkimuksiin vastanneet edustavat kosmetiikka-alaa. Kosmetiikka-ala on rajallinen segmentti, jolloin siihen voidaan soveltaa tapaustutkimusta. Intuitiota ei ole tiettävästi aikaisemmin tutkittu juuri kosmetiikka-alan näkökulmasta.

Tapaustutkimuksella on useita alalajeja ja niistä selittävä tapaustutkimus kuvaa tätä tutkielmaa parhaiten. Selitettävät kohteet, kuten ilmiöt, ovat haastavia tutkia niiden monimutkaisuuden vuoksi muutoin kuin tapauksina. (Eriksson & Koistinen 2014, 13.)

Kuviossa 9 on kuvattu opinnäytetyön menetelmällisiä ratkaisuja kokonaisuudessaan. Tutkimuskysymyksiin haettiin vastauksia teemahaastatteluilla ja sisällönanalyysillä. Sen jälkeen edettiin Delfoi-menetelmään ja tulosten tulkintaan.

Kuvio 9: Opinnäytetyön menetelmälliset ratkaisut ja analyysitapa

Tässä opinnäytetyössä työn tekijällä ei ollut varsinaista hypoteesia lopputuloksesta. Hypoteesilla tarkoitetaan väittämää tai oletusta, joita kyselyillä ja tutkimuksilla testataan (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 104). Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä, ettei varsinaisia hypoteeseja ole, niitä pikemminkin keksitään tutkimuksen edetessä sitä mukaa, kun kohteeseen tutustutaan syvällisesti (Alasuutari 2011, 268).

5.1 Teemahaastattelut

Tietoa hankittiin teemahaastatteluiden avulla. Kyseessä on laadullinen menetelmä, joka sopii hyvin tutkimuskysymysten luonteeseen. Haastatteluissa käytettiin teemahaastattelua yksilöhaastatteluna, koska aihe vaatii yksityisyyttä ja sensitiivisyyttä. Yksilöhaastattelu sopii parhaiten tämän tutkielman tutkimuskysymyksiin. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu menetelmä, jossa haastattelun aihepiirit ja kysymykset ovat haastateltaville samat, mutta vastauksia ei ole sidottu tiettyihin vaihtoehtoihin, vaan kysymyksiin voi vastata vapaasti. Teemahaastattelun luonteeseen kuuluu, että haastattelussa edetään etukäteen valittujen teemojen mukaisesti, jotka haastattelija on valinnut. Teemat tulivat tutkittavan aiheen ennakkonäkemyksestä, tietoperustan pohjalta. Teemojen käsittelyjärjestys voi muokkautua haastattelun edetessä. Näin mahdollistetaan ihmisten vapaa kerronta. Ihmisten kokemukset, tulkinnat ja asioille annetut merkitykset ovat keskeisessä roolissa. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47-48; Tuomi & Sarajärvi 2009, 75; Kananen 2014, 87; Laine 2010, 37.) Intuition tutkimiseen teemahaastattelu sopii hyvin, koska haluttiin selvittää ihmisten kokemuksia ja tulkintoja. Tässä tutkielmassa teemahaastattelut nauhoitettiin myöhemmän litteroinnin ja analysoinnin vuoksi.

Teemahaastatteluissa kysymysten järjestys vaihteli, koska vastaajat vastasivat kysymyksiin omin sanoin ja osa vastaajista vastasi tuleviin kysymyksiin jo ennen kysymyksen esittämistä. Haastatteluissa puolistrukturoitu rakenne tuli hyvin esiin ja jokainen haastattelu oli hyvin erilainen, vaikka käytettiin samaa rakennetta. Lähes kaikki haastateltavat olivat kiinnostuneet myös siitä, miksi ja kuinka tämän opinnäytetyön aiheeksi valikoitui juuri intuitio.

Teemahaastattelut tehtiin kosmetiikka-alalla työskenteleville henkilöille. Haastateltavat valittiin niin, että heillä on kokemusta intuition käytöstä ja halua sekä aikaa osallistua haastatteluun. Lisäksi otettiin huomioon, että henkilöt työskentelevät erilaisissa tehtävissä kosmetiikka-alla, jotta saadaan tuloksia, jotka koskettavat alaa yleisemmin. Osa haastateltavista toimi asiantuntija tehtävissä. Teemahaastatteluita tehtiin tässä tutkielmassa kymmenen ja haastattelut kestivät 28-56 minuuttia. Haastattelut merkittiin aineistoon numeroilla, ensimmäinen haastattelu oli H1, toinen H2, jatkuen loogisesti numerojärjestyksessä siten, että viimeinen haastattelu on koodilla H10. Haastattelut suoritettiin 20.9.2019–30.9.2019. Hirsjärven

ja Hurmeen (2008, 57-58) mukaan laadullisessa tutkimuksessa olennaisinta ei ole otos eli tässä tapauksessa se, kuinka monta teemahaastattelua tehdään. Kun hankitaan kvalitatiivista tietoa, puhutaan usein harkinnanvaraisesta näytteestä, koska tilastollisten yleistysten sijaan pyritään ymmärtämään ilmiötä syvällisemmin (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 105). Merkitävää tietoa voidaan saada jo yksittäisistäkin haastatteluista. Haastatteluissa ilmeni saturaatiota eli kylläntymistä joiltain osin kahdeksannen haastattelun kohdalla. Tuomi ja Sarajärvi (2011, 87-88) esittävät, että saturaatiolla tarkoitetaan sitä, että aineisto alkaa toistamaan itseään, eikä uutta tietoa enää synny. Tässä tutkielmassa haastatteluja tehtiin kuitenkin kaikki kymmenen, jotta saatiin useampia kokemuksia. Intuitio on ilmiönä henkilökohtainen ja eri haastateltavat kuvailivat asioita eri termein, vaikka saattoivat tarkoittaa samaa asiaa.

Teemahaastattelun kysymykset saatiin tietoperustasta nousseiden teemojen kautta. Kysymykset pyrkivät olemaan mahdollisimman avoimia ja ne haluttiin asettaa sillä tavoin, että ne ohjaavat vastausta mahdollisimman vähän. Ennen varsinaisia haastatteluja tehtiin osalle haastateltavista esihaastattelut, joiden avulla selvitettiin haastateltavien kokemuksia asiasta, jotta voitiin varmistua siitä, että haastateltiin oikeita ihmisiä. Esihaastatteluiden tarkoitus oli myös varmistaa tekniikan toimivuus ja nauhoitteiden laadun varmistus. Esihaastattelujen perusteella vielä voidaan muokata varsinaista haastattelurunkoa lopulliseen muotoonsa ja arvioida haastattelun pituutta (Hirsjärvi & Hurme 2008, 72). Esihaastatteluja tehtiin 4 kpl. Ennen haastatteluja haastateltaville kerrottiin haastattelun olevan anonyymi. Teemahaastatteluissa aluksi kartoitettiin, mitä haastateltavat tietävät ja ymmärtävät aiheesta sekä miten he sen käsittävät. Haastatteluissa käytettiin tallennusta helpottamaan keskittymistä haastatteluun ja toisaalta myöhemässä vaiheessa seuraavaa litterointia.

Tiedonkeruumenetelmäksi olisi voinut harkita myös avointa kyselylomaketta. Tämän etuna olisi ollut laajempi yleistettävyyys ja käsitys tutkittavasta ilmiöstä. Heikkoutena taas on henkilökohtaisen kontaktin puuttuminen, vastaamisen varmuus tai epävarmuus ja ei-kielellisten vihjeiden jääminen pois. Kyselylomake sopii vaihtoehdoksi paremmin silloin, jos kuta kuinkin tiedetään, millaisia vastauksia vastaajat voivat antaa ja kysytään faktatietoa. (Hirsjärvi & Hurme, 2008, 44.) Intuitio on ilmiönä vaikea sanallistaa ja sanoittaa, ja siksi teemahaastattelu oli tähän tarkoitukseen parhaiten soveltuva vaihtoehto.

5.2 Sisällönanalyysi teemahaastatteluista

Litterointi tehtiin jokaisen haastattelun jälkeen mahdollisimman pian. Litterointi tehtiin tarkasti ja välisanat ja tilkesanat litterointiin, mutta äännähdykset jätettiin pois. Taukoja ei litteroitu tekstiin. Litteroinnissa otettiin huomioon, että aineistosta tehdään sisällönanalyysia,

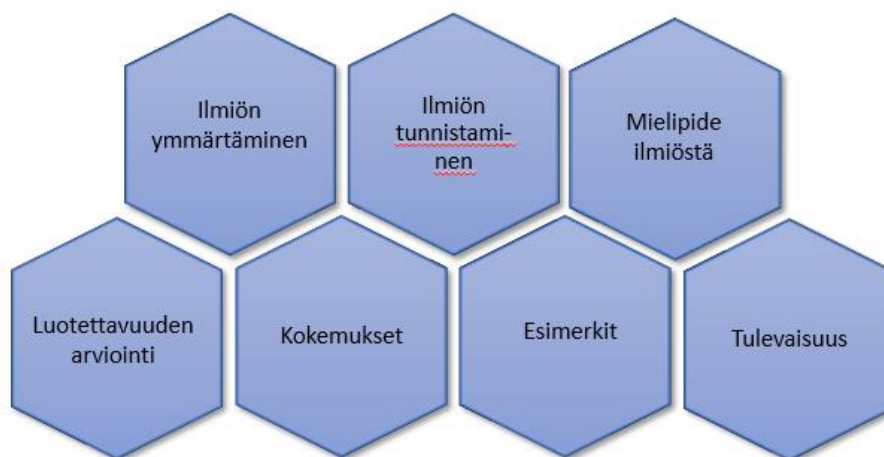

jolloin pääasia on keskittyä sisältöön (Hyvärinen & Nikander 2017, 435-437). Litteroinnin etuna on myös se, että silloin tutustuu ja perehtyy aineistoon syvällisesti. Jo litteroidessa huomattiin toistuvia samaa tarkoittavia ilmaisuja tekstistä. Mielenkiintoista oli myös se, kuinka haastateltavat käyttivät vastauksissaan samankaltaisia termejä.

Aineistoa lähdettiin analysoimaan aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin. Tällä pyritään saamaan kuvaus tutkittavasta ilmiöstä tiiviissä ja yleisessä muodossa, ilman että aineiston informaatio katoaa. Sisällönanalyysi auttaa johtopäätösten muodostamisessa. Sisällönanalyysia voidaan kuvata siten, että siinä etsitään tekstin merkityksiä. Laadullisen aineiston analyysi on keskeisiltä osiltaan analysointia ja synteesin tekemistä. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 103-104; Hirsjärvi & Hurme 2008, 143.)

Litteroitu aineisto luettiin huolellisesti läpi useaan kertaan. Aineistoa lähdettiin seuraavaksi teemoittelemaan. Teemoittelu on laadullisen aineiston ryhmittelyä ja pilkkomista aihepiirin mukaan (Tuomi & Sarajärvi 2011, 93). Teemahaastattelussa tämä ryhmittely on suoraviivaista, koska kysymykset ovat olleet jo teemojen alapuolella. Myöhemmässä vaiheessa luokittelun onnistuneisuutta arvioidaan ja usein luokkia joudutaan pilkkomaan ja yhdistelemään uudestaan uusiksi luokiksi (Hirsjärvi & Hurme 2008, 149). Tässä työssä kaksi teemaa yhdistettiin mielekkäämmän kokonaisuuden saamiseksi. Aineistosta nousivat seuraavat teemat, joista muodostettiin luokat, joita on kuvattu kuviossa 10:

1. Ilmiön ymmärtäminen
2. Ilmiön tunnistaminen
3. Mielenpide ilmiöstä
4. Luotettavuuden arviointi
5. Kokemukset
6. Esimerkit
7. Tulevaisuus

Kuvio 10: Sisällönanalyysin teemat ja luokittelu

Tässä työssä käytettiin induktiivista lähestymistapaa, millä tarkoitetaan yksittäisestä yleiseen tulkintaa ja päättelyn logiikkaa Työhön soveltui aineistolähtöinen analyysi, jossa pyritään luomaan aineistosta teoreettinen kokonaisuus. Aineistolähtöinen analyysi soveltuu käytettäväksi silloin, kun ilmiö on uusi tai vähän tutkittu. Analyysin tarkoituksena on järjestää aineisto tiiviiseen ja selkeään muotoon, kuitenkin kadottamatta sen sisältämää tietoa. Käytännössä aineisto hajotetaan osiin, käsitteellistetään ja kootaan uudestaan loogiseksi kokonaisuudeksi. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 107-108; Peuhkuri 2007, 147-148; Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 139.)

Aineistolähtöistä analyysia voidaan kuvata kolmivaiheisena prosessina, johon kuuluu aineiston pelkistäminen eli redusointi, aineiston ryhmittely eli klusterointi ja teoreettisten käsitteiden luominen eli abstrahointi. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 109.) Käytännössä analyysia aloitettiin tekemään alleviivaamalla litteroituun aineistoon eri värisillä kynillä kuvaavia ilmaisuja, jotka kerättiin eri taulukkoon ja ilmaisuja pelkistettiin. Näin aineistosta karsiutuu ylimääräinen, epäolennainen osa pois. Aineiston pelkistämisestä on esimerkki taulukossa 1. Vasemmalla puolella on alkuperäinen aineiston ilmaus suorana lainauksena ja oikealla puolella pelkistetty ilmaus.

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus
”Intuitio on niin erilainen, kun ei ole sitä tunnetta. On vain se signaali, mistä se ikinä tuleekaan, kun se on niin erilainen. Kun oppii sen tunnistamaan ja tajuaa mistä on kysymys, niin ei sitä voi sekoittaa. Kun se ajatus on niin erilainen, tunteeton, välähdys.”	Intuitio ei ole sekoitettavissa
”Mutta kiire on sellainen, että aistit ei oo niin hereillä enään. Sitä vaan tehdään. Samalla jää se arvokas mittari pois, kun pitäisi olla hereillä. Kun on aikaa tutkia, se herää, mutta jos on hirvee kiire se jää niin pinnalliseksi se intuitio.”	Intuition käyttö on kiireessä vähäistä
”Kyllä, voisi. En oo itse harjoitellut, vaikka mielelläni kyllä harjoittelisin jos tietäisin miten.”	Intuition käyttöä voi harjoitella
”Kyllä se mun mielestä kaikilla on siellä sisällä ja kuka sitä pystyy sitä taitoa käyttämään. Toisilla se voi olla jotenkin herkempää, että osaa herkemmin kuunnella itseään, mutta kyllä se mun mielestä kaikilla siellä on.”	Intuitio on sisäsyntyistä

Taulukko 1: Esimerkki aineiston pelkistämisestä

Aineiston ryhmittelyssä aineiston alkuperäiset ilmaisut käydään huolellisesti läpi ja aineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Samaa tarkoittavia ilmaisuja ryhmitellään ja yhdistetään luokaksi ja tämä luokka nimetään kuvaavalla käsitteellä. Tässä luokittelussa aineisto tiivistyy, koska yksittäiset ilmaisut muunnetaan yleisempiin käsitteisiin. Tämän yhdistelyn tavoitteena on löytää aineistosta säännönmukaisuutta ja samankaltaisuutta. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 110; Hirsjärvi & Hurme 2008, 149.) Taulukossa 2 on esimerkkejä aineiston ryhmittelystä. Vasemmassa sarakkeessa on aikaisemmassa vaiheessa pelkistettyjä ilmaisuja ja oikeassa sarakkeessa niille on muodostettu kuvaava alakategoria.

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
Haluaisin kehittää intuitiotani paremmaksi	Intuitiota voi kehittää
Intuitiota voi kehittää rauhoittumalla ja rentoutumalla	
Harjoittaminen lisäämällä ymmärrystä ilmiöstä	
Kehittämällä itsetuntemusta	

Taulukko 2: Esimerkki aineiston ryhmittelystä

Teoreettisten käsitteiden luomisessa erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto ja tämän perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Abstrahoinnista voidaan käyttää myös nimitystä käsitteellistäminen. Siinä edetään alkuperäisen aineiston kielellisistä ilmaisuista teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin. Abstrahointia jatketaan luokittelujen yhdistämisellä niin pitkään, kuin se aineiston sisällön kannalta on mahdollista. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä käsitteitä yhdistelemällä saadaan vastaus itse tutkimuskysymyksiin ja -tehtävään. Analyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn, jossa aineistosta pyritään siirtymään kohti käsitteellisempää käsitystä tutkittavasta ilmiöstä. Abstrahoinnin avulla tuotetuista käsitteistä esitetään tuloksissa malli, käsitejärjestelmä, käsitteet tai aineistoa kuvaavat teemat. Käytännössä tutkija pyrkii ymmärtämään, mitä asiat tutkittaville merkitsevät. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 111-113.)

Taulukossa 3 on esimerkki aineiston abstrahoinnista. Vasemmalla taulukossa on alaluokka, jotka muodostuivat pelkistämisestä. Taulukon keskimmaisessä sarakkeessa on alaluokista muodostuneet yläluokat. Näistä on muodostunut pääluokka oikean puoleiseen sarakkeeseen.

Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
Intuitio on tunteeton	Intuition kuvaus	Kokonaiskäsitys intuitiosta
Intuitio on aistimus		
Intuitio on välähdys		
Intuitio pohjautuu kokemukseen		
Intuitio on synnynnäinen	Intuiivisten taitojen syntyminen ja kehittyminen	
Intuitiolle voi herkistyä		
Intuitiotaidot karttavat kokemuksen myötä		
Intuitiota voi kehittää		

Taulukko 3: Esimerkki aineiston abstrahoinnista

Haastattelut ja niiden litteroinnit ovat olleet ainoastaan opinnäytetyön tekijän hallussa koko prosessin ajan. Haastatteluiden nauhoitteet ja litteroinnit tuhoetaan opinnäytetyöprosessin päätteeksi, jotta aineistot eivät voi joutua väärin käsiin.

5.3 Delfoi-asiantuntijapaneeli

Yhtenä tiedonkeruun menetelmänä opinnäytetyössä käytettiin Delfoita. Delfoi-menetelmä on asiantuntijoiden kannanottojen keruun menetelmä, jolla pyritään ennakoimaan tulevaisuuden kehityssuuntia. Menetelmää voidaan kuvata haastattelu- tai kyselymuotoiseksi tutkimustekniikaksi, jossa strukturoidun avulla selvitetään asiantuntijoiden tietoa ja oletuksia tutkittavasta ilmiöstä. Delfoita käytetään tyypillisesti tulevaisuuksien tutkimiseen. Tulevaisuudentutkimuksessa tutkitaan tyypillisesti skenaarioita ja heikkoja signaaleja eli muutoksen ensimmäisiä merkkejä. Toteutuva tulevaisuus on seurausta valinnoista, päätöksistä ja niiden seurauksista. Delfoi-menetelmä on sopiva työkalu juuri näiden päätösten ja valintojen kehittämiseksi. (Linturi & Rubin 2011, 13-14; Kuusi 1999.)

Menetelmä sopii laadulliseen tutkimukseen hyvin ja verkkototeutuksessa mahdollistuu myös kvantitatiiviset mittaustulokset (Linturi & Rubin 2011, 14). Delfoi soveltuu tulevaisuuden tutkimiseen ja vaihtoehtoisten tulevaisuuksien arvioimiseen. Delfoihin kootaan asiantuntijapaneeli, joka vastaa esitettyihin skenaarioihin ja perustelevat vastauksensa. Asiantuntijat

pääsevät muokkaamaan vastauksiaan vielä myöhemmin, jolloin saattaa syntyä keskustelua, argumentointia ja uusia näkemyksiä. Delfoi-menetelmää käytetään usein arvojen, uusien näkemysten ja ideoinnin pohjaksi. Menetelmää käytetään myös, jos tutkimusongelma on niin epämääräinen, ettei sitä kyetä tarkastella analyyttisellä menetelmällä. Myös jos tutkittava ilmiö on sen tyyppinen, että siitä on haastavaa puhua avoimesti, Delfoi sopii tutkimusmenetelmäksi. Sen avulla saadaan selville, onko asiantuntijoiden tulevaisuutta koskevissa näkemyksissä eroja tai yhtäläisyyksiä. (Kuusi 1999; Hyvärinen & Nikander 2017, 219.)

Delfoin avulla saadaan selville valistuneita arvauksia, mielipiteitä perusteluineen ja hiljaista tietoa tulevaisuuden vaihtoehtoista sekä mahdollisuuksista. Delfoissa ei tavoitella yksimielistä asiantuntijoiden mielipidettä, vaan perusteltuja näkemyksiä ja dialogisuutta. Asiantuntijat tekevät tietoisien tai tiedostamattoman valinnan siitä, miltä näkökannalta he lähtevät arvioimaan skenaarioita. (Kuusi 1999; Linturi & Rubin 2011, 15; Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 148-149.)

Intuition käytön tutkimiseen Delfoi sopii hyvin, koska analyyttiset menetelmät ovat epäsopivia. Asiantuntijoista muodostettu paneeli arvioivat ja ennakoivat tässä tutkielmassa, miten intuitiota käytetään tulevaisuuden työelämässä. Delfoin hyvänä puolena voidaan pitää myös, että siinä dominoivat persoonat eivät pääse vaikuttamaan muiden paneeliin osallistujien mielipiteisiin (Kuusi 1999). Delfoissa kyselykierroksia järjestetään useimmiten useita, mutta on mahdollista toteuttaa kysely myös yhdellä kierroksella, niin sanottuna Real-Time-Delphinä (eDelphi-prosessi). Silloin kysymykset ja vastaukset ovat auki koko kyselykierroksen ajan. Tässä tutkielmassa käytettiin yhtä kierrosta ajallisista syistä ja myös siksi, että asiantuntijat saataisiin vastaamaan kyselyyn, kun tiedetään, ettei siihen ajallisesti mene pitkään. Yhden kierroksen Delfoi saattaa siis parantaa panelistien motivaatiota. Delfoi toteutettiin verkon kautta asiantuntijapaneelille, niin sanottuna eDelphinä, jolloin asiantuntijoita ei tarvitse kerätä fyysisesti samaan tilaan tiettyinä ajankohtana. Väittämät ja skenaariot, joihin haettiin asiantuntijoiden mielipidettä, olivat nousseet tämän opinnäytetyön tietoperustasta ja teema-haastatteluissa nousseiden seikkojen vaikutuksesta.

Delfoi-paneeli ja skenaariot koekäytettiin ja arvioitiin ennen varsinaista paneelistien kutsusta, jotta huomattaisiin mahdollisia seikkoja, mitä voidaan vielä parantaa ja kehittää. Saadun palautteen perusteella tehtiin vielä muutoksia alkuperäiseen Delfoi-kyselyn versioon.

Asiantuntijoita kutsuttiin paneeliin yhteensä 59. 33 näistä osallistuivat ja 26 ei osallistunut ja vastausprosentiksi saatiin 55,93 prosenttia, mikä on varsin hyvä tulos. Asiantuntijapaneeliin osallistui siis 33 panelistia. Kuusen (2013, 254) mukaan asiantuntijapaneeleissa osallistujien määrä ei ole olennaista, vaan heidän laatu. Tähän asiantuntijapaneeliin osallistui kosmetiikka-alan asiantuntijoita. Panelisteilla oli aikaa vastata eDelphiin 7 päivää ja paneeli oli auki aikavälillä 1.10.2019-8.10.2019. Ennen paneelin sulkemista, panelisteille laitettiin vielä

muistutus- ja kannustusviesti, jotta paneelin tulokset olisivat mahdollisimman kattavat ja näkökulmia tulisi laajasti.

Delfoi on verkkoversiona suojassa tunnuksien takana, eikä materiaaliin ole muilla pääsyä. Myös vastaajien anonymiteetti on suojattu niin, ettei kyselyn tekijä myöskään tiedä, kuka panelisteista on vastannut ja kuinka. Kyselyn saa myös piilotettua ja poistettua sen päätyttyä. Tämä kysely on päätetty poistaa opinnäytetyöprosessin päätteeksi.

6 Tulokset

Tässä luvussa käydään läpi tutkimuksista saatuja tuloksia. Teemahaastatteluiden aineiston analysoinnissa tulokset ryhmittäytyivät kuuden eri teeman alle ja näiden pohjalta tulokset raportoidaan. Delfoin tulokset ovat luvussa 6.6.

Mielenkiintoista oli se, että haastattelujen jälkeen useampi haastateltavista kommentoi joitakin haastattelukysymyksiä vielä lisää. He kertoivat haastattelun herättäneen ajatuksia ja saaneen haastatteluihin osallistujat pohtimaan intuition käyttöönsä lisää. Heillä oli myös selkeitä haluja kehittää intuition käyttöönsä lisää.

6.1 Teemahaastattelun tulokset

Intuition ymmärtäminen ja tunnistaminen -teeman vastauksissa tuli hyvin esiin, miten haastavaa intuitiota on määritellä ja sanoittaa. Kaikilla haastateltavilla oli käsitys intuitiosta, mutta sen saaminen sanalliseen muotoon oli haastavaa, koska ilmiö on monitahoinen. Haastateltavat kuvailivat intuitiota sisäsyntyisenä ja positiivisena ilmiönä. Osa kuvaili intuitiota tunteena, syvenevänä tunnelmana, fiiliksenä tai aavistuksena. Osa haastateltavista koki intuition tunteetomana, kuin pysähtyneenä kuvana, johon ei liity tunnetta lainkaan. Osa koki intuition olevan evoluution jäännös ja ilmiö, kuin alkukantainen vaisto, joka voi varoittaa tai vahvistaa. Kuviossa 11 on kuvattu intuition kuvauksia, joita haastatteluissa nousi esiin.

Se on hetken välähdys, joka käy mielessä ja en oo oikeestaan varma, onko siinä tunnetta ollenkaan kun se käy mielessä. Se on niin hirveen nopea, se pompsahtaa mieleen niin kuin välähdys, ehkä se tulee alitajunnasta ja on varottava signaali jostain. Joku tämmöinen alkukantainen ilmiö. (H1)

Mun mielestä itte, niin mitä mä tulkitsen, ei oikeestaan, koska se on erilainen. Intuitio on kypsempi, kuin pelkkä ensireaktio. Se ehkä hautuu enemmän, että tulee sellanen mielikuva tai sellanen, että tälle kannattaa antaa tilaa. Kun taas sitten toisille

tunnetiloille ei halua antaa tilaa ja mahdollisuutta, jos ei ole aikaa tai sitten se vaan ryöpsähtää. (H3)

Se on minun mielestä sisäsyntyinen, mutta siihen voi herkistyä ja päästä tavallaan sille intuition tasolle, kun oot itse avoin ja rentoutunut, etkä oo stressaantunut. Sitä kautta sitä voi yrittää kehittää. (H8)

Kuvio 11: Kosmetiikka-alalla työskentelevien kuvauksia intuitiosta

Intuition nähtiin kehittyvän parhaiten rauhoittumalla ja keskittymällä. Intuition koettiin saavan parempi yhteys levollisessa tilassa ja omia tunteita tutkimalla. Stressi ja kiire heikensi ja turrutti intuition viestien ja signaalien havaitsemista. Myös ilmiöön perehtyminen koettiin intuitiota vahvistavaksi seikaksi. Mitä paremmin intuitiota tuntee ja pystyy erottelemaan tunteita, sen vahvemmaksi intuition käyttö koettiin muodostuvan.

Joo, tietyllä tapaa kun hidastaisi, että jää aikaa. Ajankäytöllisesti, että jättää tyhjää aikaa asioiden väliin. Että antaa aikaa, kun mulla on käsitys, että se syntyy luonnostaan. Ihan itsensä kehittäminen ja kehityksessä ajan antaminen. Ajanhallinnan kautta uskon, kun sille antaa tilaa. Kun se tarvii tilaa. (H3)

Jaa, eli rauhottuminen, keskittyminen, et monesti kun eletään stressissä ja kiireessä, niin sillan ei oo mahdollisuus keskittyä niihin omiin tunteisiin samalla tavalla. (H8)

Intuitiota kuvailtiin myös hiljaisena tietona. Tietona, joka on kertynyt alitajuntaan, mutta sitä ei tietoisesti ajatella. Kaikki haastateltavat kuvasivat intuition olevan subjektiivinen, oman sisäisen maailman ilmiö ja sen vuoksi sitä on vaikea sanoittaa muille tai perustella. Oman arvomaailman koettiin vaikuttavan intuition tulkintaan ja ymmärrykseen. Intuition

koettiin myös vahvistuvan kokemuksen ja iän myötä. Tähän saattoi vaikuttaa iän myötä paraneva itsetuntemus, mutta myös työstä saatu kokemus vuosissa, jolloin oman alan asiantuntijuus vahvistuu.

Intuitio itsellä vie ajatukset hiljaiseen tietoon, jonkinlaiseen sellaiseen korvien välissä olevaan tietoon ja omiin arvoihin, semmonen oikean ja väärän käsitys. Vaikea muodostaa sanoja tähän ympärille. (H2)

Kun se on henkilökohtainen asia se intuition tunteminen, niin sitä on vaikea selittää muille. (H8)

Intuitiolla nähtiin olevan myös jonkinlaista kulttuurisidonnaisuutta, kuinka sopivaa on käyttää intuitiota ja sanoittaa sitä. Suomi ja Pohjoismaat voimakkaasti rationaalisuuteen perustuvia, kun taas esimerkiksi Aasian maat ja Etelä-Eurooppa kuvailtiin enemmän fiilispohjaiseksi ja maiksi, joissa vaihtoehtoiset menetelmät ovat hyväksyttävämpiä. Hetkessä elämisen taidon kuvattiin olevan vahvempi muissa kulttuureissa.

Itämainen kulttuuri tuntuu olevan enemmän kiinnostunut näistä sisäisen maailman asioista. En sitten tiiä, mutta esimerkiksi aikataulujen kanssa ei oo niin tarkkaa ja mennään tunteella. Samoin Etelä-Euroopassa tuntuu olevan tällainen kulttuuri, mun mielestä. Onhan niillä sitä vaihtoehtoisuutta vaikka lääketieteessäkin, ettei kaikki oo niin tieteellisesti todistettua, vaan vaikka johonkin filosofiaan perustuvaa. Ehkä se liittyy intuitioon myös. (H10)

Kyllä mä luulen että muualla mennään aika pitkälti se fiiliksen mukaan, eli se voi liittyä tähän intuitioon. Kun meillä tota on aika säännönmukainen ja aikataulutettu tää elämä, niin usein ulkomailla he elää sitä elämää ihan fiiliksen mukaan. Se voi perustua siihen intuitioon, että mikä tuntuu nyt hyvältä, tehdään sitä. (H8)

Intuition hyödyntäminen kosmetiikka-alalla

Useimmat haastateltavista kuvasivat intuitiota yhtenä päätöksenteon välineenä. Mikäli tietoa on liian vähän saatavilla tai aivan liikaa, intuition kuvattiin tuovan lisävarmistusta ja vahvistusta. Intuition varaan ei kokonaan perustettu päätöksiä, vaan sillä haettiin painotuksia. Ainoastaan silloin, jos muita päätöksentekovälineitä ei ollut käytössä, päätös saattoi perustua ainoastaan intuitioon. Päätöksenteossa intuitio oli haastavampi välineenä, mikäli päätöstä joutui perustelemaan muille työyhteisöissä. Itsenäisissä päätöksissä intuition käyttö oli luontevampaa. Intuitiota kuvattiin myös ennakoinnin välineenä. Sellaisena, jonka avulla voidaan varautua tulevaan tai ennakoida trendejä. Intuition koettiin olevan vahva ja luotettava ennakoinnin välineenä. Intuition hyödyntämisen mahdollisuuksia kosmetiikka-alalla on kuvattuna kuviossa 12.

Niin jos on sellaisia aspekteja siinä päätöksenteossa tai tehtävässä, mistä ei ole tarpeeksi tietoa tai ei tiedä miten kannattaisi tehdä tai varautua, niin sellaisissa huomioiden tiedon pohjalta mitä on ja lisäksi se, että onko mulla joku fiilis tästä asiasta. Et

mitä mun kannattais ottaa huomioon tässä asiassa ja jos ei välttämättä ole faktojen lisäksi tarpeeksi tietoa, ja jos tulee fiilis että tulee jotain ongelmaa. (H6)

Kuvio 12: Intuition käyttömahdollisuudet työssä kosmetiikka-alalla

Valtaosa haastatelluista kokivat, että ilmiön tunnistaminen on helppoa, koska intuitio on erilainen kuin muut tuntemukset. Osa koki, että intuition voi sekoittaa muihin tuntemuksiin, kuten pelkoon tai toiveajatteluun. Sekoittamisvaaraa lisäsi se, että intuitiota on vaikeaa määrittellä. Intuition tuntemuksia kuvailtiin hyvin erilaisin termein: vilunväristyksinä, välähdyksenä, sisäisenä äänenä, nopeana ahaa-elämyksenä ja sähkömagneettisena kenttänä. Osalla haastateltavista intuitio toimi ikään kuin suunnan näyttäjänä päätöksille ja esimerkiksi liiketoiminnan kehittämiseksi. Päätöksenteossa toisilla intuitio on vahvempaa elementtinä ja toisille intuitio on päätöksenteon apuväline. Joillekin intuitio oli signaali siitä, että kyseistä asiaa kannattaa alkaa tutkimaan tarkemmin. Liiketoiminnassa suurempia investointeja saatettiin arvioida ja puntaroida eri vaihtoehtoja intuition avulla. Isoissa päätöksissä intuition käyttöä kuvailtiin siten, että jos mahdollista, päätös jätettiin hautumaan yön yli ja päätös ikään kuin kypsä valmiiksi. Intuition viesti oli tärkeä myös silloin, jos päätös herätti lähipiirissä ristiriitaisia tunteita ja -mielipiteitä. Tällöin intuition viesti saattoi ratkaista asian.

Siinä on tosiaan tärkeä erottaa, jos vaikka on hankkimassa yrittäjänä jotain kallista laitetta, niin siellä taustalla on kuitenkin se pelko siitä, että riittäkö rahat tähän, ja onko tää kannattava investointi ja tulee ko asiakkaita. Niin voi olla se pelko asiasta, yrityskannattavuudesta. Pitää vaan uskaltaa kuunnella sitä tunnetta, ja just jos kysyy kollegoiden mielipiteitä ja ne on voimakkaasti vastaan, niin kannattaa kuunnella sitä omaa intuitiota. Kun itse tuntee parhaiten oman yrityksen ja omat asiakkaat ja mitä ne haluaa. Ettei taivu niiden muiden mielipiteisiin. Jos tulee muualta päin painetta, niin voi tulla epävarma olo. Uskaltaa sitten erottaa sen oman tunteen sieltä. (H5)

Kyllä se periaatteessa on, mutta ei tietenkään ihan pelkästään sen pohjalta voi tehdä, mutta se voi olla yksi elementti, joka vaikeimmassa päätöksenteossa antaa sen silauksen ja se voi olla viesti, että tätä kannattaa lähteä tutkimaan. Se ei sinällään yleensä ratkaise päätöksentekoa, mutta se on apuväline. (H3)

Intuition luotettavuuden arviointi

Vaikka intuition määrittely, sanoittaminen ja konkretisointi on haastavaa, intuition luoteaan. Osalla haastateltavista luottamus oli syvää, jopa niin syvää, ettei sitä tarvitse epäillä tai hakea vahvistusta rationaalisista tekijöistä. Osalla luottamus oli hieman vähäisempää. Tällöin haastateltava totesi, että haluaisi luottaa enemmän, mutta on pelko siitä, että intuitio erehtyy.

Osalla haastateltavista sulki intuition mahdollisia vääristymiä pois tietoisesti. Intuition tuomaa tietoa pohdittiin, arvioitiin ja mahdollisia muita syitä intuitiolle mietittiin syvällisesti. Intuition käyttö oli aktiivista ja erottelutaitoja omille tunteille ja intuitiolle oli kehittynyt. Jos esimerkiksi oli saatu varoittava signaali jostain asiasta, lähdettiin karsimaan asian ympäriltä tunteita pois ja miettimään, mikä huonon vaikutelman antoi. Vaikutti siltä, että intuitiota analysoitiin tarkasti. Intuitiota kuvailtiin tarkasti ja todellisena prosessina. Intuitiota kuvailtiin yhtenä tiedonhaun menetelmänä, mistä voidaan saada lisätietoa tai lisätuntumaa asiaan. Haastateltavien keskuudessa vaihteli, miten paljon intuitiolle annettiin painoarvoa.

Todellinen prosessi, eikä eikä ole hörhöjuttua. Se hörhö leima on siinä siksi että me ei ymmärretä sitä kunnolla. Muuten oon sitä mieltä että sitä kannattaa käyttää. Jos tekee päätöksiä, niin itse lähdän siitä mitkä on faktat, mitä tiedän ja voinko saada lisätietoa jostain. Mutta kun ei aina ole kaikkea tietoa saatavilla, aina on se muuttuja jota ei tiedetä, niin silloin voi käyttää lisänä sitä, mikä tuntuma tästä on. Se sitten paljonko sille antaa painoarvoa, sille intuitiolla, niin kuinka voimakas se painoarvo on. Mutta yritän aina ajatella sitä kautta, vaikka mulla olisi huono fiilis jostakin, niin koitan miettiä sitä onko siellä muita tekijöitä taustalla, mikä vois saada tuon huonon fiiliksen aikaseksi. Et tavallaan yritän karsia sieltä sen fiilispohjaisen pois, sen oletuksen tai häiritsevän tekijän, että siitä asiasta ei tuu negatiivista sen takia. Että onko oikeesti jotain mitä aistin vai mun oma joku tunne. Kyllä sitä kannattaa käyttää, mutta pyrkiä erottelemaan onko kyse siitä tiedostamattomasta tiedosta vai onko kyse jostain muusta. (H6)

Kokemukset ja esimerkit

Kosmetiikka-alan yrittäjän mielestä intuitio nähtiin tärkeänä arviointimenetelmänä työntekijän palkkauksessa ja koko rekrytointiprosessissa. Jossain määrin intuitio oli luotettavampi työkalu työnhakijaa arvioitaessa, kuin se mitä hakija itse kertoo tai millaiset todistukset hänellä on. Intuition ajateltiin olevan rehellinen ja huomaavan pieniä signaaleja herkästi. Nämä signaalit auttoivat oikeanlaisen persoonan löytämisessä, jotta palkattava henkilö olisi sopiva koko yrityskulttuuriin. Hakijan koettiin voivan pyrkiä paremman vaikutelman antamiseen työpaikan saamiseksi.

Haastateltavilla oli myös kokemuksia siitä, kun olivat itse hakeneet töitä ja heidän tuli päättää esimerkiksi kahden työpaikan väliltä, kumman valitsevat. Tällaisessa tilanteessa intuitio oli tärkeänä päätöksenteon välineenä. Myös niissä tilanteissa, joissa haettiin uralle suunnan muutosta, koettiin intuition olevan tärkeä elementti päätöksenteossa. Jos uskallusta ja rohkeutta oli haettu jo pidempään, intuition kautta saatiin vahvistus oikealle päätökselle.

Jos puhutaan vaikka työntekijän palkkauksesta näin yrittäjänä, niin mikä tunne siinä tulee ihmisestä. Pitää kuunnella sitä koetko sen ihmisen miellyttävänä ja sopivana sulle töihin. Että se on tosi tärkeä, ei pelkästään se onko se työntekijä onko sillä hyvät arvosanat ja minkälainen on ulkoisesti, vaan myös se että onko toi sopiva ihminen, luotettava ja sopiiko se sinun työpaikkaan. Oon aika monelta kyllä kuullut että palkkauksessa ja rekrytoinneissa just se intuitio on olennainen. Että tulee se pitääkö vai eikö pidä ottaa sitä töihin. Monesti on vaikea tilanne sillä hetkellä, otatko sen töihin vai et, kun se päätös pitää tehdä kumminkin aika nopeasti, sen haastattelun perusteella. Sä näet siitä ihmisestä kuitenkin aika paljon, ei pelkästään se mitä se ihminen puhuu sulle, vaan myös se mitä muita merkkejä se antaa sulle. Minkälainen tunne sulle tulee siitä ihmisestä, se on kyllä tärkeä. (H5)

Intuition käyttö nähtiin hyödyllisenä ihmisten välisessä kommunikaatiossa ja uusien tilanteiden arvioinnissa. Ihmisten luotettavuutta arvioitiin pitkälti intuitiolla. Yhteistyökumppanin valintaa saatettiin pohtia intuition avulla, uskalletaanko lähteä yhteiseen työprojektiin ja onko luottamusta riittävästi. Myös tilanteet, joissa tietoa oli liian vähän saatavilla, nähtiin intuition olevan lähes ainoa vaihtoehto ratkaista asia ja silloin päätös saattoi perustua ainoastaan intuition.

Uusien tilanteiden kartoittamisessa, ihmisten välisessä kommunikaatiossa ja toiminnassa. Uudet ympäristöt ja uudet ihmiset. Silloin se on hyödyllisimmillään. Tai jos informaatiota on erittäin vähän saatavilla tai puutteellisesti, silloin siitä on hyötyä ja se voi olla ainoa vaihtoehto. (H6)

Asiantuntijaintuition ja visionäärin intuition nähtiin olevan huippulahjakkaiden henkilöiden työkaluna. Huippusuorituksia kuvailtiin siten, että heillä mahdottoman alue on pienempi kuin muilla ihmisillä. Vaikka jonkin sanottaisiin olevan mahdotonta, visionäärille henkilölle se voi olla haaste ja mahdollisuus ylittää itsensä. Tiedostomattomassa mielessä oleva tietomäärä voi olla valtava ja vaativassa tilanteessa sieltä saadaan tarvittava tieto käyttöön.

Sitten nää huippukirurgit, niiden mahdottoman alue voi olla tosi paljon kapeampi kuin muilla. Ja heillä on tiedostamattomassa mielessä niin valtava tietomäärä. (H6)

Oma asiantuntijaintuitio nähtiin kehittyneen vahvemaksi työkokemuksen myötä. Työkokeemus oli muokannut omaa ajattelua kokonaisvaltaisemmaksi ja ammatillinen kasvu nähtiin hyvänä pohjana intuition käytölle. Haastateltavat pohtivat, liittyykö työssä käytettävän intuition vahvistuminen itsetuntemuksen lisääntymiseen vai työkokemukseen.

Mun mielestä se tulee työkokemuksen myötä, koska tota jos mä mietin mun uran alkutaivalta, en mä muista että ajattelu ois ollut vielä niin kokonaisvaltaista verrattuna nykypäivään, että kyllä se on ollut paljon suoraviivaisempaa. Mutta tosi mielenkiintoinen kysymys, voisko sitä opettaa. Se ois toivottavaa että vois opettaa. (H2)

Kyllä mä koen, että se on kehittynyt työvuosien mittaan vahvemiksi. Pystyy aika helposti aistimaan nykyään ja tosi pienistä seikoista huomaa asioita. Voihan se olla, että tässä on ihmisenäkin kasvanut ja itsetuntemus varmaan lisääntynyt, mutta kyllä se amatillinen varmuus antaa hyvän pohjan työssä käytettävään intuitioon. (H9)

Tulevaisuuden näkymät

Tulevaisuuden näkymiä kartoitettiin sekä teemahaastatteluissa että Delfoi-asiantuntijapaneeleissa. Tässä luvussa käsitellään teemahaastatteluiden tuloksia. Haastatteluissa tuli esiin, kuinka intuitiota suunnitellaan käytettävän tulevaisuudessa. Kosmetiikka-alalla intuition nähtiin soveltuvan ennakoinnin menetelmäksi esimerkiksi liiketoiminnan kehittämiseen, tulevien trendien suhteen ja työtovereiden tai yhteistyökumppaneiden valintaan yrittäjän näkökulmasta. Intuitio nähtiin yleisesti kehittämistyökaluna ja ideoinnin menetelmänä. Sen nähtiin olevan apuna viestinnässä, ihmisten välisissä kohtaamisissa ja liiketoiminnan oikeissa ajoituksissa, että oikeaan aikaan tehdään oikeita asioita. Ohjaustyössä intuitio koettiin myös tärkeänä menetelmänä. Pohdinnassa oli, kuinka intuitio saataisiin näkyväksi ja toisaalta, onko sille riittävästi tilaa työelämässä.

Ihan viestinnässä vahvastikin, varsinkin siinä kenen kanssa tekee sitä duunia, ideoinnissa, oikeeseen aikaan mentäisiin oikeaan suuntaan. Luovassa työssä, asettelee kuitenkin raameja siihen. Kehittämistyökalu. (H3)

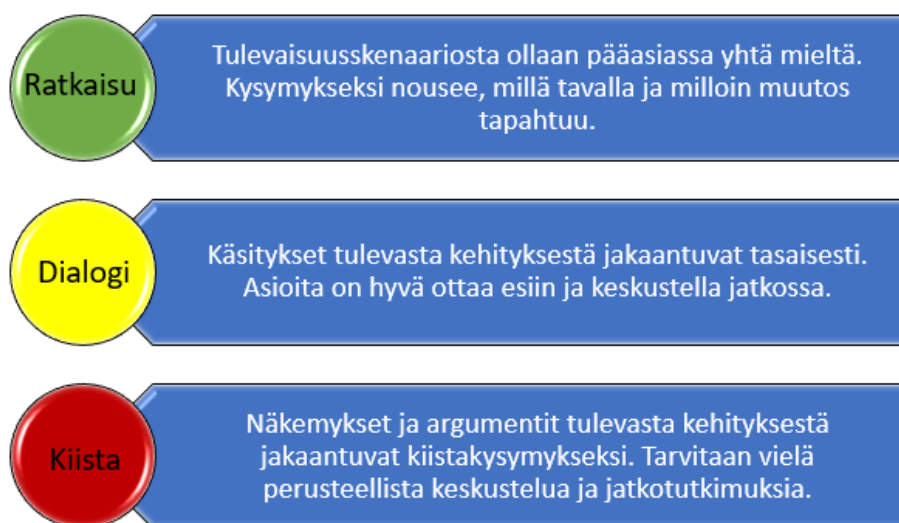
Toivottavasti tulee yleistymään, mutta onhan siinä hirvee työ, kun sitä ei pysty tuomaan näkyväksi. Mistä se tulee, mutta toivoisin niin. Että onko sille tilaa? Varsinkin aloilla, missä ollaan ihmisten kanssa tekemisissä, se ois loistavaa. Ettei ois vaan sitä lokerointia ja tarkkoja määritelmiä. (H1)

Tulevaisuuden näkymiä pohdittiin myös tutkimuksen näkökulmasta. Kun intuitiota ilmiönä tunnetaan paremmin tulevaisuudessa, esimerkiksi aivotutkimuksien kautta, siihen saadaan lisää uskottavuuspohjaa. Jos prosessi tunnetaan tarkemmin, siitä poistuu epäluotettavuuden leima ja intuitiosta voi tulla normaali työkalu työyhteisöihin. Tällöin intuitiota voitaisiin verrata jopa faktoilla perustamiseen. Tekoälyllä nähtiin olevan myös mahdollisuuksia selittää intuition prosesseja tulevaisuudessa paremmin. Tällä hetkellä intuition käytön sovellettaisuus ja sopivuus on pitkälti kiinni alasta. Vaikka intuitiota käytetäänkin lähes joka alalla, sille keksitään muita perusteita, jos alalla ja kyseisessä työyhteisössä ei ole sopivaa sanaa ajatuksen tulleen intuition kautta.

6.2 Delfoi-asiantuntijapaneelin tulokset

Tulokset esitetään sen mukaan, onko tulos kiista-, dialogi- vai ratkaisutilassa. Tulosten tila on muodostunut Delfoin asiantuntijanjäkemyksistä ja -argumenteista. Eri tulevaisuustiloille on määritelty eri kuvalliset merkit, jotka ovat esitetty kuviossa 11. Vihreä pallo kuvaa sitä, että asiantuntijapaneeli on yhtä mieltä skenaariorista ja tulevaisuus on valmis tulemaan. Keltainen pallo kuvaa keskustelun olevan dialogitilassa ja asiaa pitää vielä käsitellä. Punainen pallo kuvaa kiista tilannetta, jossa asiantuntijapaneeli on jakaantunut ja paneelissa on erimielisyyttä.

Kuvio 11: Delfoin tulosten esittelymuoto (mukaillen eDelphi.org 2019)

Asiantuntijapaneelissa näkyi se, kuinka intuition käyttö jakaa mielipiteitä. Tuloksissa on näkyvissä painotuksia, mutta miltei jokaisessa skenaariossa oli myös muutama eriävä mielipide, mikä oli mielenkiintoista. Tässä luvussa tulokset ovat kuvattu 2D-graafisina esityksinä. 2D-grafiikkaa voidaan lukea siten, että jos grafiikassa muodostuu kaksi erilaista ryhmittymää, kuten kamelin kyttyrät, kyseessä on kiistanalainen tilanne, mielipiteitä on puolesta ja vastaan. Yksittäinen selkeä ryhmittymä tarkoittaa ratkaistua skenaariota, eli siitä vallitsee yksi mielisyyttä. Mikäli 2D-grafiikassa hajontaa on enemmän, tilanne on dialogivaiheessa ja tarvitaan lisää keskustelua. Selkiyttämisen vuoksi tulokset ovat esitetty myös 1D-grafiikoina liitteissä 1-5. 1D-grafiikka on hieman helppolukuisempi, jos haluaa tarkastella vain toivottavuutta tai todennäköisyyttä. Kuvioissa on myös arvioitua skenaariot näkyvissä.

Kuviossa 11 ja liitteessä 1 näkyvät ensimmäisen skenaarion tulokset. Skenaariossa arvioitiin sitä, voiko intuition käyttö yleistyä siten, että siitä tulee uusi normi. Skenaarion mukaan menetelmä olisi laajentunut yleisesti työelämän käyttöön ja sitä opetettaisiin eri asteilla oppilaitoksissa. Tulokset painottuvat siten, että intuition käytön yleistyminen nähtiin jonkin verran todennäköisenä ja toisaalta esiin tuli muutama eriävä mielipide. Skenaario 1 nähtiin etenkin toivottavana, positiivisena ilmiönä. Perusteluissa tuli esiin, että etenkin ideoiden ja innovaatioiden synnyssä intuitiolla on merkittävä rooli. Työelämään kaivattiin myös pehmeämpiä arvoja, kuten empatiaa, tunneälyä ja intuitiota teknologian ja tekoälyn rinnalle. Intuition nähtiin olevan hyvä keino jäsenellä ajatuksiaan valtavan tietomäärän keskellä ja sitä voitiin käyttää totuuden arvioinnin keinona. Osa näki intuition olevan kokonaisvaltaisen aistimisen väline, jolloin havaitaan paljon muutakin kuin sanallinen ja kehollinen viestintä.

Intuitio on hyvä lisä tulevaisuuden työelämän tarpeisiin, koska pehmeiden arvojen arvostus tulee kasvamaan. Kaiken tekoälyn ja teknologian keskellä alamme tarvita enemmän näitä vaikeasti mitattavissa olevia arvoja, kuten luovuus, empatia, intuitio ja tunneäly. Intuitio voi olla myös hyvä apu jäsentämässä ajatuksia (medialukutaidon ohella), kun hukumme kaikkeen mahdolliseen tietotulvaan, emmekä enää tiedä, mikä on totta ja mikä ei.

Intuitio tukee tietoa, mikäli yksilö tunnistaa ja tunnustaa omat tunteensa ja osaa aistia ympäristöään kokonaisvaltaisesti. Silloin intuitiota voi hyödyntää niin vapaa-ajan kuin työelämän eri asteilla.

Argumenteissa tuli esiin työkokemuksen merkitys. Mitä vahvempi substanssiosaamisen asiasta on, sen vahvemmin koettiin voivan intuition luottaa. Ajateltiin myös, että vahvan ammattilaisen intuitiota ei kyseenalaisteta, vaan siihen uskotaan yleisemmin. Intuition nähtiin olevan kehittyvä taito ja sallivassa työympäristössä intuitiota voidaan hyödyntää monin tavoin.

Mitä vahvempi substanssiosaaminen on (työkokemus), sitä helpommin turvautaan ammatilliseen intuition. Mitä vahvempi ammattilainen, sitä vähemmän hänen intuitio-ratkaisujaan kyseenalaistetaan. Luotammeko liikaa vain faktaan tilanteissa, joissa olisi muitakin ratkaisuja olemassa? Toki tiettyjä lainalaisuuksia ei voi ohittaa. Työelämässä intuitiota tulee myös ehdottomasti hyödyntää -siitäkin huolimatta, että omat tuntemukset tai tunteet voivat vaikuttaa liikaa. Intuition käyttöä voi harjoitella, kun siihen on salliva ympäristö. Tällaisen ympäristön voi tarjota myös oppilaitos ja valmentaa näin ihmisiä työelämään. "Intuitiorevittely" olisi hyvä tapa joka työpaikalla!

Osalla panelisteista oli näkemys siitä, että tutkimustietoa ilmiöstä tarvitaan lisää ja vasta sen jälkeen intuition käyttö voi yleistyä merkittävästi. Menetelmään kaivattiin tieteen kautta lisää uskottavuutta ja silloin tietoinen intuition hyödyntäminen voisi yleistyä työelämään laajalti. Intuition opetusta oppilaitoksissa kyseenalaistettiin ja toisaalta epäiltiin, onko se relevanttia.

Toivottavuuden perusteluissa oli vakaviakin kertomuksia kokemuksista, joissa esimerkiksi lääketieteellinen diagnoosi oli selvinnyt lääkärin intuition perusteella. Lääkäri oli itsekin käyttänyt sanaa intuitio ja määrännyt tutkimuksen, johon ei löytynyt lääketieteellistä perustetta.

Synnä oli ainoastaan selittämätön tunne siitä, että asia tulee tutkia kyseisen lapsipotilaan kohdalta. Tämän tutkimuksen kautta selvisi vakava sairaus ja hoidot päästiin aloittamaan ajoissa.

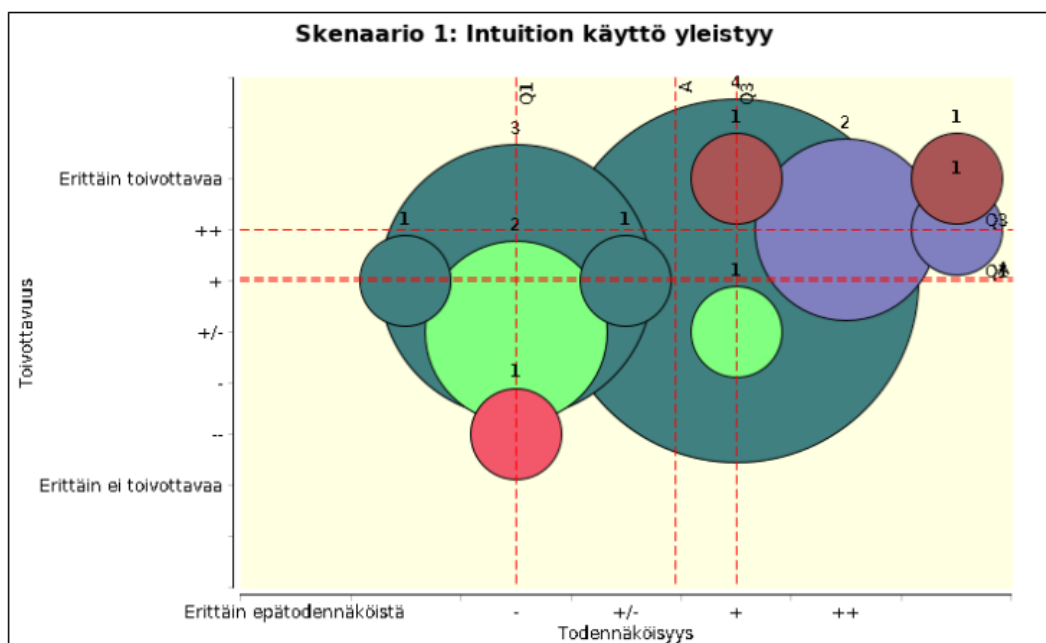
Pienestä vastausten hajonnasta huolimatta grafiikan ja argumentoinnin perusteella skenaario on ratkaistu. Pieni hajonta kuitenkin osoittaa, että aiheesta on hyvä jatkaa keskustelua.

Ratkaisu

Tulevaisuusskenaariosta ollaan pääasiassa yhtä mieltä.
Kysymykseksi nousee, millä tavalla ja milloin muutos tapahtuu.

Skenaario 1: Intuition käyttö yleistyy

Intuition käyttö työelämässä tulee yleistymään niin, että siitä tulee uusi normi. Intuition käyttöä opetetaan yleisesti eri asteilla oppilaitoksissa ja menetelmä on levinnyt työelämän käyttöön, myös kosmetiikka-alalla. Työpalaverissa voi vakavasti otettuna ilmaista idean tulleen intuition avulla.

Kuvio 11: Skenaarion 1 todennäköisyys ja toivottavuus (eDelphi.org)

Skenaariossa 2 arvioitiin tilannetta, jossa intuitio jää kapean sektorin hyötykäyttöön. Skenaarion mukaan ei-tietoisien mielen kapasiteetti on tiedostettu, mutta käyttö on haastavaa, koska asioita on totuttu perustelemaan rationaalisesti. Skenaario on päinvastainen, kuin skenaario 1. Tässä haluttiin nähdä, kuinka panelistit vastaavat vastakkaiseen näkemykseen. Tulokset näkyvät kuviossa 12 ja liitteessä 2.

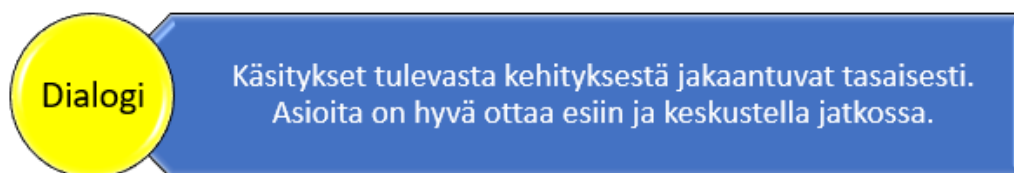
Vastauksissa on havaittavissa hajontaa ja skenaario nähdään jonkin verran todennäköisenä, mutta ei kovinkaan toivottavana. Intuitio nähtiin toivottavana ja soveltuvana työkaluna esimerkiksi yrityskaupoissa, mutta vain faktatiedon tukena yhtenä menetelmänä. Argumentoinneissa tuli esiin, kuinka kosmetiikka-alalla tarvitaan uusia ideoita ja innovaatioita ja siihen intuitio nähtiin hyvänä välineenä. Sen nähtiin soveltuvan luoviin ratkaisuihin, uudistumiseen ja toisaalta ostokäyttäytymisen ymmärtämiseen.

Kosmetiikka-alalla tarvitaan uusia ideoita ja innovaatioita, kuten monilla muillakin aloilla. Intuition hyödyntäminen rationaalisen, tiedostetun päättelyn lisäksi auttaa keksimään luovempia ratkaisuja ja uudistumaan. Ostopäätökset tehdään monesti intuitiivisesti, joten on tärkeää tiedostaa ja tuntee intuition toimintaa

Myynnissä, markkinoinnissa ja tuotebrändäyksessä intuitiolla nähtiin olevan suuri rooli. Kosmetiikassa myydään mielikuvia ja tunteita, eikä pelkkä faktatieto riitä. Vastauksissa tuli esiin, kuinka intuitiota jo käytetään vahvasti kosmetiikka-alalla ja se on asiakkaan kokonaisvaltaista palvelua ja kohtaamista. Näissä tilanteissa nähtiin hyväksyttävänä sanoa, että päätöksen yhtenä osana on ollut intuitio.

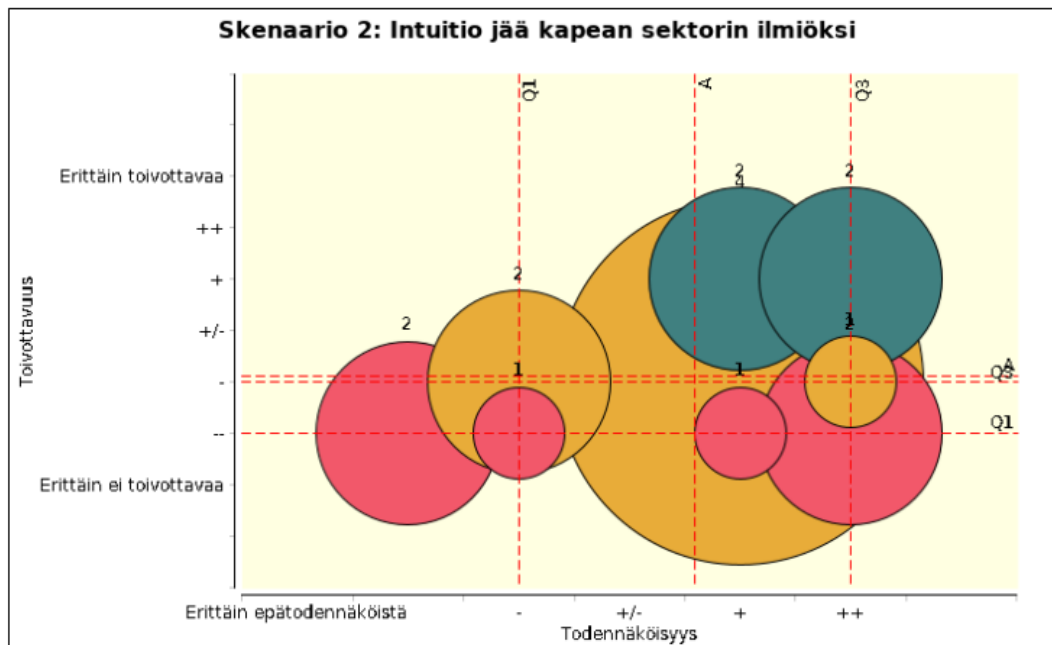
Kosmetiikka-ala on harpannut mukaan tieto- ja lakiperusteiseen toimintaan, mutta toisaalta ala on käytännössä edelleen (myynti, markkinointi) pitkälle intuitiota, tunteiden ja mielikuvien hyödyntämistä. Mitä asiakkaat haluavat ostaa ja käyttää tuotteina ja palveluina, mihin on imua? Hyvä ammattilainen ”hais-taa” tämän. Faktaa ja intuitiota on hyvä hyödyntää samanaikaisesti. Suuri osa kuluttajista haluaa, että kosmetiikka tuntuu hyvältä ja se tuo hyvän/toivotun tuntuman hiuksiin ja/tai ihoon. Jos ammattilaiset keskittyvät tiukkaan faktaan, niin emme osaa kohdata asiakkaitamme intuitiolla eli miksi hän on luonani, mitä hän tarvitsee ja haluaa tuotteilta ja palvelulta. Intuitiota hyödynnetään ja sitä tuleekin vahvasti hyödyntää alalla.

Grafiikan mukaan skenaarion 2 tila on dialogi vaiheessa. Vastauksien hajonta on suhteellisen tasaista, mutta selviä ryhmittymiä vastauksille ei löydy.

Skenaario 2: Intuitio jää kapean sektorin ilmiöksi

Ei-tietoisien mielen kapasiteetti on tiedostettu, mutta käyttöönotto on haastavaa tietoyhteiskunnassa, jossa on totuttu perustelevaan asioita rationaalisesti. Ilmiö jää kapean sektorin hyötykäyttöön, eikä sitä hyödynnetä aktiivisesti kosmetiikka-alalla.

Kuvio 12: Skenaarioiden 2 toivottavuus ja todennäköisyys (eDelphi.org)

Skenaariossa 3 arvioitiin tulevaisuuden näkymää, jossa työtä tehostetaan intuition avulla. Työmarkkinoilla on skenaarion mukaan ymmärretty alitajunnan valtava potentiaali ja sitä pyritään valjastamaan hyötykäyttöön. Yritykset myös kouluttaisivat työntekijöitään intuition käyttöön. Skenaarioiden arvioinnit näkyvät kuviossa 13 ja liitteessä 3. Tuloksista tulee esiin, että skenaariota pidetään jonkin verran todennäköisenä ja hyvin toivottavana. Todennäköisyydessä tuli hieman enemmän vastausten hajontaa.

Vastausten perusteluissa tuli esiin, että rationaalista ajattelua pidettiin liian suppeana ajattelutapana nykyisessä työelämässä. Looginen päättelykyky koettiin haastavana menetelmänä laajojen tietomäärien prosessoinnissa. Sekä intuitio että looginen päättely nähtiin toimivana yhdistelmänä.

Intuition merkitystä väheksytään ja sitä pidetään "feminiinisenä hörhötyksenä". Se on kuitenkin laaja kokonaisuus, jossa nopeassa ajatteluprosessissa luontaisesti käsitellään laaja määrä tietoa tiedostamatta. Pelkkä rationaalinen ajattelu nykyajan työelämässä on liian suppeaa. Meihin kaikkiin on rakennettuna paljon suurempia kokonaisuuksia kuin pelkkä looginen päättelykyky ja sitä tulisi hyödyntää tehokkaasti. Miksei näitä molempia, intuitiota ja tietoista mieltä voisi

hyödyntää? Vastakkainasettelun sijaan voisivat olla toimiva kombinaatio useissa tilanteissa.

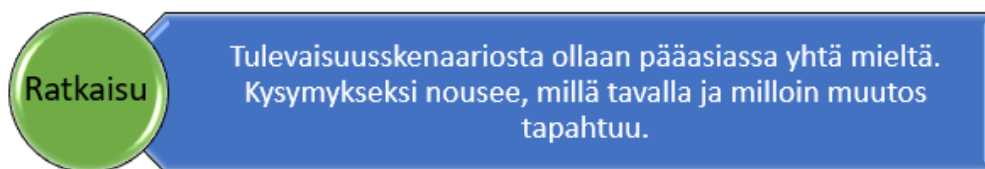
Perusteluissa otettiin kantaa myös siihen, että digitalisaation myötä ihmisten kohtaamisten merkitys korostuu. Intuutiolla nähtiin olevan suuri rooli ihmisten välisessä kanssakäymisessä ja aidossa välittämisessä, mihin tekoäly ei kykene. Hyvinvoivan työntekijän tai ammatinharjoittajan nähtiin käyttävän intuitiotaan työssään, olevan empaattinen ja sydämellinen. Intuutiota nähtiin jo nyt käytettävän esimerkiksi myyjien koulutuksissa, mutta toisaalta epäilystä herätti se, voiko intuition käyttö levitä laajemmaksi toimintatavaksi.

Riippuu varmasti paljon alasta. Intuutiota hyödynnetään nyt jo esimerkiksi myyjien koulutuksissa, mutta en ole varma leviääkö tämä laajemmin eri aloille ja ammattikuntiin.

Argumenteissa nousi esiin, kuinka intuitio voi helpottaa päätösten tekemistä ja toisaalta auttaa myös olennaisten asioiden huomaamisessa. Intuition nähtiin vaikuttavan epäsuorasti työn tehostamiseen, koska voimavaroja saattaa säästyä, kun kyetään priorisoimaan asioita. Kommenteissa tuli myös esiin, että yritysmaailmassa voiton tavoittelu on pääperiaatteena. Yritystoiminnassa intuition käyttö voikin tuoda taloudellista etua, jos ollaan oikeaan aikaan tekemässä oikeita asioita ja saatetaan huomata varhaisia signaaleja ennen muita.

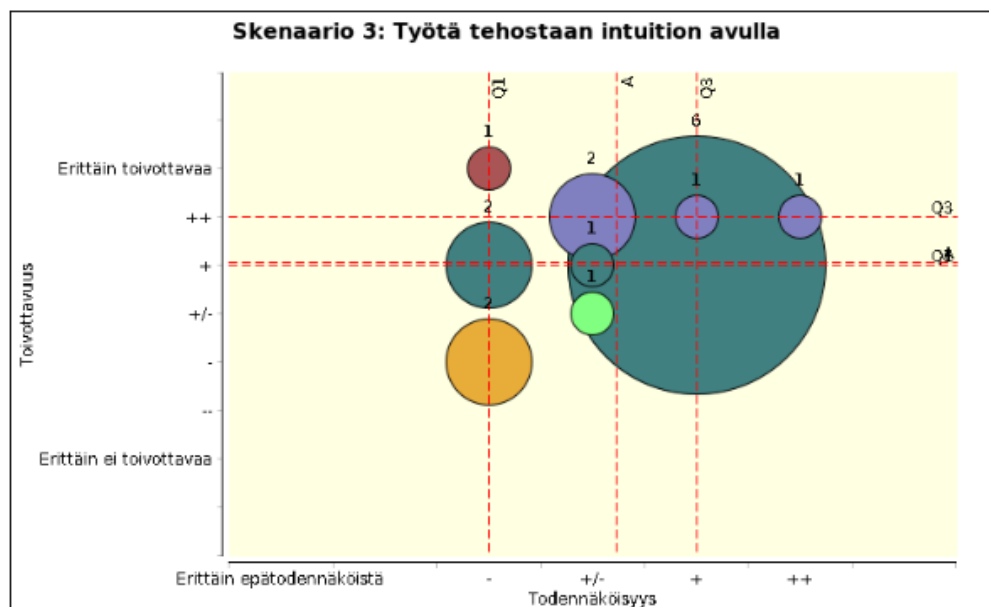
On epäilemättä hurjasti eroa eri alojen välillä miten paljon hyötyä voidaan saada intuition käytöstä. Uskoisin eniten hyötyä olevan luovilla aloilla sekä kaikissa tehtävissä, joissa ihmisten välisellä vuorovaikutuksella on iso rooli (esim. HR, myyntityö, ihmisten johtaminen jne.). En tosin tiedä miten paljon intuition käyttö varsinaisesti tehostaa itse työtä, enemmänkin näkisin sen auttavan oikeiden päätöksien tekemisessä ja kenties ajankäytön priorisoinnissa sekä muutenkin arvioinnissa mihin milloinkin kannattaa keskittää voimavarat eli tehostus tulisi epäsuorasti tämänkaltaisten tekijöiden kautta.

Skenaarion 3 tila on ratkaistu vastausten perusteella. Vastausten hajonta on suhteellisen pientä ja vastaukset keskittyvät selvästi yhdelle alueelle.

Skenaario 3: Työtä tehostaan intuition avulla

Työn tehostamisessa ollaan ymmärretty alitajunnan, ei-tietoisien mielen ja intuition valtava potentiaali. Olisi voimavarojen tuhlausta, jos kapasiteettia ei valjasteta käyttöön. Yritykset ja organisaatiot kouluttavat työntekijöitään intuition hyödyntämiseksi.

Kuvio 13: Skenaarion 3 toivottavuus ja todennäköisyys (eDelphi.org)

Skenaariossa 4 arvioitiin tulevaisuuden näkymää, jossa pehmeämmät arvot tulevat työelämään ja syrjäyttävät työn tehostamistoimet vuoteen 2030 mennessä. Skenaariossa rekrytointi, poliittinen päätöksenteko, ideointi ja tuotekehitys voivat perustua yhtä hyvin intuition kuin faktatietoon. Vastauksia on kuvattu kuviossa 14 ja liitteessä 4. Vastauksissa oli jonkin verran hajontaa, mutta pääpaino oli kuitenkin siten, että skenaariota pidettiin hieman epätodennäköisenä, mutta erittäin toivottavana.

Vastauksien perusteluissa tuli vahvasti esiin, kuinka pehmeämpiä arvoja pidettiin toivottavana, mutta toisaalta pelättiin sitä, että se on toiveajattelua. Työkulttuuri, jossa työntekijöistä otetaan kaikki irti ja hänet voidaan vaihtaa uuteen tarvittaessa, ei voi jatkua. Osa vastaajista näki myös todennäköisyyden suhteen, ettei ole muuta vaihtoehtoa. Nuoret, jotka ovat siirtymässä työelämään, eivät sitoudu enää samalla tavalla kuin aiemmat sukupolvet. Työpaikka ei ole enää itse tarkoitus, vaan työssä halutaan viihtyä ja työilmapiiriin tulle olla miellyttävä. Nämä ilmiöt pakottavat työelämää muutokseen ja pehmeämpiin arvoihin.

En usko, että pehmeämpiä arvoja tullaan koskaan arvostamaan työelämässä. Edelleen koetaan todella tärkeänä olla mahdollisimman tehokas. Työntekijöistä pyritään puristamaan täydet tehot, jonka jälkeen hänet voidaan vaihtaa uuteen. Mielestäni on naiivia uskotella itselleen muuta. Itse toivoisin todella, että näin ei olisi.

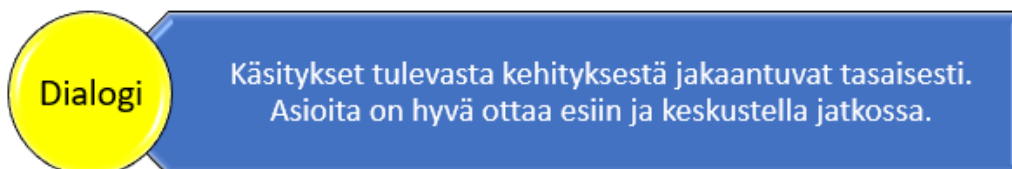
Rekrytointien suhteen mielipiteet jakoutuivat. Toisaalta nähtiin, että intuition perustuva rekrytointi voisi olla jopa syrjintää, mutta toisaalta todettiin, että rekrytointia ei tehdä pelkien todistusten ja papereiden varassa. Firmaan sopivaa mielenkiintoista persoonaa ei löydy paperilta, vaan hänet tulee kohdata.

Juurikin näin, esimerkiksi rekrytoinnissa ei palkata ihmistä pelkästään todistusten tai papereiden perusteella. Kiihtävä paperilla voi olla eri asia kuin kiinnostava/firmaan sopiva ja potentiaalinen nenätysten.

Poliittinen päätöksenteko nähtiin asiana, johon intuitio ei sovellu hyvin, vaikkakin politiikkaan kaivattiin myös pehmeämpiä arvoja. Poliitiikan nähtiin olevan murroksessa ja rationaalisen faktatiedon rinnalle kaivattiin muitakin vaihtoehtoja. Intuition käyttöä politiikassa kuvailtiin myös uhkana, koska koettiin, että päätöksen takana tulee olla faktatietoa riittävästi. Intuition nähtiin soveltuvan kehitysvaiheiden ideointiin politiikassa, mutta itse päätöksentekoon tarvitaan tarkkoja selvityksiä ja rationaalista pohdintaa eri käyttäjäryhmien kannalta. Intuitiota kuvattiin siten, että se on yksi tietolähde ja päätöksenteon menetelmä muiden joukossa.

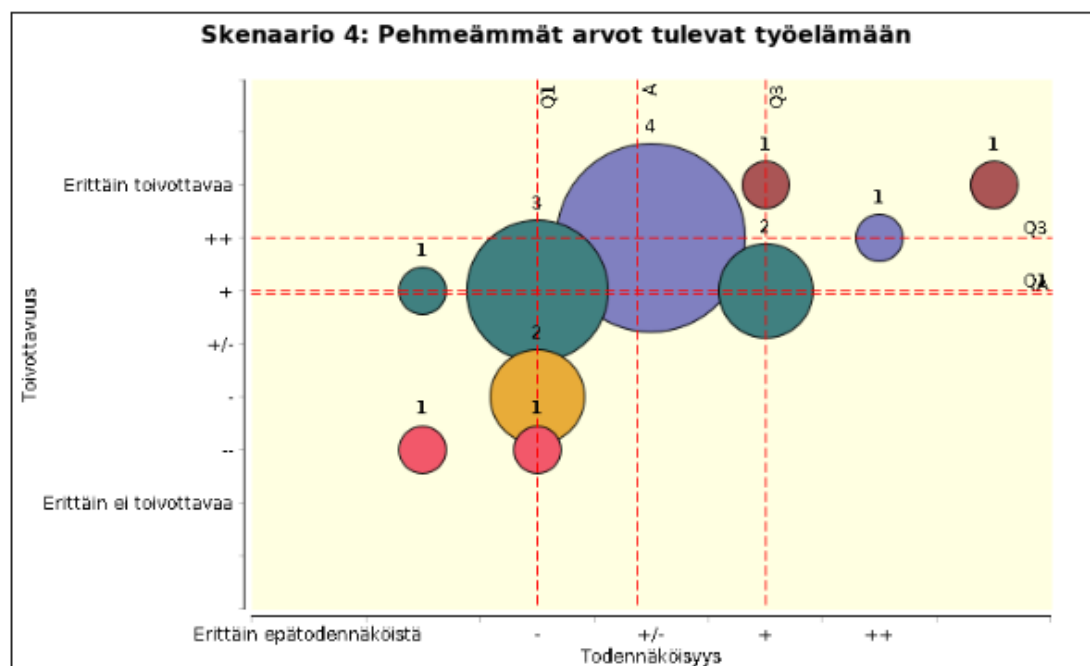
Tuotekehitys ja ideointi voi perustua osittain intuition, mutta esimerkiksi rekrytointi pelkän intuition perusteella voi olla syrjintää. Poliittisten päätösten teko pelkän intuition varassa voi olla jopa haitallista, sillä intuitio rakentuu eri ihmisillä eri tavoin ja sen pohjalla ovat yksilölliset kokemukset, uskomukset ja ajatukset. Intuitiota ei missään nimessä voi suositella käytettäväksi ainoana päätöksentekovälineenä, jos kyseessä on asia, jolla voi olla kauaskantoiset ja monen ihmisen elämään vaikuttavat seuraukset, kuten politiikalla. Intuition vahvistaminen ja sen käytön opettelu on hyödyllistä, mutta rinnalla täytyy säilyttää myös perusteltavissa oleva ajattelu. Intuitiivisten päätösten taustalla vaikuttaviin tiedostamattomiin mekanismeihin on hyvä tutustua. Intuition taustalla ei välttämättä ole kaikki elämässä opittu hyvä ja oikea tieto, vaan siihen voi vaikuttaa myös (aiheettomatkin) pelot, ennakkoluulot ja harhauskomukset.

Skenaario 4 on dialogi tilassa. Vastaukset ovat jakaantuneet suhteellisen tasaisesti pitkin asteikkoa.

Skenaario 4: Pehmeämmät arvot tulevat työelämään

Pehmeämmät arvot ovat syrjäyttäneet tietoyhteiskunnan tehostamistoimet vuonna 2030. Poliittinen päätöksenteko, rekrytointi, ideointi ja tuotekehitys voivat perustua yhtä hyvin intuition, kuin tietoisien mielen tekemiin päätöksiin faktojen perusteella.

Kuvio 14: Skenaarion 4 toivottavuus ja todennäköisyys (eDelphi.org)

Skenaarion 5 mukaan intuition käyttö olisi arkipäiväistynyt työelämässä ja rationaalinen päätöksenteko näyttäytyisi jo vanhanaikaisen menetelmän kaltaisena. Skenaarion mukaan ihmiset ymmärtäisivät hyvin, mikä on tunteiden ero verrattuna intuition. Vastauksia on kuvattu kuviossa 15 ja liitteessä 5.

Vastauksien perusteluissa skenaariota pidettiin epätodennäköisenä, vaikkakin hyvin toivottava. Jonkin verran vastauksissa oli jälleen hajontaa. Perusteluissa tuli esiin, että perinteisillä aloilla vie enemmän aikaa sopeutua muutokseen ja intuition käytön arkipäiväistymiseen. Vastauksissa osa piti myös skenaarion todennäköisyyttä hyvänä. Vastauksissa tuli useissa kohdissa esiin, että vastaajat toivoivat intuition ja rationaalisen päätöksenteon yhdistymistä ja synergiaa. Ammattilaisten intuitiota arvostettiin ja pidettiin toivottavana sitä, että se voidaan

valjastaa työkäyttöön. Intuitiota kuvattiin laajempaan vaistona ja sen käyttöä olisi hyvä harjoitella.

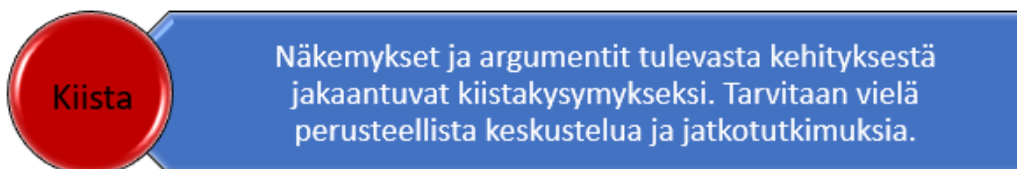
Rationaalinen ajattelu ei toivottavasti tule väistymään, mutta toivottavaa olisi laaja-alainen tunteiden huomiointi päätöksenteossa sekä sen intuitiolla täydentäminen.

Intuitio voittaa edelleen tekoälyn vuonna 2030. Vahvojen myyjien, markkinointiammattilaisten, yrittäjien ja innovaattoreiden intuitio ja luovuus rokkaavat. Tässä vaiheessa kokemus ja koulutus ovat kohtuullisen vahvoja intuition hyödyntämisessä ja iänikuinen vastakkainasettelu intuition ja rationaalisen ajattelun välillä on jo ohitettu. Kyllä!

Ajattelen, että jokainen ihminen on luonnostaan intuitiivinen ja tätä voidaan ja tuleekin jalostaa myös työelämän käyttöön, asiantuntevaa intuitiivista toimintaa. Ammattilaisen alitajunta on kova juttu. Miksi intuitio ei voisi olla yksi tietämisen muoto? Intuitiohan voisi olla myös eräänlainen nopea ratkaisu, koska aina ei ole aikaa veivata kaikkia kiviä ympäri työpaikan kokouksissa tai vastavissa tilaisuuksissa. Joskus päätöksenteossa voi olla "liikaa" tietoa saatavilla ja on hyvä soveltaa myös intuitiota mukaan, en tiedä?

Perusteluissa kuvattiin intuitiota aivojen oikopolkuna. Ilman intuitiota elämän ajateltiin olevan kohtuuttoman raskasta. Intuition koettiin olevan selkeästi vahvempi kuin tekoäly voi olla. Intuition koettiin vaikuttavan vahvasti ostopäätöksiin, parinvalintaan, asunnon ostoon, työpaikan valintaan ja syömiseen. Intuitiota kuvattiin yhtenä tietämisen tapana.

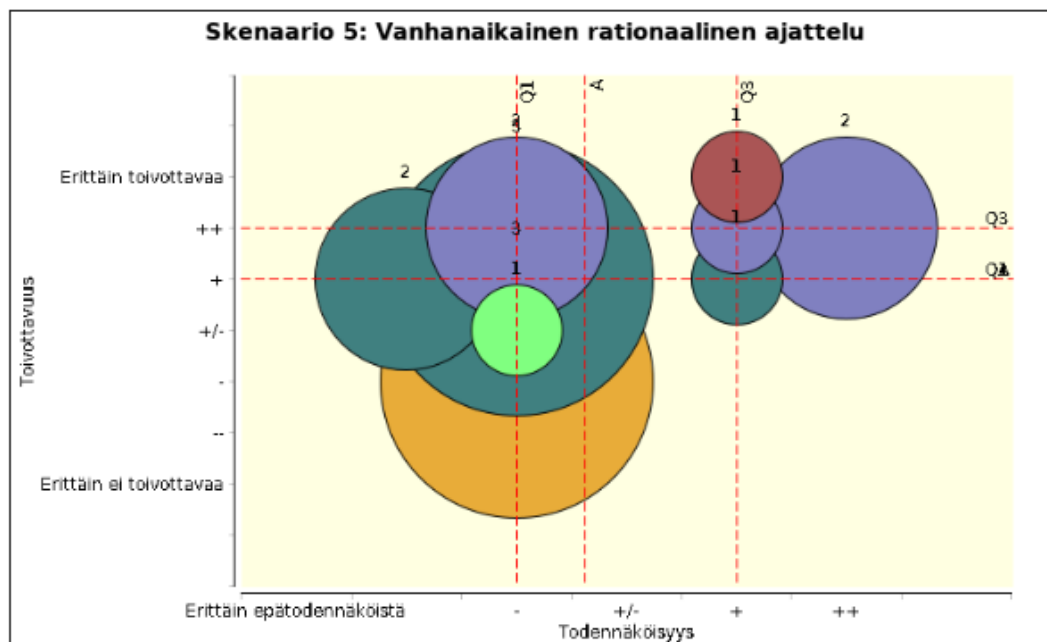
Skenaario 5 on vastausten mukaan kiista tilanteessa. Vastaukset jakaantuvat kahteen ryhmittymään, eli vastaukset ovat polarisoituneet. Tulevaisuudennäkemyksistä on eriäviä mielipiteitä ja aihetta olisi syytä tutkia lisää. Kiistatilanteessa oleva tulevaisuudennäkymä saattaisi selkiintyä, mikäli Delfoi toteutettaisiin useammalla kyselykierroksella.

Skenaario 5: Vanhanaikainen rationaalinen ajattelu

Intuition hyödyntäminen työelämässä on arkipäiväistynyt vuoteen 2030 mennessä. Pelkästään rationaalinen ajattelu ja päätöksenteko näyttätty vanhanaikaisena menetelmänä. Ihmiset ymmärtävät hyvin, mikä on pelon, mielihalun, toiveajattelun ja muiden tunteiden ero verrattuna intuition.

Kuvio 15: Skenaarion 5 toivottavuus ja todennäköisyys (eDelphi.org)

6.3 Intuition hyödyntämisen mallinnus työelämään

Tässä työssä on kehitelty mallinnus intuition hyödyntämiseen työelämässä. Malli on yleisluontoinen ja soveltuu käytettäväksi useimmilla aloilla. Mallinnus on liitteessä 6. Mallista pyrittiin tekemään visuaalinen, havainnollinen ja vaiheittain etenevä. Mallinnuksen tarkoitus on välittää tietoa, että intuition käyttö ei ole vain harvoille visionääreille suunnattu asia, vaan sitä voi käyttää kuka tahansa ja kykyä voi kehittää. Mallia luetaan vasemmalta oikealle ja ylhäältä alaspäin. Malliin haluttiin jättää liikkumavaraa, eikä vaiheita numeroitu kanvaasiin.

Tässä työssä esitetty malli on yhdistelmä tämän opinnäytetyön teoreettisista lähteistä ja omasta kokemuksesta. Opinnäytetyön kirjoittaja on käynyt opinnäytetyöprosessin aikana intuition hyödyntämiseen liittyvää kurssia, josta on saatu paljon ajatuksia ja ideoita.

Mallinnusta on ideoitu useiden kanvaasien ja muiden alojen mallinnusten pohjalta. Mallissa tärkeää on luoda intuitiolle tilaa, jotta se voi toimia. Intuition käyttöön liittyy oman sisäisen maailman tutkiminen ja tutustuminen siihen, kuinka oma intuitio viestii. Itsetuntemuksen kehittäminen on yksi seikka, joka edistää intuition käyttömahdollisuuksia, koska silloin intuition signaalit on helpompaa havaita ja tunnistaa. Intuitio on hyvin henkilökohtainen asia, kuten ajattelu ylipäättään ja sen vuoksi yleisiä toimintaperiaatteita tai esimerkiksi intuition ilmentymiä on mahdotonta määritellä. Tyypillisiä ilmentymiä tai toimintaperiaatteita sen sijaan voi todeta esimerkin omaisesti.

Intuition hyödyntämisen työkalua testattiin kosmetiikka-alan toimijoiden keskuudessa ja lisäksi opetusalan edustajien kanssa. Palautteen ja testauskokemusten myötä kanvaasia kehitettiin vielä toimivammaksi. Mallinnus koettiin hyvänä ohjenuorana, koska intuition tietoinen ja aktiivinen käyttö on vielä vähäistä. Kanvaasista oltiin innostuneita ja sitä haluttiin testata.

Mallinnuksen ensimmäisessä vaiheessa on tarkoitus jättää intuitiolle tilaa toimia. Mikäli kalenteri ja aikataulu on jo lähtökohtaisesti liian täysi ja arki suorittamista ja selviytymistä, intuition signaaleja voi olla hyvin vaikea havaita. Tämä aikataulun väljentäminen voi olla nykyisessä työelämässä haastava kohta, mutta pienin muutoksin voi ottaa askeleita siihen suuntaan. Saattaa olla, että mallinnuksen ensimmäinen kohta vaatii asennemuutosta ja myös ajattelun muutosta, että uskalletaan lähteä kokeilemaan erilaista toimintatapaa. Intuitiolle tilan jättäminen ei välttämättä tarkoita sitä, että kalenterista jätetään paljon asioita pois. Se voi riittää, jos huolehtii siitä, että työpäivä tauotetaan ja päivän lomassa on lyhyitä hetkiä, muutamien minuuttien väliaikoja, jolloin on mahdollisuus keskittyä olemiseen, rauhoittua ja olla läsnä. Kiire on osittain myös psykologinen ilmiö ja osa kiireestä on hoidettavissa oman asenteen muutoksella. Salminen ja Heiskanen (2011, 28-30) toteavat, että kiire voidaan nähdä jopa trendikkäänä ja se voi antaa ihmiselle tehokkuuden tuntemusta, vaikka se todellisuudessa heikentää tehokkuutta. Heidän mukaansa kiireen verukkeella ihminen voi myös vältellä omien ongelmien kohtaamista.

Toisessa vaiheessa on omaan sisäiseen maailmaan tutustuminen. Tämä ei käy hetkessä, vaan vie aikaa ja vaatii itsetutkiskelua, pysähtymistä ja tuntemusten havainnointia. Tarkoitus on havainnoida kaikkia tuntemuksia ja pystyä niistä erottelemaan, mikä on tunneperäinen tuntemus ja mikä on intuitiivista kokemusta. Myöhemmin, kun on jo tutustunut oman intuition viestintään, kanvaasin käyttö on paljon helpompaa, koska toiseen vaiheeseen ei kulu aikaa yhtä paljon.

Kolmannessa vaiheessa määritellään tehtävä, haaste tai ongelma, mihin haetaan vastausta. On parempi valita yksittäinen kohde, mitä ratkaistaan, kuin monta eri tehtävää, jolloin fokus leviää liian laajalle. Tämä pätee kaikkeen tavoitteelliseen toimintaan, on helpompaa onnistua, kun on tavoite selvillä. Neljännessä vaiheessa ideoidaan tehtävän ratkaisua

mahdollisimman luovasti, ilman rajoja. Yllättävät ideat, epätyypilliset ratkaisut ja visiointi on tässä hyödyksi. Käänteinen ajattelu voi olla yksi ideoinnin menetelmä eli ajatellaankin juuri päinvastoin kuin aiemmin. Esimerkiksi ennen oppiminen tapahtui niin, että oppilaat menivät kouluun. Nykyään taas opettaminen voi tulla verkon välityksellä oppilaiden luo eli juuri päinvastoin. Eräs menetelmä neljänteen vaiheeseen on ajatella, mikä olisi paras mahdollinen ratkaisu, mikäli rajoitteita ei olisi. Pyritään ideoimaan ilman rajoja ja hyvin luovasti.

Viidennessä vaiheessa on irtipäästäminen, mikä voi olla yllättävä, mutta välttämätön vaihe kanvaasin käytössä. Irtipäästäminen tarkoittaa, ettei aktiivisesti mietitä ongelman tai haasteen ratkaisua, vaan jätetään ei-tietoinen mieli työskentelemään. Irtipäästäminen vaikuttaa aluksi riskiltä ja siltä, että hukataan aikaa. Irtipäästämisen jälkeen on huomattavasti helpompi katsoa tehtävää tai haastetta eri näkökulmasta ja omien urautuneiden ajatusten ulkopuolelta. Kuudennessa vaiheessa rentoudutaan ja jätetään avointa tilaa, jolloin alitajunnasta saattaa nousta jo tehtävän ratkaisuehdotuksia. Ratkaisuehdotukset kannattaa kirjata heti ylös, sillä ei-tietoisien mielen ehdotukset vain käväisevät tietoisuuden tasolla ja ne helposti unohdetaan. Kuudes vaihe voi tarkoittaa eri ihmisille erilaista tapaa rentoutua. Se voi olla luonnossa liikkumista, lepoa, toimettomuutta tai mielikuvissa rentoutumista, mikä onnistuu myös kesken työpäivän.

Seitsemännessä vaiheessa palataan haasteen tai ongelman pariin. Mieli on saanut levätä ja ehkä ideoita ja ehdotuksia on jo tullut. Tässä vaiheessa kirjataan ehdotukset ylös, pyritään vaihtamaan näkökulmaa ja katsomaan haastetta eri perspektiivistä, jolloin se voi näyttäytyä erilaiselta. Uuden ideoinnissa on hyvä poistaa itsestään selvät vaihtoehdot ratkaisuista. Vasta viimeisessä vaiheessa arvioidaan ideat rationaalisen mielen avulla, pohditaan ratkaisuehdotuksia ja viedään ne käytäntöön testattavaksi. Näiden pohjalta ratkaisua voidaan kehittää edelleen tai aloittaa prosessi alusta. Kanvaasia voi käyttää joko yksin tai ryhmätyössä, jolloin näkökulmia aiheeseen tulee enemmän.

7 Johtopäätökset

Tässä luvussa esitetään työn johtopäätöksiä ja sijoitetaan tieto aikaisempaan tietoon sekä pyritään tarkastelemaan ilmiötä laajemmasta näkökulmasta. Luvussa 7.2 käydään läpi työn luotettavuutta, eettisyyttä ja luvussa 7.3 pohditaan jatkokehittelyideoita työlle ja mietitään työn hyödynnettävyyttä.

7.1 Tulosten tarkastelu

Tulosten mukaan vastaajat pitivät intuitiota synnynnäisenä ja kehittyvänä ominaisuutena, joka joillakin yksilöillä on luontaisesti vahvempi. Tuloksissa tuli ilmi, että intuitiota on vaikea sanoittaa ja osittain siihen saattaa liittyä sekoittumisriski muihin tuntemuksiin. Intuition olemassa oloa ei kyseenalaistettu lainkaan, vaan siihen suhtauduttiin kehittyvänä kykynä. Yhdessä rationaalisen päättelyn kanssa intuition koettiin olevan varsin hyvä menetelmä. Intuition käyttöä pidettiin sopivampana silloin, kun päätöksiä ei tarvinnut laajasti perustella muille.

Kosmetiikka-alalla intuitio nähtiin kehittämistyökaluna, päätöksenteon välineenä sekä tärkeänä ideoinnin ja innovoinnin välineenä. Yritystoiminnan kehittämisessä intuitio koettiin tärkeänä. Etenkin jos pohdittiin uutta toimintatapaa tai muuten asioiden eri tavalla tekemistä, intuitio oli toimiva menetelmä. Intuitiota käytettiin myös rekrytoinneissa apuna, vaikka osa vastaajista koki intuition olevan rekrytoinneissa pahimmillaan jopa syrjintää. Syrjinnäksi intuitio saatettiin mieltää, jos koko rekrytointipäätös tehtiin intuition perusteella. Useimmiten kyse saattaa olla useamman tasavertaisen ehdokkaan välillä valinnasta, jos muilla keinoin eroa heidän välilleen ei synny. Toisaalta kosmetiikka-alan yrittäjä kertoi haastatteluissa, kuinka intuitioon saatettiin luottaa enemmän kuin työnhakijan kertomaan asiaan, koska hakija voi pyrkiä esittämään asiat positiivisessa valossa ja intuition koettiin olevan rehellinen.

Kosmetiikka-alalla intuition nähtiin soveltuvan erinomaisesti markkinointiin, brändäykseen ja tuotekehitykseen. Kaikissa näissä ideoinnin rajattomuus, uudenlainen ajattelutapa ja luova toiminta on tärkeässä roolissa ja sen vuoksi intuitio nähtiin hyvänä työkaluna. Trendien ennakoinnissa intuitio oli myös hyvin vahvana menetelmänä ja sen koettiin olevan myös luotettava siinä.

Yleisesti ottaen intuition koettiin olevan vahvasti läsnä sosiaalisissa suhteissa työpaikoilla. Intuition nähtiin olevan hyvä keino ihmisten kohtaamisissa ja esimerkiksi kokouksissa. Intuition nähtiin olevan kokonaisvaltaisen aistimisen väline, joka kattaa huomattavasti enemmän kuin sanallinen ja kehollinen viestintä. Intuitiota käytettiin ajatusten jäsentelyyn ja olennaisen tiedon löytämiseen tietomassoista sekä myös tilanteissa, joissa tietoa ei ollut saatavilla riittävästi. Intuitio voidaan nähdä yhtenä itsensä kehittämisen tapana tai menetelmänä.

Tulevaisuudessa intuition käytön nähtiin yleistyvän ja se koettiin positiivisena mahdollisuutena. Osa näki asian myös siten, että taloudellisen hyödyn maksimointi määrää työmarkkinoilla edelleen ja intuition käyttö ei nouse valtavirtaan. Toisaalta intuition käyttö ei tarkoita

sitä, etteikö taloudellista hyötyä voitaisi edelleen tavoitella, koska ne eivät ole toisiaan poisulkevia tekijöitä. Moni koki intuition ilmiönä siten, että siitä tarvitaan tutkimustietoa lisää ja sen jälkeen intuition käyttö voi laajentua mittavammin työelämään. Työelämän haasteena nähtiin intuition käytön tämän hetkinen alapidonaisuus. Luovilla aloilla ja esimerkiksi markkinoinnissa intuition käyttö on arkipäivää, mutta byrokraattisemmilla aloilla intuition käyttöä peitellään, vaikka sitä tapahtuu. Intuition kautta nousseille asioille pyritään keksimään toisenlaisia, rationaalisia selityksiä.

Intuition käytön ei uskottu yleistyvän siten, että sitä voitaisiin laajasti opettaa eri asteilla opilaitoksissa. Perusopetuksessa tällä hetkellä opetetaan intuitiivista päätöksentekoa, joten jollain tavalla opetusta ilmiön käyttöön jo on olemassa, mutta laajeneeko se eri asteille, se on mielenkiintoista nähdä. Jos saadaan opetettua jo lapsia, nuoria ja ammattiin opiskelevia intuitiiviseen ajatteluun ja sen hyödyntämiseen, sen käyttö tulee tulevana vuosina entistä tavallisemmaksi ja hyväksytyimmäksi menetelmäksi. Toisaalta voidaan ajatella, että nyt perusopetuksessa olevat nuoret oppivat jollain tavalla intuitiivista päätöksentekoa ja he ovat tulevana vuosina jatko-opinnoissa. Ovatko jatko-opintojen järjestäjät valmiina siihen, että tulevaisuuden opiskelijat ovat jo oppineet intuitiivista päätöksentekoa?

Tulosten sijoittaminen aiempaan tietoon

Dunderfeltin (2008, 10) mukaan intuitio on erottamaton osa ihmisen ajattelua, eikä sitä voida olla käyttämättä. Hänen mukaansa intuitio toimii helpoiten, kun ongelmia tai kysymyksiä ei ajatella aktiivisesti, jolloin ajatus, ratkaisuehdotus vain nousee mieleen. Tähän perustuu kanvaasissa esitetty irtipäästämisen vaihe ja rentoutuminen, jolloin ei tietoisesti pohdita ratkaisua, vaan alitajunnalle jätetään tilaa toimia. Tutkimuksissa tuli esiin, kuinka haastateltavat kuvailivat samanlaisia tilanteita, ajatus tai idea nousi esiin lenkillä, luonnossa liikkuen tai saunoessa.

Salonen (2017, 78) toteaa intuitiivisen ajattelun olevan metataito, jonka avulla voidaan hahmottaa kokonaisuuksia. Intuition avulla tuotetaan kokonaisvaltaista ymmärrystä asioista, niiden välisistä suhteista ja merkityksistä. Intuition etuna Salosen mukaan on sen nopeus, asioiden yhdistely kaiken aiemman oppimamme ja kokemamme perusteella. Hän toteaa myös intuition avartavan näkökulmia, auttavan päätöksenteossa ja tulevaisuuden visioinnissa. Raami (2015,11) taas toteaa tietoisesta ja ei-tietoisesta ajattelusta muodostuvan toisiinsa nivoutuneen kokonaisuuden, joita ei voi erottaa toisistaan. Hänen mukaansa intuition merkitys korostuu monimutkaisissa ongelmissa, niiden ratkaisussa, visioinnissa ja uusien innovatiivisten ratkaisujen luomisessa. Tässä opinnäytetyössä saatiin samankaltaisia tuloksia ja kokemuksia kosmetiikka-alan toimijoiden keskuudesta. Tulosten mukaan kosmetiikka-alan toimijat pitivät intuitiota juuri päätöksenteon välineenä ja apuna silloin, kun oli liikaa tai liian vähän tietoa saatavilla ja uusissa tilanteissa. Liiketoiminnan kehittämisessä ja ennakoinnissa intuitio oli myös

hyvä välineenä. Innovoinnissa, ideoinnissa ja tuotekehityksessä intuitio nähtiin erittäin potentiaalisena menetelmänä.

Tiedeyhteisöissä intuition käyttöä on saatettu pitää epäluotettavana menetelmänä. Raami (2015, 199) kirjoittaakin, että on tietoinen siitä, että aihe saattaa herättää kritiikkiä. Hänen mukaansa on tärkeää, että jo nyt hyvin intuitiiviset henkilöt eivät joutuisi peittelemään kokemuksiaan ja käyttämiään menetelmiä, vaan ilmapiirin olisi hyvä olla asian suhteen avoin. Joillakin konservatiivisilla aloilla intuition käyttöön voi liittyä leimautumisen pelko ja tätä Raami haluaisi vähentää. Mielenkiintoista on, että lapset ovat luontaisesti intuitiivisia, eikä heillä ole estoja tai oppittuja rajoitteita kuten aikuisilla (Heiskanen 2016, 27-28). Kasvaessaan lapset kuitenkin oppivat, että kulttuurissa on hyväksytyjä tietämisen tapoja ja taas vähemmän hyväksytyjä, joista ei kannata puhua ääneen. Taas aikuisella on kyky monimutkaisempiin ja korkeamman tason ajattelutoimintoihin, joita lapselle ei ole vielä kehittynyt (Raami 2016, 262). Arvelisin lapsien ja herkkien ihmisten aistivan asioita helpommin, myös kaikkea sanantonta viestintää, jolloin myös intuition lukutaito on kehittynyt tarkemmaksi. Intuitio on hyvin pienien signaalien havainnointia ja se tapahtuu usein tiedostamattomasti. Kokemus siitä, että jokin ajatus tai ratkaisu tulee keskellä yötä tai ikään kuin ratkaisuun herääminen kuvastaa pienien signaalien yhdistelyä alitajuntaisella tasolla.

Åhman ja Gustafsberg (2017, 210-211) kirjoittavat intuition olevan yksi tietämisen tavoista. Intuitio voi heidän mukaansa parhaimmillaan herkistää näkökykyä pienille signaaleille ja parantaa tilannetajua. He toteavat kuitenkin intuition olevan herkkä väline ja sitä on vaikea tavoittaa kiireessä, väsyneenä ja stressaantuneena. Tämän opinnäytetyön tulosten mukaan kiire peittää intuition viestit ja sen hyöty jää silloin tavoittamatta. Työn tekoa kuvattiin kiireessä suorittamiseksi ja rutiininomaiseksi, jossa luovuudelle ja toisin tekemiselle ei jää tilaa.

Intuitio ilmenee eri ihmisillä hyvin eri tavoin ja se vaikeuttaa sekä intuition tunnistamista että sen luotettavuutta. Kun pohtii intuition ilmentymien monimuotoisuutta, ymmärtää sen, että olennaista on tutustua omaan intuitioon. Kaikki kylmät väreet tai vatsanpohjatuntemukset eivät ole intuitiota ja on tärkeää opetella tunnistamaan ja erottelemaan tuntemuksia. Intuitiota voidaan tarkastella monesta eri näkökulmasta ja tulkintoja on useita. Arvelisin, että osa näistä tulkinnoista ja eroavaisuuksista johtuvat siitä, että intuitiota on tarkasteltu kapeasta näkökulmasta ja ehkä vain yhtä intuition muotoa.

Mielenkiintoista on, että valtavaa potentiaalia, jota intuitiivinen ajattelu edustaa, ryhdytään vasta nyt kehittämään aktiivisesti. Luovilla aloilla intuition käyttöön suhtaudutaan positiivisemmin ja sen käyttö on yleisesti hyväksyttävää, eikä sitä kyseenalaisteta. Eri aloilla olevat ilmiöt leviävät usein muillekin aloille ja intuition suhteen voitaisiin nähdä käyvän niin. Kapealla sektorilla ollut käytänne leviää laajemmalle ja siitä tulee uusi normi. Intuitiosta tarvitaan edelleen lisää tutkimuksia ja avoimempaa keskustelukulttuuria, jotta sen käyttö voi

vapautua. Nykyinen kilpailutilanne markkinoilla on kireä ja voisi ajatella yritysten ja organisaatioiden olevan kiinnostuneita käyttämättömästä potentiaalista. Liiketoiminnan kehittämiseen ja uusien liiketoiminnan mahdollisuuksien kartoittamiseen intuition soveltuu erinomaisesti. Intuition voidaan nähdä olevan tulevaisuudessa kysytty metataito työelämässä.

Työn tehostamisen kulttuuri, jossa pyritään tekemään asioita nopeammin, tehokkaammin ja lyhyemmässä ajassa näyttäytyy intuition näkökulmasta merkittävästi ja jokseenkin väärältä tekniikalta. Jos halutaan innovatiivisia ratkaisuja, uusia ideoita ja luovaa ongelmanratkaisua, työtä pitäisikin tauottaa ja jättää luovuudelle ja intuitiolle tilaa, eikä tehdä työtä nopeammin. Työn tehostamisen kulttuuri on saanut aikaan stressaantuneita ja kiireisiä ihmisiä, joilla alitajunnan viestit menevät pitkälti ohi. Ei-tietoisien mielen potentiaali on valtavan suuri verrattuna rationaaliseen mieleen. Kuitenkaan ei ole mielekästä eikä tarkoituksenmukaista asettaa näitä ajattelun tapoja vastakkain, vaan ne toimivat parhaimmillaan yhdessä. Työyhteisössä voitaisiin pohtia, onko työpaikalla rauhallista tilaa, jossa voisi ilman kiirettä ja melua ideoita, keskittyä ja rauhoittua. Nykyisin on paljon avokonttoreita ja hälinä saattaa olla yksi tekijä, joka häiritsee flow-tilaan pääsemistä ja intuition käyttöä työssä.

7.2 Työn luotettavuus ja eettisyys

Tässä opinnäytetyössä on käytetty laajasti aihepiiriin liittyvää materiaalia lähteenä. Lähteitä on pyritty valitsemaan siten, että ne ovat luotettavia ja joukossa on väitöskirjoja sekä tieteellisiä artikkeleita. Lähteissä on pyritty ottamaan huomioon lähteiden ajankohtaisuus ja se, että mukana on uusia, alle 10 vuotta vanhoja lähteitä. Mukana on myös vanhempaa intuition ja ajattelun tutkimuskirjallisuutta, jotka ovat klassikkoja tai muuten merkittäviä alkuperäisteoksia. Lähteissä on mukana kansainvälistä aineistoa.

Opinnäytetyön luotettavuutta voidaan kuvata reliabiliteetilla ja validiteetilla. Validiteetilla tarkoitetaan, onko tutkimuksessa tutkittu sitä, mitä on luvattu. Reliabiliteetti tarkoittaa taas tutkimuksen toistettavuutta. Termejä on kritisoitu laadullisen tutkimuksen yhteydessä, sillä ne ovat alun perin luotu määrälliseen tutkimukseen. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 136-137.) Tässä opinnäytetyössä validiteetti toteutuu hyvin. Tutkimusmenetelmät on valittu tutkimuskysymysten pohjalta ja on saatu tuloksia, jotka vastaavat tutkimuskysymyksiin. Reliabiliteetti käsitteenä sopii huonommin tähän työhön, sillä teemahaastattelussa kysyttiin haastateltavien kokemuksia, jotka eivät sinällään ole täysin toistettavissa, vaikka samaa henkilöä tutkittaisiin uudestaan. Ihmisille on tyyppillistä ajassa tapahtuva muutos ja toisaalta ihmisen käytös vaihtelee ajan ja paikan mukaan (Hirsjärvi & Hurme 2008, 186). Tämän vuoksi reliabiliteetti ei tässä opinnäytetyön luotettavuuden arvioinnissa ole kaikista sopivin mittari. Delfoi-

asiantuntijapaneelin tuloksiin vaikuttaa paneelin jäsenet, eli tulos ei todennäköisesti ole täysin samanlainen, jos asiantuntijapaneeli toistetaan eri panelistien kanssa.

Triangulaatio parantaa joidenkin lähteiden mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuutta ja erityisesti validiteettia. Triangulaatiolla tarkoitetaan eri tutkimusmenetelmien yhteiskäyttöä. Triangulaation käyttöä perustellaan siten, että yksittäisellä tutkimusmenetelmällä on vaikeaa saada kattavaa kuvaa tutkittavasta asiasta. Triangulaatiota on perusteltu myös siten, että yksittäinen tutkimusmenetelmä tuottaa tietoa vain yhdestä näkökulmasta ja useamman menetelmän käyttö ratkaisisi asian. Triangulaation heikkoutena taas on, että eri tutkimusmenetelmät perustuvat erilaisiin ihmiskäsityksiin ja voivat siksi olla yhteensopimattomia. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 142-143; Eskola & Suoranta 2014, 69-70.) Tässä opinnäytetyössä on päädytty käyttämään triangulaatiota, jotta molempiin tutkimuskysymyksiin saataisiin vastaus. Myös näkökulma aiheeseen laajeni kahden eri menetelmän käytön ansiosta.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta TENK on julkaissut oppaan hyvän tieteellisen käytännön noudattamiseen. Tässä opinnäytetyössä on noudatettu oppaan periaatteita. Tieteellisessä käytännössä tärkeää on erityisesti läpinäkyvyys ja osallistumisen vapaaehtoisuus. (Varantola ym. 2013). Tässä työssä on pyritty kuvaamaan menetelmät ja niiden käyttö sekä toteutus mahdollisimman kattavasti. Teemahaastatteluun osallistuja, samoin kuin Delfoi-asiantuntijat osallistuivat haastatteluun ja kyselyyn vapaaehtoisesti. Tämän opinnäytetyön toteutukseen haettiin tutkimuslupa ennen tutkimuksien tekoa. Koko opinnäytetyöprosessissa noudatettiin rehellisyyttä, luotettavuutta ja huolellisuutta.

Tutkittavien anonymiteetti suojattiin siten, ettei Delfoi-menetelmässä voi tunnistaa kyselyyn vastanneita. Otos oli kyselyssä niin suuri, ettei vastauksia voi kohdentaa tai tunnistaa yksittäiseen henkilöön. Myös teknisesti on eDelphin kautta on mahdotonta tietää, kuka asiantuntijoista on vastannut yksittäisen vastauksen. Delfoissa paneelin jäsenet olivat korkeakoulutettuja asiantuntijoita, jonka voidaan katsoa jo itsessään parantavan luotettavuutta. Luotettavuutta parantaa myös paneelin esitetaus ennen varsinaista paneelistien kutsumista. Mikäli aikaa olisi ollut enemmän käytössä, Delfoissa olisi voinut tehdä useamman kyselykierroksen ja katsoa, kuinka se vaikuttaa tuloksiin.

Ennen teemahaastatteluja tehtiin esihaastatteluja, joilla kartoitettiin haastattelun pituutta, sopivuutta ja kysymysten asettelua. Teemahaastattelut tehtiin myös niin, ettei haastateltavien henkilöllisyys tule esiin tulosten esittämisessä missään vaiheessa. Joissakin haastateluissa tuli sen tyyppisiä vastauksia, joista olisi voinut päätellä vastaajien henkilöllisyyttä ja nämä otteet jätettiin tästä työstä pois anonymiteetin varmistamiseksi. Näiden tekijöiden voidaan katsoa parantavan teemahaastattelujen luotettavuutta. Myös menetelmien kuvaaminen riittävän tarkasti siten, että lukija voi arvioida tutkimuksen luotettavuutta on olennaista (Tuomi & Sarajärvi 2011, 157). Heikkoutena tässä opinnäytetyössä voidaan pitää muun muassa

sitä, että tutkijalla ei ollut aikaisempaa kokemusta teemahaastatteluiden tekemisestä. Teemahaastattelut litteroitiin tarkasti tässä työssä ja sen voidaan katsoa olevan yksi luotettavuutta parantava tekijä. Lisäksi luotettavuutta parantaa tutkimuksen tuloksien samansuuntaisuus aiempien aiheen tutkimuksien kanssa, vaikka ne eivät olekaan samalta alalta. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 188-189.)

Haasteena tässä opinnäytetyössä oli tutkittavan ilmiön monimuotoisuus ja se, että intuitiota on haastavaa sanoittaa ja tulkintoja ilmiölle on lukuisia. Haastatteluissa moni haastateltava totesi, että on vaikeaa löytää sanoja ja kuvata tuntemuksia tai prosessia. Ehkä tulevaisuudessa asia muuttuu, jos intuition muodostumisen prosessia ymmärretään paremmin tai intuitio on yleisemmin käytössä. Tämän opinnäytetyön vahvuutena voidaan pitää lähteiden monipuolista käyttöä ja toisaalta uuteen aiheeseen tarttumista, mistä ei ole vielä tutkimuksia kosmetiikka-alalla.

7.3 Työn hyödynnettävyys

Tässä opinnäytetyössä saatiin vastaus asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Tutkimuskysymyksinä oli, millaisia kokemuksia kosmetiikka-alan toimijoilla on intuition käytöstä työelämässä ja kuinka intuitiota voitaisiin hyödyntää tulevaisuudessa paremmin. Intuition käytön kokemuksia työelämässä tuli esiin paljon ja vaikka intuitio on kokemuksena hyvin henkilökohtainen, kokemuksissa oli paljon samankaltaisuuksia. Hyväksyvä ja turvallinen ilmapiiri työyhteisössä voi parantaa intuition käytön mahdollisuuksia. Kaikilla ihmisillä oleva intuitio on alihyödynnetty voimavara ja se on mahdollista ottaa aktiivisempaan käyttöön. Intuition hyödyntäminen ei tarkoita rationaalisen ajattelun hylkäämistä, vaan ne toimivat parhaimmillaan yhdessä. Intuition ehdotukset analysoidaan ja testataan rationaalisen ajattelun avulla. Edellytyksenä on kuitenkin intuition signaalien havaitseminen ja toisaalta oman intuition lukutaito, jotta erottaa signaalit muista tuntemuksista.

Jatkossa tarvitaan edelleen lisää tutkimusta intuition aihepiiristä. Jotta voidaan ymmärtää intuition syntymistä paremmin, tarvitaan lisää tieteellistä tutkimusta esimerkiksi aivotutkimuksen parista. Intuition määritelmä kaipaisi vakiintunutta tapaa ilmaista mistä on kyse. Lisätutkimukset voivat parantaa myös intuition mainetta, mikäli se olisi tarkemmin todennettavissa. Kuten muidenkin abstraktien käsitteiden kohdalla, intuitio ei ole kovin hyvin nykyisillään konkretisoitavissa.

Intuitio aiheena on tällä hetkellä ajankohtainen. Ilmiötä on alettu ymmärtämään paremmin ja siitä on tullut luotettavaa tutkimustietoa. Suuri askel on intuitiivisen päätöksenteon

tuleminen perusopetuksen opetussuunnitelmaan. Ilmiössä ja sen nousemisessa esiin voi nähdä vastavoimaa yhä kiireisemmälle työelämälle. Helsingin yliopiston rahastojen omistama HY+ yhtiö tarjoaa intuition teemasta täydennyskoulutuksia, kuten Intuitio oppimisyhteisön johtamisessa (Älykäs intuitio oppimisyhteisön johtamisessa 2019). Sitran koulutuksen tulevaisuutta käsittelevässä julkaisussa (2018) kirjoitetaan intuitiosta. Julkaisun tarkoituksena on auttaa yhteisöjä ja yksilöitä saavuttamaan kestävästä hyvinvointia. Tämän hetkiset yhteiskunnan haasteet ovat monimutkaisia ja koulutusjärjestelmän tulisikin pyrkiä maailmankuvaa muuttavaan syväoppimiseen. (Sustainability, Human Wellbeing and the Future of Education 2018.)

Työelämässä olisi mielenkiintoista tutkia työyhteisöjä tarkemmin, kuinka intuition käyttö muuttaisi työyhteisön ideointia, innovointia ja toisaalta tuloksellisuutta. Nykyinen tehokkuuden tavoittelu saattaa johtaa luovuuden vähenemiseen, jolloin uusia ideoita ja tapoja tehdä asioita syntyy vähemmän. Yhtenä jatkokehittelyn ideana voisi tutkia, kuinka intuitiolla tilan jättäminen vaikuttaisi työtyytyväisyyteen tai työhyvinvointiin.

Tämän opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää eri aloilla työelämän kehittämiseen ja henkilökohtaisella tasolla yksilön intuitiotaitojen kehittämiseen. Tämän päivän työelämässä tarvitaan uusia näkökulmia ja ajattelutapoja ja niiden kehittämiseen intuitio on erinomainen väline. Tässä työssä tehtyjen tutkimusten perusteella työn tehostamisen kulttuuri ei voi jatkua loputtomiin, vaan tarvitaan erilaisia toimia, uudenlaista ajattelua sekä asennetta. Tulevaisuuden työelämä tarvitsee uusia voimavaroja ja intuitio voi hyvin olla yksi niistä.

Opinnäytetyön tuloksena syntyneitä kanvaasia voidaan hyödyntää eri aloilla työelämässä. Vaikka kanvaasi on tehty kosmetiikka-alan tutkimusten perusteella, se soveltuu käytettäväksi yleisesti työelämässä ja se on siirrettävissä eri toimialoille. Myös intuition kehittämistaidot ovat yleisluonteisia ja niitä voidaan käyttää millä alalla tahansa. Kanvaasia voidaan testata erilaisissa yrityksissä ja organisaatioissa ja sitä kannattaa muokata omiin tarpeisiin sopivammaksi. Kanvaasin kaltaiset mallinnukset helpottavat abstraktien ilmiöiden konkretisointia ja saattavat helpottaa uusien toimintatapojen käyttöönottoa. Tämän opinnäytetyön tekemisessä on hyödynnetty intuition hyödyntämisen kanvaasia kirjoittamisprosessissa ja ideoinnissa. Oman kokemuksen ja kanvaasin testauksen mukaan irtipäästämisen vaihe on haastava ja vaatii rohkeutta. Sen hyöty on kuitenkin suuri, koska irtipäästämisen jälkeen on helpompi ottaa uusi ja erilainen näkökulma aiheeseen.

Silvennoinen (2012) kirjoittaa asiantuntijuuden kehittymisen olevan tottumusten ylittämistä, johon yhdistyy kontekstittaju ja tilanneherkkyys. Silvennoisen mukaan asiantuntijuuden kehittymiselle tyypillistä on kykyjen ylärajoilla toimiminen. Opinnäytetyön tekeminen on kehittänyt kirjoittajan omaa ymmärrystä intuitiosta ilmiönä ja toisaalta prosessi on kehittänyt omaa asiantuntijuutta. Opinnäytetyön tekemisen aikana on omaa mukavuusaluetta täytynyt laajentaa, tutustua omiin reunatuntemuksiin ja liikkua myöskin omien kapasiteettien ylärajoilla.

Prosessin myötä on hyvin tullut esiin myös se, kuinka tarkasteltava ilmiö muuttuu, kun sitä katsotaan eri näkökulmasta. Kokonaisuudessaan opinnäytetyön prosessi on kehittänyt tieteellisen kirjoittamisen kykyä ja myöskin ajattelua. Opinnäytetyön prosessin aikana on pystynyt soveltamaan opintojen kautta hankittuja tietoja ja taitoja laajasti.

Lähteet

- Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. 4. uud. p. Tampere: Vastapaino.
- Ames, D., Kammrath, L., Suppes, A. & Bolger, N. 2010. Not So Fast: The (Not-Quite-Complete) Dissociation Between Accuracy and Confidence in Thin-Slice Impressions. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 36 (2), 264-277. doi:10.1177/0146167209354519
- Benner, P. 1989. Suomentaja Toivanen, K. Aloittelijasta asiantuntijaksi. Helsinki: WSOY.
- Bowellan, S. 2018. Ihana herkkyyt: Rikasta elämää kaikilla aisteilla. Helsingissä: Kustannus-osakeyhtiö Otava.
- Bruner, J. S. 1960. *The Process of Education*. Harvard University Press. Viitattu 1.10.2019. <https://ebookcentral.proquest.com/lib/Laurea/reader.action?docID=3300117&query=>
- Calabretta, G. 2017. The Interplay between Intuition and Rationality in Strategic Decision Making: A Paradox Perspective. *Organization Studies*, 38 (3-4), 365-401. doi:10.1177/0170840616655483
- Cardwell, M. 2000. *The complete A-Z psychology handbook*. Second edition. London: Hodder & Stoughton.
- Cheung, T. 2019. Suomentaja Tuomaala, T. 21 rituaalia, jotka voimistavat intuitiotasi. Helsinki: Viisas Elämä.
- eDelphi-prosessi. Delfoi-menetelmän verkkosovellus. eDelphi.org. Viitattu 14.9.2019. <https://www.edelphi.org/help.page?documentId=28417>
- ePerusteet. 2017. Hius- ja kauneudenhoitoalan perustutkinto. Viitattu 31.8.2019. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3855076/reformi/tiedot>
- ePerusteet. 2018. Hius- ja kauneudenhoitoalan erikoisammattitutkinto. Viitattu 31.8.2019. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/2910072/reformi/tiedot>
- Eriksson, P. 2014. Monenlainen tapaustutkimus. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus. Viitattu 25.8.2019. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/153032/Tutkimuksia%20ja%20selvityksi%c3%a4_11_2014_%20Monenlainen%20tapaustutkimus_Eriksson_Koistinen.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Eskelinen, E-L., Peltoniemi, M. & Roine, E. 2014. Syväsuuntautunut suhtautuminen oppimiseen: Mitä opettaja voi tehdä sen edistämiseksi? *Teaching in Life Sciences: Current practices and development*, 1 (Fall), 1-16.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2014. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 10. p. Tampere: Vastapaino.
- Dunderfelt, T. 2001. Intuitio ja tunneviestintä: Ihmisten välinen näkymätön yhteys. 2. p. Helsinki: Dialogia.
- Dunderfelt, T. 2016. Läsnaoleva kohtaaminen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Dörfler, V. & Ackermann, F. 2012. Understanding intuition: The case for two forms of intuition. *Management Learning*, 43 (5), 545-564. doi:10.1177/1350507611434686

- Goleman, D. 2007. Suomentaja Jänisniemi, L & Paajanen, A. Sosiaalinen äly. Helsinki: Otava.
- Goleman, D. 2012. Tunneäly työelämässä. Helsinki: Otava.
- Goleman, D. 2014. Aivot ja tunneäly: Uusimmat oivallukset. 1. p. Parainen: Samsaraa tasapaino-oppaat.
- Gore, J. & Sadler-Smith, E. 2011. Unpacking Intuition: A Process and Outcome Framework. *Review of General Psychology*, 15 (4), 304-316. doi:10.1037/a0025069
- Hakkarainen, K., Lallimo, J. & Toikka, S. 2012. Kollektiivinen asiantuntijuus ja jaetut tietokäytännöt. *Aikuiskasvatus* 32 (4), 246-256.
- Halinen, I., Hotulainen, R., Kauppinen, E., Niilivaara, P., Raami, A. & Vainikainen, M. 2016. Ajattelun taidot ja oppiminen. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Hari, R., Järvinen, J., Lehtonen, J., Lonka, K., Peräkylä, A., Pyysiäinen, I., Salenius, S., Sams, M. & Ylikoski, P. 2015. Ihmisen mieli. Helsinki: Gaudeamus.
- Hausalo, M., Kärkkäinen, M. & Milord, S-M. 2018. Tunteet päätöksenteon tilanteessa - riski vai voimavara. Teoksessa Hytönen, K., Matvejeff, P. & Suomala, J. (toim.). Päätöksenteonilmiöt johtajan arjessa. Vantaa: Laurea ammattikorkeakoulu, 85-94.
- Heiskanen, H. 2016. Herkkyyden voima: Opas omannäköiseen elämään. 1. painos. Jyväskylä: Origenova.
- Helakorpi, S. 2009. Osaaminen ja sen tunnistaminen työelämän ja koulutuksen yhteisenä haasteena. *Osaaja.net*. 4/2009. Viitattu 2.11.2019. https://arkisto.uasjournal.fi/osaaja_2009-4/Helakorpi%20PDF.pdf
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Hogarth, R. M. 2010. Intuition: A Challenge for Psychological Research on Decision Making. *Psychological Inquiry*, 21 (4), 338-353. doi:10.1080/1047840X.2010.520260
- Huotilainen, M. 2019. Näin aivot oppivat. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hyvärinen, M., & Nikander, P. 2017. Tutkimushaastattelun käsikirja. Teoksessa Ruusuvoori, J. (toim.). Tampere: Vastapaino.
- Hämäläinen, P. 2015. Johda mielelläsi: Sisäisen voiman työkalupakki esimiehille ja valmentajille. Helsingissä: Auditorium.
- Inbar, Y., Cone, J. & Gilovich, T. 2010. People's Intuitions About Intuitive Insight and Intuitive Choice. *Journal of Personality and Social Psychology*, 99 (2), 232-247. doi:10.1037/a0020215
- Jeffrey, A. 2012. The Clinical Intuition Exploration Guide: A Decision-Making Tool for Counselors and Supervisors. *The Family Journal*, 20 (1), 37-44. doi:10.1177/1066480711425469
- Järvilehto, L. 2014. Hauskan oppimisen vallankumous. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kahneman, D. 2012. Suomentaja Pietiläinen, K. Ajattelu, nopeasti ja hitaasti. Helsinki: Terra cognita.
- Kakkonen, M-L. 2006. Intuition and Entrepreneurs. A Phenomenological Study of Managerial Intuition of Finnish Family Entrepreneurs. Doctoral dissertation. Jyväskylä: University of Jyväskylä, Department of Business and Economics.

- Kananen, J. 2014. Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona: Miten kirjoitan toimintatutkimuksen opinnäytetyönä? Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kell, H. J. 2018. Noncognitive proponents' conflation of "cognitive skills" and "cognition" and its implications. *Personality and Individual Differences*, 134, 25-32. doi:10.1016/j.paid.2018.05.025
- Kohlrieser, G. 2014. Suomentaja Laukkanen, M. Johda dialogia: Panttivankineuvottelijan opit tiukkoihin vuorovaikutustilanteisiin. Helsinki: Talentum.
- Kolari, P. 2010. Tunneälyjohtaminen asiantuntijaorganisaation muutoksessa. Väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto, Kasvatustieteiden laitos.
- Koukkunen, Kalevi; Hosia, Vuokko & Keränen Jukka 2005. Iso sivistyssanakirja. WSOY, Helsinki.
- Kuistiala, A. 2019. Johtajanaiset. Helsinki: Alma Talent.
- Kuusi, O. 1999. Delfoi-menetelmä. Viitattu 4.9.2019. <https://metodix.fi/2014/05/19/kuusi-delfoi-metodi/>
- Kuusi, O. 2013. Delfoi-menetelmä. Teoksessa Kuusi, O., Bergman, T. ja Salminen, H. (toim.) Miten tutkimme tulevaisuuksia? 3. uud. p. Helsinki: Tulevaisuuden tutkimuksen seura, 248-266.
- Laine, T. 2010. Miten kokemusta voidaan tulkita? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: WS Bookwell, 28-45.
- Laurea. Kauneudenhoito- ja kosmetiikka-alan koulutus. Viitattu 6.9.2019. <https://www.laurea.fi/koulutus/palvelualat/estonomi-amk/>
- Leppänen, M. & Rauhala, I. 2012. Johda ihmistä: Psykologiaa johtajille. Helsinki: Talentum.
- Linturi, H. & Rubin, A. 2011. Toinen koulu, toinen maailma: Oppimisen tulevaisuus 2030. Turku: Tulevaisuuden tutkimuskeskus. Viitattu 10.9.2019. https://www.utu-pub.fi/bitstream/handle/10024/147075/Tutu_2011-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Lonka, K. 2015. Oivaltava oppiminen. 1. painos. Helsingissä: Otava.
- Malewska, Kamila 2015. Intuition in Decision Making - Theoretical and Empirical Aspects. *International Journal of Business and Economic Development*, 6 (3), 97- 105. Viitattu 1.10.2019. <https://pdfs.semanticscholar.org/c2fe/40ac5dc963e5258285de6025faf0651bde3f.pdf>
- Markkanen, M. 2009. Onnistu rekrytointihaastattelijana. E-kirja. Helsinki: WSOYpro.
- Martela, F. 2015. Draivi: Voiko sisäistä motivaatiota johtaa? Helsinki: Talentum.
- Matikka, L. 2013. Flow: Anna mennä ja onnistu. Jyväskylä: Docendo.
- McGregor, D. 2007. Developing Thinking; Developing Learning: A Guide to Thinking Skills in Education. E-kirja. Berkshire: Open University Press.
- Miettinen, I. 2015. Kollektiivisen mukavuusalueen rakentuminen - samanaikaisopettajien ja koulunkäyntiavustajan yhteistoiminnan tutkimus. Kandidaatin tutkielma. Helsingin yliopisto. Viitattu 1.10.2019. <https://phenomenary.files.wordpress.com/2016/09/kvali-miettinen.pdf>

- Mikels, J. A. 2011. Should I Go With My Gut? Investigating the Benefits of Emotion-Focused Decision Making. *Emotion*, 11 (4), 743-753. doi:10.1037/a0023986
- Miles, A. & Sadler-Smith, E. 2014. "With recruitment I always feel I need to listen to my gut": The role of intuition in employee selection. *Personnel Review*, 43 (4), 606-627. doi:10.1108/PR-04-2013-0065
- Mälkki, K. 2019. Miten reflektoin? Matkakirja. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta. Viitattu 26.10.2019. https://peda.net/tuni/matkakirja/tasku-tuutori_EDU/reflektiokuvio
- Mälkki, K. 2019. Coming to grips with edge-emotions. The gateway to critical reflection and transformative learning. Teoksessa: Fleming, T., Kokkos, A. & Finnegan, F. (Toim.): *European Perspectives on Transformative Learning*, 59-73. London: Palgrave Macmillan. doi:10.1007/978-3-030-19159-7_5
- Mälkki, K. 2010. Building on Mezirow's theory of transformative learning: Theorizing the challenges to reflection. *Journal of Transformative Education*, 8 (1), 42-62. doi:10.1177/1541344611403315
- Mälkki, K. 2011. Theorizing the nature of reflection. Helsinki: University Print, University of Helsinki, Institute of Behavioral Sciences. Viitattu 1.10.2019. <https://phenomenary.files.wordpress.com/2016/09/kvali-miettinen.pdf>
- Mälkki, K. 2012. Rethinking Disorienting Dilemmas Within Real-Life Crises: The Role of Reflection in Negotiating Emotionally Chaotic Experiences. *Adult Education Quarterly*, 62 (3), 207-229. doi:10.1177/0741713611402047
- Neuvonen, M. 2014. *Päätä viisaasti*. Helsinki: Talentum.
- Nurminen, R. 2000. *Intuitio ja hiljainen tieto hoitotyössä*. Väitöskirja. Kuopio: Kuopion yliopisto. Viitattu 14.10.2019. <http://www.oppi.uef.fi/uku/vaitokset/vaitokset/2000/isbn951-781-839-4.pdf>
- Ojasalo, K., Moilanen, T., Ritalahti, J. 2014. *Kehittämistyön menetelmät: Uudenlaista osaamista liiketoimintaan*. 3. uud. p. Helsinki: Sanoma Pro.
- Opintopolku.fi. 2019. Hius- ja kauneudenhoitoalan perustutkinto. Viitattu 16.10.2019. https://opintopolku.fi/app/#!/haku/hius-%20ja%20kauneudenhoitoalan%20perustutkinto?page=1&facetFilters=teachingLangCode_ffm:FI&tab=los
- Opetushallituksen tilastopalvelu. Viitattu 1.11.2019. <https://vipunen.fi/fi-fi>
- Otala, L. 2018. *Ketterä oppiminen: Keino menestyä jatkuvassa muutoksessa*. E-kirja. Viitattu 11.10.2019.
- Pitkänen, M. 2008. *Tunneälykäs johtaminen motivoiva johtamismenetelmä*. Pro gradu. Lapin yliopisto. Viitattu 8.9.2019. <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/60893>
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. 2014. Opetushallitus. Viitattu 21.3.2019. https://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf
- Peuhkuri, T. 2007. Teoria ja yleistämisen kriteerit. Teoksessa Laine, M., Bamberg, J. & Jokinen, P. (toim.) *Tapaustutkimuksen taito*. Helsinki: Gaudeamus, 130-148.

- Puusa, A. 2011. Laadullisen aineiston analysointi. Teoksessa Puusa, A. ja Juuti, P. (Toim.). Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Helsinki: JTO, 114-125.
- Puusa, A. & Juuti, P. 2011. Mitä laadullinen tutkimus on? Teoksessa Puusa, A. ja Juuti, P. (Toim.). Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Helsinki: JTO, 47-57.
- Quirk, M.E. 2006. Intuition and Metacognition in Medical Education: Keys to Developing Expertise. New York, NY: Springer Pub. Co. E-kirja. New York: Springer Publishing Company.
- Raami, A. & Mielonen, S. 2011. Kokemuksia intuitiovalmennuksesta: intuition implisiittisestä oppimisesta kohti tietoista kehittämistä. Helsinki: Kansanvalistusseura, Aikuiskasvatuksen tutkimusseura.
- Raami, A. 2019. Toward solving the impossible problems. In J. W. Cook (Ed.), Sustainability, human well-being and the future of education, 201-233. doi:10.1007/978-3-319-78580-6_6
- Raami, A. 2015. Intuition unleashed: On the application and development of intuition in the creative process. Doctoral dissertation. Helsinki: Aalto University School of Arts, Design and Architecture, Department of Media.
- Raami, A. 2016. Älykäs intuitio: Ja miten käytämme sitä. Helsinki: S&S.
- Rhodes, M. G. 2019. Metacognition. Teaching of Psychology, 46 (2), 168-175. doi:10.1177/0098628319834381
- Ronkainen, S., Pehkonen, L., Lindblom-Ylänne, S. & Paavilainen, E. 2013. Tutkimuksen voimasanat. 1.-2. p. Helsinki: Sanoma Pro.
- Saarela-Kinnunen, M. & Eskola, J. 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 3. uud. ja täyd. p. Jyväskylä: PS-Kustannus, 189-199.
- Saarinen, M. & Kokkonen, M. 2003. Tunneäly: Kohti KOKONAista elämää. Helsinki: WSOY.
- Salminen, J. & Heiskanen, P. 2011. Taltuta kiire: Viisi askelta tehokkaaseen ajankäyttöön. 2. p. Helsinki: Talentum.
- Salonen, E. 2017. Intuitio ja tunteet johtamisen ytimessä. Helsinki: Alma Talent.
- Silvennoinen, H. 2012. Asiantuntijat tutkimuksen ja kritiikin kohteena. Aikuiskasvatus. Viitattu 1.11.2019. https://aikuiskasvatus.fi/wp-content/uploads/2018/10/AK_4_2012_pk-1.pdf
- SKY yhdistys. Jäsensivujen materiaalipankki. Palkkakysely 2016. Viitattu 20.10.2019.
- Sustainability, Human Wellbeing and the Future of Education. 2018. Teoksessa Cook, J. W. (Toim.). E-kirja. Helsinki: Sitra. doi.org/10.1007/978-3-319-7858
- Tapaustutkimus. 2015. Koppa. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 5.10.2019. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/tapaustutkimus>
- Tilastokeskus. 2019. Kosmetiikka-alan tilastot. Sähköposti 11.10.2019.

- Tilastokeskus. 2019. Tilastokeskuksen PxWeb-tietokannat. Viitattu 16.10.2019. http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_yri_yrti_yri/stat-fin_yrti_pxt_11d6.px/table/tableViewLayout1/?loadedQueryId=e61baec5-d756-4b16-95de-fbc5c42ef74a&timeType=from&timeValue=2017
- Tuominen, C. 2018. Johda tunteita: Menesty työelämässä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Toivonen, V. & Koivisto, M. 2010. Itsestään: Aineeton tuotanto ja henkilökohtainen kasvu. Porvoo: Ai-ai.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2011. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 6., uud. laitos. Helsinki: Tammi.
- Varantola, K., Launis, V., Helin, M., Spoof, S.K. & Jäppinen, S. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Helsinki. Viitattu 17.9.2019. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- Virolainen, I. & Virolainen, H. 2018. Mielen voima oppimisessa. Helsinki: Viisas Elämä.
- Virtanen, J. 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Teoksessa Metsämuuronen, J. (toim.) Helsinki: International Methelp, 149-213.
- Åhman, H. 2003. Oman mielen johtaminen: Näkemyksiä ja kokemuksia yksilön menestymisestä postmodernissa organisaatiossa. Väitöskirja. Espoo: Helsinki University of Technology.
- Åhman, H. 2019. Keskusteluälykyys painetilanteissa. Helsinki: Alma Talent.
- Åhman, H. 2012. Mielen johtaminen organisaatiossa. Helsinki: Sanoma Pro.
- Åhman, H. & Gustafsberg, H. 2017. Tilannetaju: Päätä paremmin. Helsinki: Alma Talent Pro.
- Älykäs intuitio oppimisyhteisön johtamisessa. 2019. Helsingin yliopisto koulutus- ja kehittämispalvelut HY+. Viitattu 15.11.2019. <http://kauppa.hyplus.helsinki.fi/lyks-intuitio-oppimis-yhteisn-johtamisessa>

Kuviot:

Aivot. 5.9.2019. <https://pixabay.com/fi/illustrations/aivot-muista-psykologia-idea-2062057/>

Idea. 5.9.2019. https://www.shutterstock.com/image-photo/businessman-touching-light-bulbs-new-ideas-1007380723?irgwc=1&utm_medium=Affiliate&utm_campaign=Pixabay+GmbH&utm_source=44814&utm_term=https%3A%2F%2Fpixabay.com%2Ffi%2Fimages%2Fsearch%2Fidea%2F

Lamppu. 5.9.2019 <https://pixabay.com/fi/photos/lamppu-hetkell%C3%A4-idea-innovaatio-2615457/>

Ajatuksen voima. 5.9.2019. https://www.shutterstock.com/image-vector/light-head-power-mind-concept-1142011373?irgwc=1&utm_medium=Affiliate&utm_campaign=Pixabay+GmbH&utm_source=44814&utm_term=https%3A%2F%2Fpixabay.com%2Ffi%2Fimages%2Fsearch%2Fintuitio%2F

Mukavuusalue. 19.10.2019. <https://pixabay.com/fi/illustrations/kyn%C3%A4-makeus-makealuonne-3124027/>

Optimisuoritus. 19.10.2019. <https://pixabay.com/fi/photos/aika-liikemies-tabletti-pyydykset-2676366/>

Reunatuntemukset. 19.10.2019. <https://pixabay.com/fi/illustrations/madness-psycho-pelko-%C3%A4%C3%A4-227958/>

Kuviot

Kuvio 1: Ensimmäinen kuvio ..... Opinnäytetyön eteneminen

Kuvio 2: Toinen kuvio .. Ulkoiset ja sisäiset tietämisen tavat (mukaillen Halinen ym. 2016, 145, Raami 2016, 22)

Kuvio 3: Kolmas kuvio .....Tietoisien ja ei-tietoisien ajattelun suhde (mukaillen Raami 2016)

Kuvio 4: Neljäs kuvio ..... Intuition ja rationaalisen ajattelun eroavaisuudet (mukaillen Raami 2016; Salonen 2017, 24-25)

Kuvio 5: Viides kuvio ..... Järjestelmä 1 ja 2 erot (mukaillen Kahneman 2012, 35)

Kuvio 6: Kuudes kuvio ..... (mukaillen Raami 2016, 48-50; Pixabay 2019)

Kuvio 7: Seitsemäs kuvio ..... Tunneälyn osatekijät (mukaillen Pitkänen 2008, Goleman 2012)

Kuvio 8: Kahdeksas kuvio ..... Flow-tilan edellytykset (mukaillen Martela & Jarenko 2015, 101)

Kuvio 9: Yhdeksäs kuvio ..... Opinnäytetyön menetelmälliset ratkaisut

Kuvio 10: Kymmenes kuvio ..... Sisällönanalyysin teemat

Kuvio 11: Yhdestoista kuvio ..... Kosmetiikka-alalla työskentelevien kuvauksia intuitiosta

Kuvio 12: Kahdestoista kuvio .....Intuition käyttömahdollisuudet työssä kosmetiikka-alalla

Kuvio 13: Kolmastoista kuvio .... Kosmetiikka-alalla työskentelevien käsityksiä intuition käytön tulevaisuudesta

Taulukot

Taulukko 1: Ensimmäinen taulukko. **Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.** Kosmetiikka-alan yritysten määrät vuosina 2017-2018

Taulukko 2: Toinen taulukko..... Kosmetiikka-alan yritysten liikevaihto vuosina 2017-2018

Taulukko 3: Kolmas taulukko ..... Esimerkki aineiston pelkistämisestä

Taulukko 4: Neljäs taulukko ..... Esimerkki aineiston ryhmittelystä

Taulukko 5: Viides taulukko..... Esimerkki aineiston abstrahoinnista

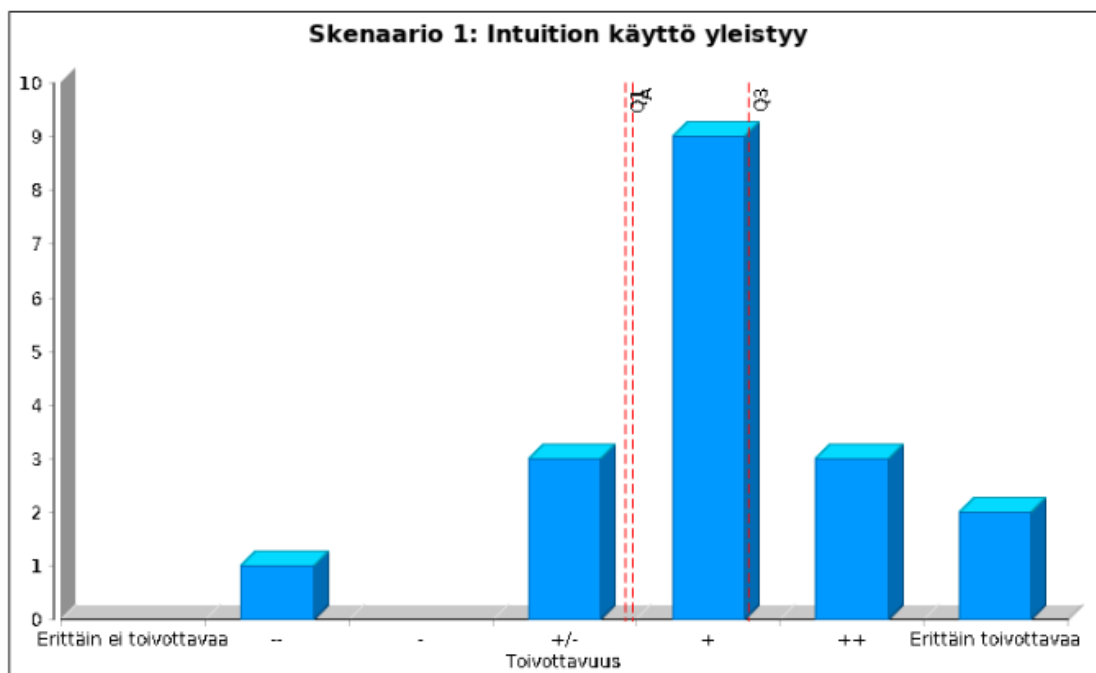
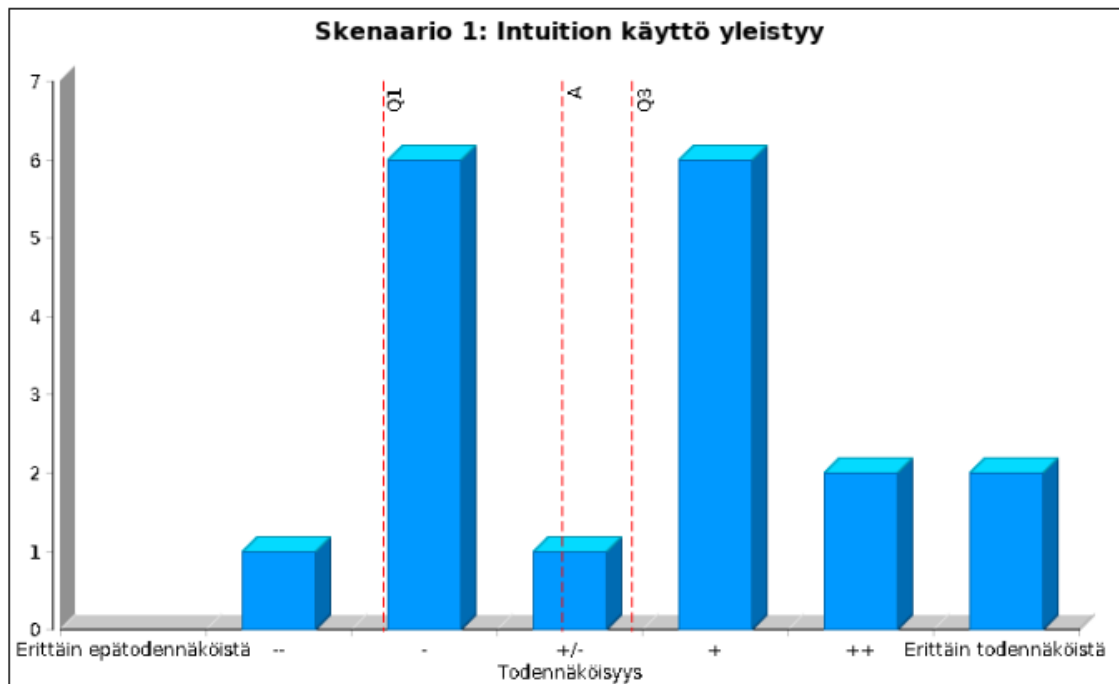
Liitteet

Liite 1: Ensimmäinen liite	Delfoin skenaario 1
Liite 2: Toinen liite	Delfoin skenaario 2
Liite 3: Kolmas liite	Delfoin skenaario 3
Liite 4: Neljäs liite	Delfoin skenaario 4
Liite 5: Viides liite	Delfoin skenaario 5
Liite 6: Kuudes liite.....	Intuition hyödyntämisen mallinnus työelämään

Liite 1: Skenaario 1: Intuition käyttö yleistyy

Skenaario 1: Intuition käyttö yleistyy

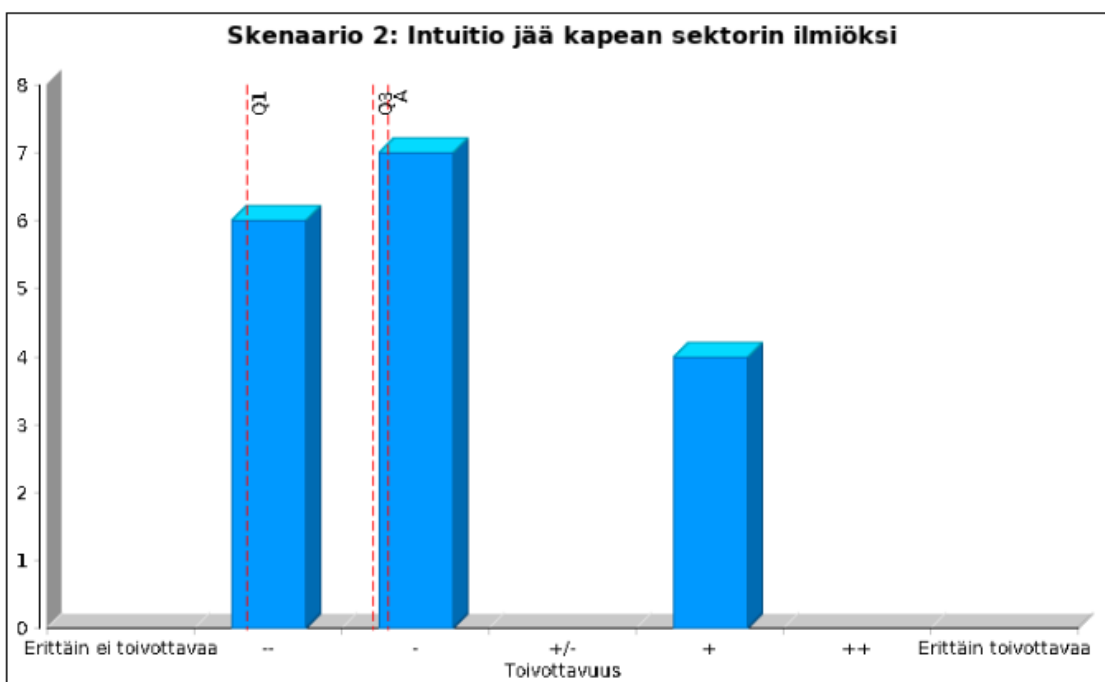
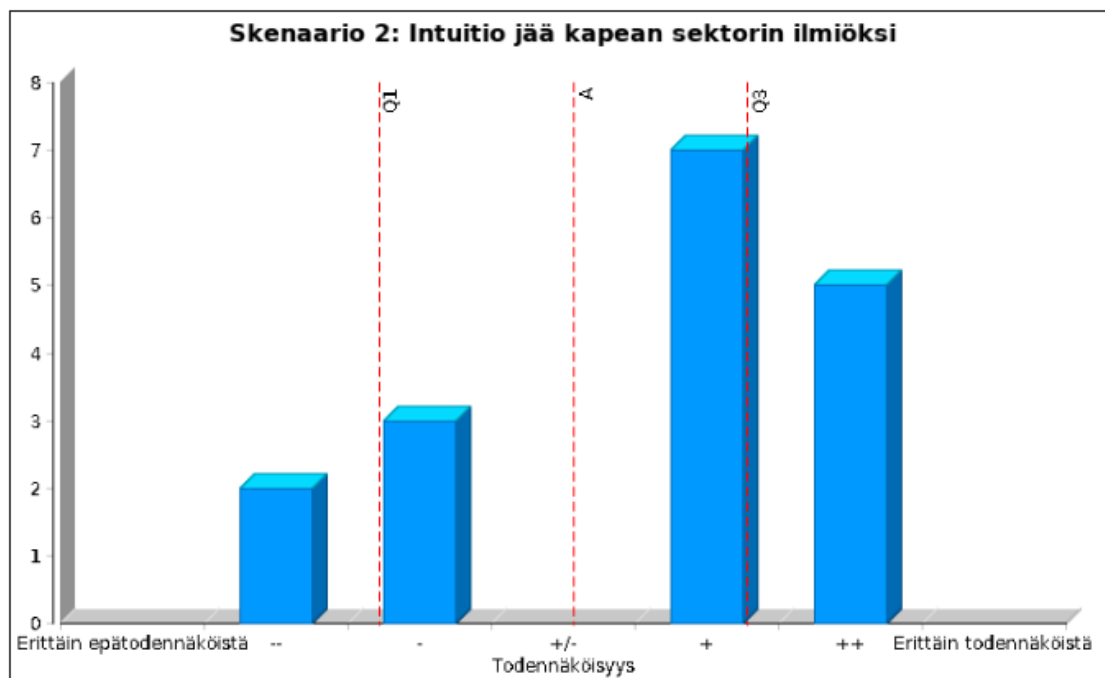
Intuition käyttö työelämässä tulee yleistymään niin, että siitä tulee uusi normi. Intuition käyttöä opetetaan yleisesti eri asteilla oppilaitoksissa ja menetelmä on levinnyt työelämän käyttöön, myös kosmetiikka-alalla. Työpalavereissa voi vakavasti otettuna ilmaista idean tulleen intuition avulla.

Liite 2: Skenaario 2: Intuitio jää kapean sektorin ilmiöksi

Skenaario 2: Intuitio jää kapean sektorin ilmiöksi

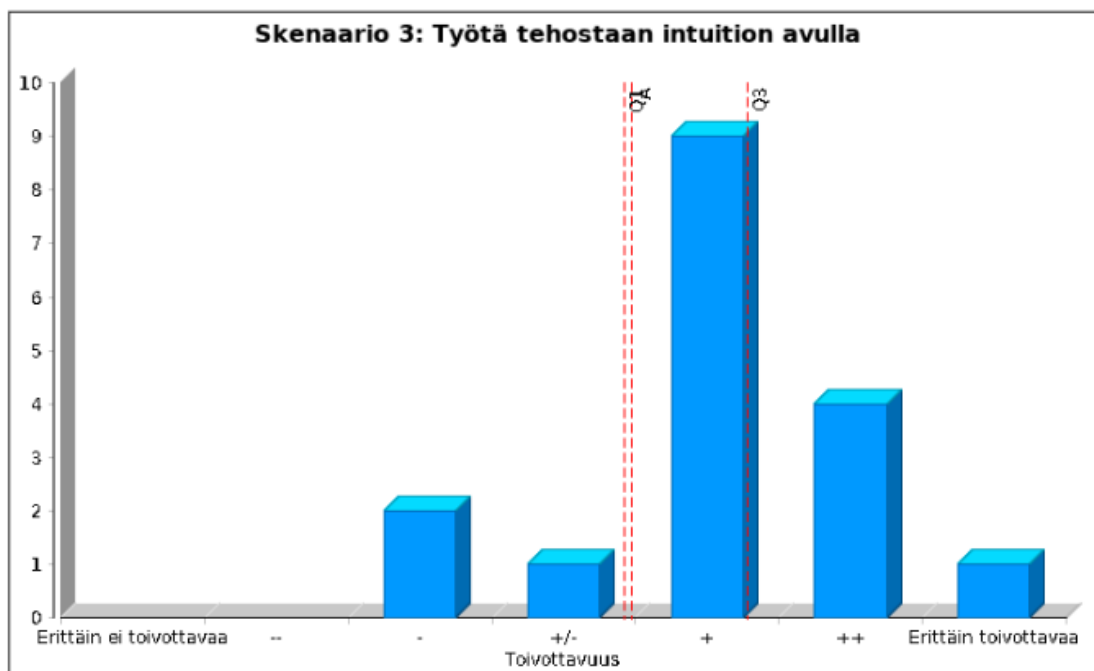
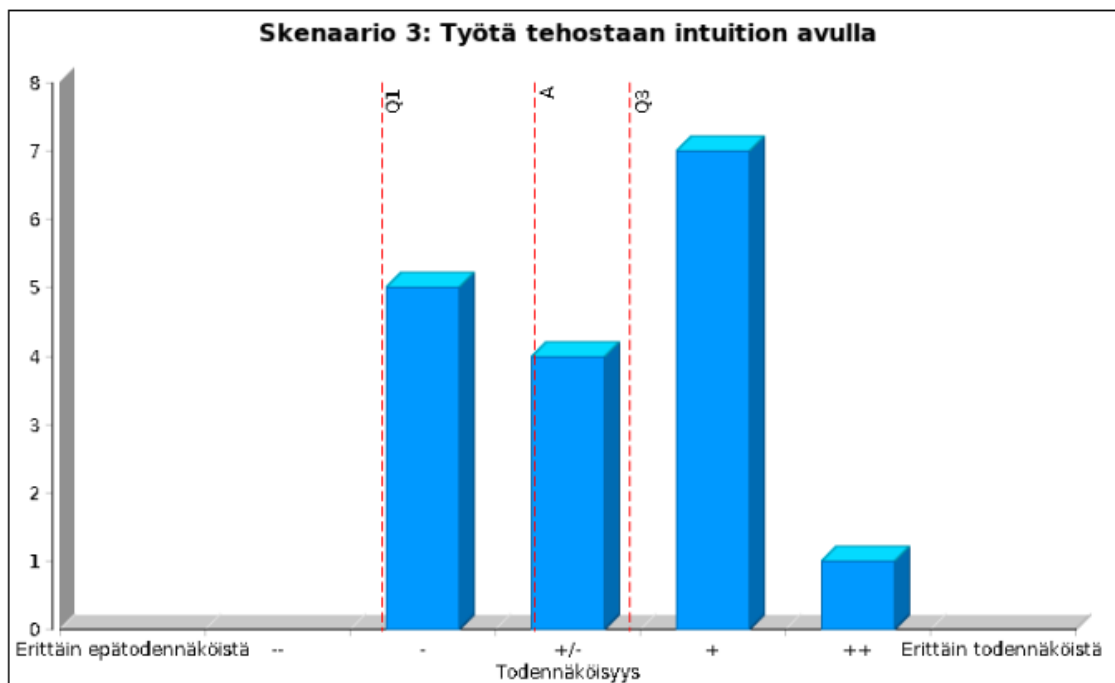
Ei-tietoisien mielen kapasiteetti on tiedostettu, mutta käyttöönotto on haastavaa tietoyhteiskunnassa, jossa on totuttu perustelemaan asioita rationaalisesti. Ilmiö jää kapean sektorin hyötykäyttöön, eikä sitä hyödynnetä aktiivisesti kosmetiikka-alalla.

Liite 3: Skenaario 3: Työtä tehostetaan intuition avulla

Skenaario 3: Työtä tehostaan intuition avulla

Työn tehostamisessa ollaan ymmärretty alitajunnan, ei-tietoisien mielen ja intuition valtava potentiaali. Olisi voimavarojen tuhlausta, jos kapasiteettia ei valjasteta käyttöön. Yritykset ja organisaatiot kouluttavat työntekijöitään intuition hyödyntämiseksi.

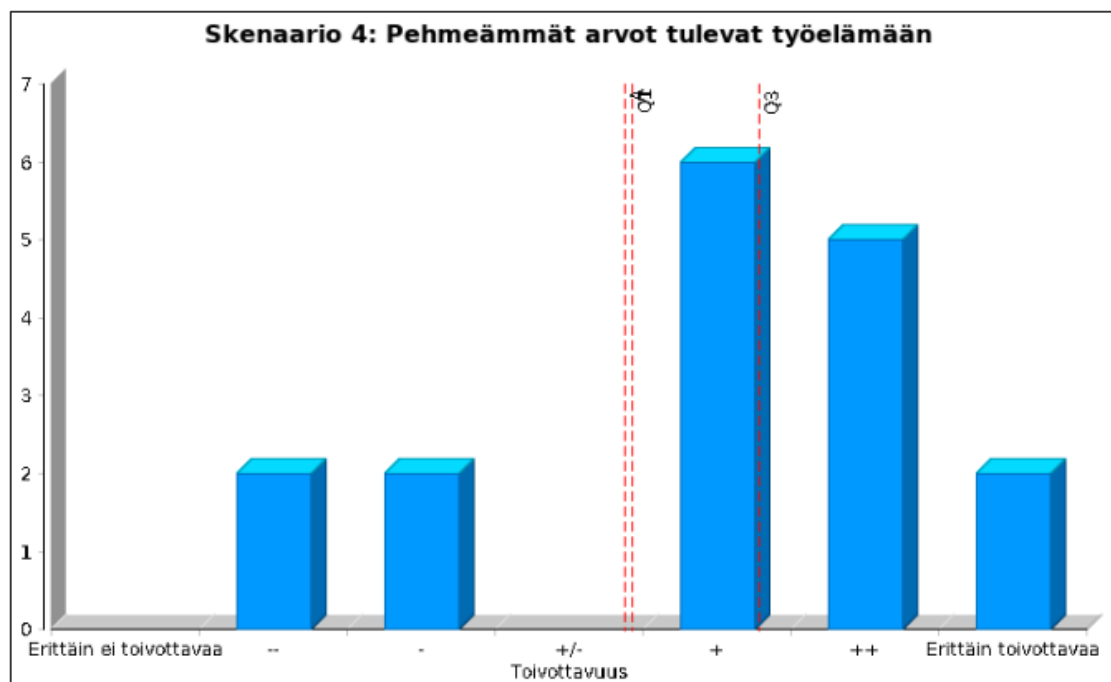
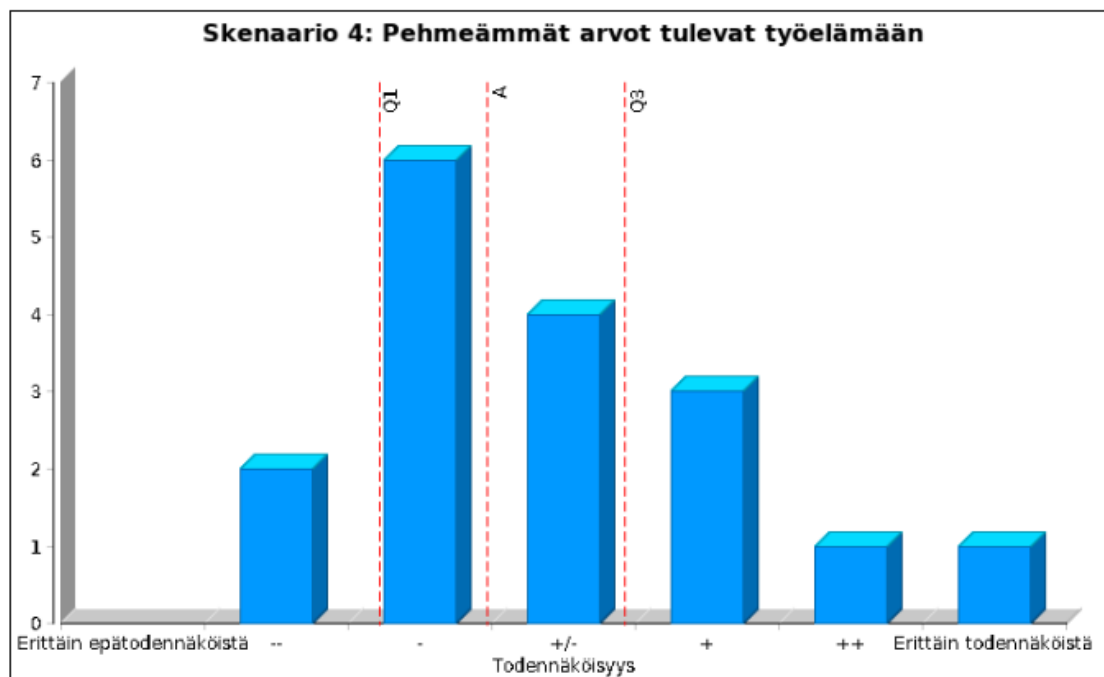

Liite 4: Skenaario 4: Pehmeämmät arvot tulevat työelämään

Skenaario 4: Pehmeämmät arvot tulevat työelämään

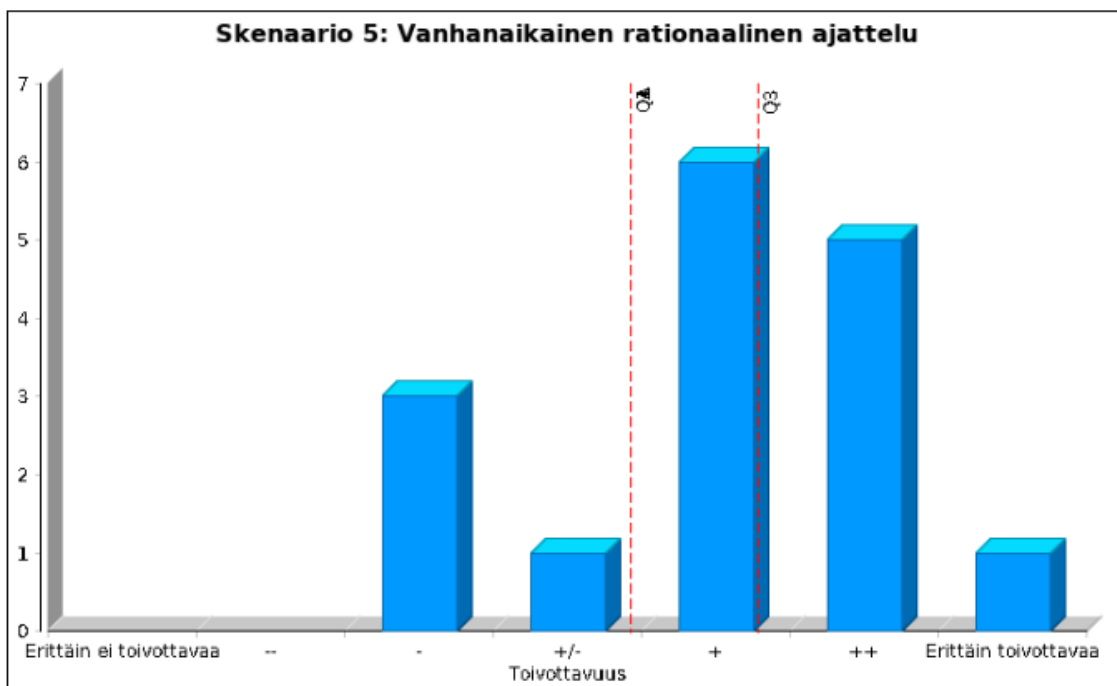
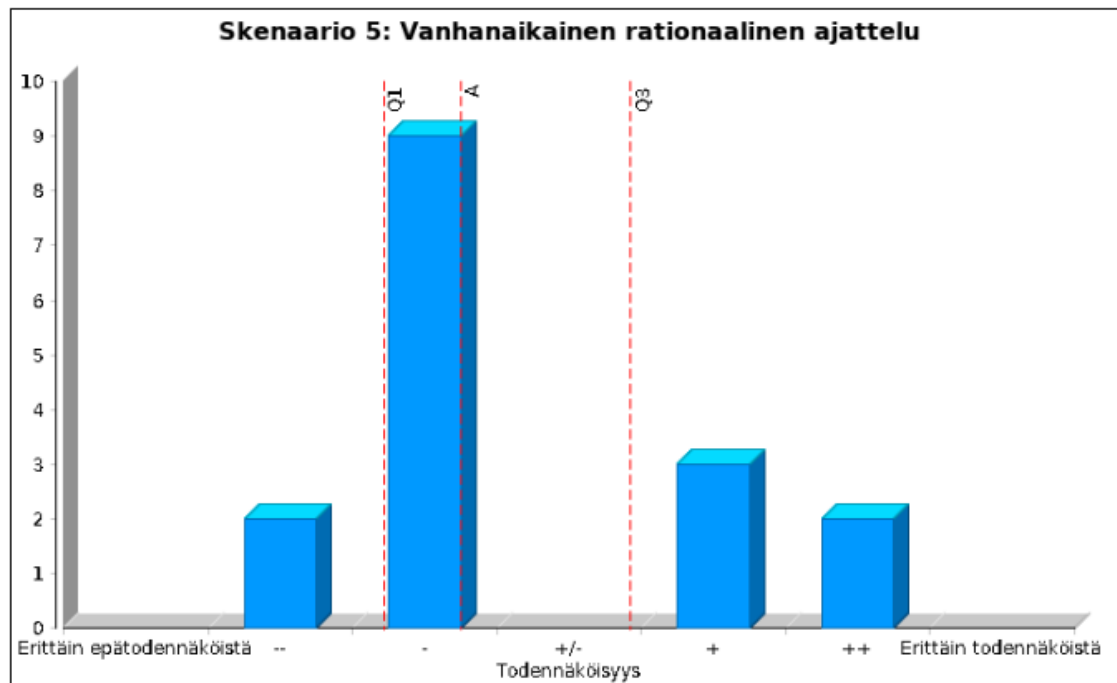
Pehmeämmät arvot ovat syrjäyttäneet tietoyhteiskunnan tehostamistoimet vuonna 2030. Poliittinen päätöksenteko, rekrytointi, ideointi ja tuotekehitys voivat perustua yhtä hyvin intuition, kuin tietoisien mielen tekemiin päätöksiin faktojen perusteella.

Liite 5: Skenaario 5: Vanhanaikainen rationaalinen ajattelu

Skenaario 5: Vanhanaikainen rationaalinen ajattelu

Intuition hyödyntäminen työelämässä on arkipäiväistynyt vuoteen 2030 mennessä. Pelkästään rationaalinen ajattelu ja päätöksenteko näyttäyty vanhanaikaisena menetelmänä. Ihmiset ymmärtävät hyvin, mikä on pelon, mielihalun, toiveajattelun ja muiden tunteiden ero verrattuna intuition.

Liite 6: Intuition hyödyntämisen mallinnus työelämään

